

CINCINAT SFINȚESCU, ÎNCEPUTURILE URBANISMULUI ROMÂNESC

ECHIPA PROIECTULUI
Andreea UDREA (coordonator)
Toader POPESCU
Irina CALOTĂ
Ilinca PĂUN CONSTANTINESCU

Texte:
Andreea UDREA, Toader POPESCU, Irina CALOTĂ

Concepție grafică și tehoredactare:
Ilinca PĂUN CONSTANTINESCU

Coperta: caricatura lui C. Sfințescu (redesenată după originalul publicat în revista
Edilitatea I, 2 (15 martie 1928): 3)
Ilustrații pag. 1, 4, 5, 19, 35, planșa cronologie: Andreea UDREA

Traduceri:
Alexandra PURNICHESCU

Website www.sfintescu.ro:
HINTER UNIVERSAL SRL
George BENJAMIN SCHÖNBERGER

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
Cincinat Sfințescu : începuturile urbanismului românesc / coord.:
Andreea D. Udrea, Irina Calotă, Ilinca Constantinescu, Toader
Popescu. - București : Editura Universitară "Ion Mincu", 2015
ISBN 978-606-638-110-9

I. Udrea, Andreea D. (coord.)
II. Calotă, Irina (coord.)
III. Constantinescu, Ilinca (coord.)
IV. Popescu, Toader (coord.)

72(498)

Tiraj: 200 ex.
© Editura Universitară „Ion Mincu”, 2015
Toate drepturile rezervate. Nicio parte din această publicație nu poate fi reprodusă,
stocată sau transmisă prin orice mijloace de natură electronică, mecanică, de
copiere, înregistrare sau alte forme fără permisiunea prealabilă a editurii.

Proiectul este realizat prin intermediul Asociației pentru Tranziția Urbană (ATU) și
al Ordinului Arhitecților din România – filiala București și este finanțat din
timbrul arhitecturii pentru proiecte culturale de către Uniunea Arhitecților din
România și Ordinul Arhitecților din România.

*Conținutul acestui material nu reprezintă în mod obligatoriu poziția oficială a
Uniunii Arhitecților din România.

CUPRINS

Proiectul <i>Cincinat Sfințescu</i> . Organizarea arhivei și interpretare teoretică / About the project	6
Notă biografică	8
Lista cronologică a publicațiilor	20
Cincinat Sfințescu și congresele internaționale de urbanism din perioada interbelică Andreea Udrea	26
Chestiunea locuințelor în urbanismul românesc interbelic. Perspectiva lui Cincinat Sfințescu Irina Calotă	36
Problema circulației și a transporturilor - viziune urbanistică și aplicații Toader Popescu	54

Intro

Proiectul *Cincinat Sfințescu*. Organizarea arhivei și interpretare teoretică

Proiectul a apărut din dorința de a-l readuce pe scena publică și în dezbateri pe Cincinat Sfințescu, părintele urbanismului românesc, dar și dintr-o ambiție mai mare, aceea de a stârni interes pentru istoria acestui domeniu, prea puțin cercetat. La un alt nivel, acest proiect este un gest firesc față de o istorie ce a rămas, deocamdată, nescrisă. Prin urmare, proiectul adună, organizează și transmite fidel, dar și interpretat teoretic, o arhivă care trebuie să devină un pilon esențial al oricărei cercetări asupra urbanismului românesc.

Cincinat Sfințescu a fost o personalitate publică bine cunoscută în epoca sa, extrem de activ și nelipsit de la orice eveniment ce avea legătură cu urbanismul. Mai târziu, încă din timpul vieții sale, a fost pus în umbră. Acum, după (prea) mult timp, credem că este momentul reaşezării sale, sperăm definitive, în centrul și la originea lumii urbanistice românești.

Sfințescu a lăsat moștenire o imensă opera scrisă, pe care a organizat-o chiar el (mai cu seamă în revista *Urbanismul*) și care este destul de bine cunoscută astăzi. Bogată în informații, subtilități și idei care descriu o epocă, o gândire, o disciplină pe de-a întregul, ea este un continuum de idei inovatoare care decurg una din alta, se completează și se îmbogățesc reciproc. Această operă trebuie însă adunată și reorganizată pentru a putea fi livrată într-un mesaj consistent și coerent.

Credem, de asemenea, că există un stil și o metodă specific „sfințesciene”, un model de gândire și de acțiune vizibil

lesne în felul în care își lansa ideile și în care le testa și le aplica. Acest model este extrem de elocvent pentru a înțelege chestiuni mult mai complexe legate de urbanismul contemporan.

De aceea, credem că este nevoie de un instrument care să poată fi folosit de oricine pentru o informare inițială, un fel de introducere în opera sa, care să facă posibilă o înțelegere mai profundă a oricărei problematice urbanistice, inclusiv a unora actuale. Astfel, ne dorim să obținem o imagine structurată, coerentă, consistentă și, mai ales, ușor de înțeles a întregii sale opere. Mai mult decât atât, țintim ca produsele proiectului să servească și drept platformă de informații pentru eventuale dezbateri despre originile și temelia urbanismului românesc. Rezultatele acțiunilor noastre sunt menite să inițieze o mișcare de popularizare a personalității lui Cincinat Sfințescu dar și să fie instrumente utile pentru viitoare cercetări.

Astfel, produsele cercetării noastre sunt website-ul www.sfintescu.ro, o interfață a unei vaste arhive, care prezintă întreaga sa activitate, organizată fidel și cât se poate de cuprinzător, servind și ca primă schiță monografică, precum și prezentul volum. Acesta conține, în plus, unele decodări, explicații și interpretări (încă fragmentare) ale operei lui Sfințescu, prime reflecții teoretice pe câteva subiecte: legături profesionale internaționale, locuire și circulații urbane. Proiectul furnizează o primă variantă de schiță biografică, organizată pe paliere tematice, și o listă detaliată a titlurilor publicate de Sfințescu în perioada 1910-1942. Ambele liste rămân deschise pentru viitoare completări.

The 'Cincinat Sfințescu' project. Archive organisation and theoretical interpretation

This project emerged from our wish to bring Cincinat Sfințescu, the founding father of Romanian urban planning, back to the public scene and into discussion, but also out of a higher ambition, that of arousing public interest for the history of this field, still insufficiently studied. At another level, our efforts come naturally to reveal and onset a history that somehow remained, until now, unwritten. Therefore, our project gathers, organises and faithfully renders (but also theoretically interprets) an archive which must become a fundamental pillar of any research on Romanian urban planning.

Cincinat Sfințescu was a reputable public figure during his era, extremely active and present in all urbanism related events. Later, during the course of his lifetime, he was (deliberately or not) outshined and cast aside. Now, after (too) much time, we believe it is time to place him again, hopefully for good, in the centre and at the origin of the Romanian urban planning discipline.

Sfințescu's legacy consists of an extensive written work (published especially in *Urbanismul* magazine). The work is rich in information, subtleties and ideas describing an era; his system of thinking being a continuum of innovative developing ideas that complete and enrich each other. Yet this work needs to be gathered and restructured in order to be delivered through a consistent and coherent message.

In addition, we believe that there is a specific style and method developed by Sfințescu, a thinking pattern and

pattern of action which are easy to grasp from the way in which he launched, tested and applied his ideas. His working model is extremely eloquent for understanding more complex issues related to contemporary urban planning.

This is the reason why we think it is necessary to have an instrument suitable for public information, a sort of introduction to his work, which would render possible a deeper understanding of any urban planning aspect in any era. Therefore, our wish is to obtain an articulated, coherent, consistent and, particularly, an accessible representation of his entire work. Moreover, our goal is to turn the results of this project into a knowledge platform for possible debates on the origin and foundation of Romanian urban planning.

The outcomes of the project are meant to initiate a vast movement for popularising Cincinat Sfințescu's personality, being at the same time useful instruments for future research. Thus the results of our research so far are the website www.sfintescu.ro, the interface of an extended archive presenting Sfințescu's activity and a preliminary monographic outline, and the present volume. The latter also contains some explanations and interpretations (still fragmentary) on Sfințescu's entire work, and theoretical reflections on a few significant topics, like his international connections and his approach on housing and transportations issues.

Our project delivers a first biographical sketch, organised on various thematic layers, and a detailed list of the works published by Sfințescu between 1910 and 1942. Both remain open to future additions.

biografie

NOTĂ BIOGRAFICĂ

Ing. Cincinat Sfințescu (14 septembrie 1887 - 25 septembrie 1955) poate fi considerat părintele urbanismului românesc. A fost unul dintre cei mai longevivi specialiști din funcțiile de conducere ale Primăriei Municipiului București, cu o activitate practică de 20 de ani, a fost autorul primului plan urbanistic al Capitalei - Planul General de Sistematizare aprobat în 1921, a participat la întemeierea și existența singurelor reviste urbanistice românești, care au apărut continuu din 1923 până în 1942, a fost inițiator al Societății Urbaniștilor Români în 1927 și apoi al Institutului Urbanistic Român în 1932, și a fost profesor de urbanism în cadrul a trei instituții de învățământ superior, fiind întemeietorul primei catedre de urbanism din România, la Școala Superioară de Arhitectură.

A avut o activitate publicistică extrem de bogată, desfășurată pe parcursul a mai bine de 30 de ani, a publicat peste 200 de lucrări științifice de urbanism și este autorul a cel puțin două opere de sinteză remarcabile, de referință pentru cazul românesc: *Pentru București. Noi studii urbanistice*, primul studiu științific urbanistic al Bucureștiului și *Urbanistica generală*, primul tratat de specialitate scris în România.

Interesul său pentru noua disciplină a urbanismului datează din perioada bursei acordate de Academia Română pentru studiul „edilității publice”, desfășurată la Berlin și extinsă prin călătorii de studiu în întreaga Europă Occidentală (1910-1912). Dorința de a transpune și în România această nouă ramură științifică a pornit de la identificarea și aducerea la un loc a literaturii de specialitate necesare legitimării ei. Condiționat de formația sa inginerescă, Sfințescu a dorit să stabilească un cadru metodologic strict și clar pentru această nouă disciplină, pe care el însuși o învăța pe măsură ce o populariza atât în rândul publicului de specialitate, cât și al publicului larg. Munca sa a fost enciclopedică, iar abordarea pentru orice subiect, exhaustivă. A fost omniprezent la manifestările urbanistice românești, cele mai multe fiind inițiate chiar de el.

Cincinat Sfințescu a reușit să alinieze România la teoria și practica urbanistică internațională, acest merit fiindu-i recunoscut încă din timpul vieții. A fost un membru activ al celor mai prestigioase asociații urbanistice - *International Federation for Housing and Town Planning* (IFHTP) și *Union Internationale des Villes* (UIV). A fost vicepreședinte al IFHTP în perioada 1931-1939, a participat la congresele organizate de aceste organizații, a menținut corespondența cu publicațiile acestora și a trimis rapoarte de specialitate care au fost incluse în rapoartele oficiale ale vremii. A călătorit mult (inclusiv în America, la sfârșitul anilor '30) și a scris despre o gamă largă de experiențe legate de urbanism și care au decurs din aceste călătorii (spre exemplu, despre sistemul de învățământ superior urbanistic).

Familia Sfințescu

Cincinat I. Sfințescu s-a născut la 14 septembrie 1887, la Slatina, în familia numeroasă a institutorului Ioan G. Sfințescu și a soției sale Maria, născută Vasilescu. Soții Sfințescu au avut cel puțin șapte copii (zece, după alte surse). Ambii bunici ai lui Cincinat Sfințescu fuseseră preoți.

Tatăl, Ioan G. Sfințescu, s-a născut în Roșiorii de Vede în anul 1850. De-a lungul vieții, a fost institutor, profesor și director al diverselor școli - învățător într-o diverse comune, director de școala la Slatina, director al Școlii Malmaison din București (1894-1900), unde îl va înscrie și pe fiul său Cincinat. A fost activ și în diverse funcții publice, în anul 1914, îl regăsim ca membru al Consiliului General al județului Olt, poziție din care formulează propuneri pentru întocmirea unor regulamente comunale. A condus și o activitatea publicistică remarcabilă prin editarea de manuale școlare de geografie, pentru uzul claselor primare, având ca obiect județele Teleorman (1879) și Olt (patru ediții, ultima în 1892), care a culminat cu *Dicționarul Geografic al județului Olt* (1895), al cărui co-autor este. Volumul, premiat de Societatea Geografică Română, face parte din seria de dicționare județene elaborate în ultimul deceniu al sec. XIX, care au stat la baza sintezei monumentale *Marele Dicționar Geografic al României* (1898-1902, 5 vol.).

Spre finalul vieții, Ioan G. Sfințescu a fost decorat cu ordinul Coroana României, în grad de Cavaler, și cu Răsplata Muncii, clasa a II-a.

Dintre frații lui Cincinat Sfințescu, cel puțin doi au avut cariere științifice remarcabile: Tiberiu, inginer de căi ferate, și Septimiu, medic radiolog.

Tiberiu Sfințescu îl precede pe fratele său Cincinat la Școala Națională de Poduri și Șosele din București, pe care o absolvă în 1905, după ce beneficiase, și el, de o bursă Vasile Adamachi. Își desfășoară toată cariera în structurile C.F.R., unde ocupă funcții de inginer șef, inspector, director de regională (la Brașov) și inspector general de control.

Septimiu Sfințescu studiază medicina la Bonn, înainte de a se înregimenta ca soldat sanitar și medic militar în al Doilea Război Balcanic (1913) și în Primul Război Mondial (1916). Medic primar radiolog, unul dintre fondatorii școlii românești de radiologie, membru în patronajul *Revue Médicale Roumaine*, este numit în anul 1941 inspector general sanitar tehnic. Moare în anul 1980.

Duiliu Sfințescu (1909-2000), fiul lui Tiberiu Sfințescu, este inginer cu studii la Berlin, diplomă în două ramuri ingineresti și doctorat. Întors în țară în 1934, devine militant activ al Mișcării Legionare și secretar personal al lui Corneliu Zelea Codreanu. În exil din 1941, desfășoară o activitate profesională prodigioasă în domeniul ingineriei construcțiilor, directorul departamentului de cercetare al *Centre Technique Industriel de la Construction Métallique* din Paris, președintele publicației trimestriale *Construction métallique*, președintele organizației profesionale *Council on Tall Buildings and Urban Habitat* (1976-1979), delegat permanent la UNESCO și președinte al Comisiei „Reducerea dezastrelor” din cadrul acestei organizații. *Doctor Honoris Causa* al Universității Tehnice din Aachen (1973) și al Institutului de Construcții București (1992).

Sucesiunea generațiilor familiei Sfințescu ilustrează perfect avatarurile intelectualității românești de-a lungul ultimelor două secole: de la intelectualitatea rurală a primei jumătăți a secolului XIX (dublă ascendență de preoți de sat) la elitele orașelor provinciale de la sfârșitul veacului, care devin relevante la scară națională (Ioan G. Sfințescu), continuând cu generația de profesioniști școlită în țară și în afara ei, revenită pentru a pune bazele modernizării științifice și a coagulării unui corp profesional de elită (Cincinat, Tiberiu și Septimiu Sfințescu) și încheind cu generația exilului, cu realizări de vârf în Occident și tardivă recunoaștere națională (Duiliu Sfințescu).

Studentia

Cincinat Sfințescu a fost admis la Școala Națională de Poduri și Șosele din București în anul 1905. Încă din primul an de studiu, obține o bursă de studiu din partea Academiei Române, din Fondul Vasile Adamachi (în valoare de 1200 de lei). A absolvit în 1910, fiind clasat al treilea dintre cei 11 absolvenți din acel an.

Începând cu 1899, Școala Națională de Poduri și Șosele a fost condusă de ing. Constantin Mironescu, unul dintre cei care au contribuit decisiv la evoluția învățământului tehnic românesc. Din inițiativa acestuia, curricula școlii a fost îmbogățită prin includerea unor cursuri necesare specializării inginerilor români, în special în scopul de a putea fi mai ușor încadrați pe piața muncii. Astfel, de-a lungul anilor de studenție, Cincinat Sfințescu a urmat discipline variate, ce susțineau o temeinică fundamentare a cunoștințelor practice ale unui inginer, de la geometrie de poziții și statică grafică până la cursuri specializate cum ar fi artilerie, fortificații și artă militară. Ilustre personalități ale vremii i-au fost profesori, cum ar fi Anghel Saligny, Spiru Haret sau Grigore Cerkez.

Decisivă în formarea sa profesională a fost obținerea unei noi burse Vasile Adamachi, de această dată pentru un stagiu în străinătate. Sfințescu, alături de colegul său de an Nicolae Mușat, au obținut această bursă pentru studiul edilității publice în străinătate, stagiul lor desfășurându-se la Berlin - Charlottenburg, între 1910 și 1913. În această perioadă, Sfințescu a întreprins

mai multe călătorii de studii, dintre care ce a mai importantă a fost cea din vara anului 1912, ocazie cu care a vizitat numeroase orașe-grădină realizate în Europa în anii anteriori. În cadrul acestei excursii a vizitat *The Garden Village Hull*, New Earswick (York), Leeds, Manchester, *Liverpool Garden Suburb*, Port Sunlight, Harbore și Bournville (Birmingham), Letchworth, Hampstead și Ealing (Londra). Ca urmare a acestei călătorii, în anul următor, Sfințescu publică primul studiu din literatura de specialitate românească axat pe problematica orașelor grădină. În acest articol, Sfințescu nu doar traduce teoria lui Howard, ci discută și modul în care aceasta a fost transpusă în realitate în diversele orașe pe care le-a vizitat. Analizează, detaliat și ordonat, diverse teme de interes pentru urbanismul acelei perioade, studiul fiind, astfel, de o reală noutate pentru teoria românească, în contextul în care asemenea teme nu erau atinse nici de legislația urbană, aceasta concentrându-se mai degrabă asupra spațiului public și asupra relației care se stabilea între clădiri și acest spațiu (ratând teme importante pentru conformarea țesutului minor).

Funcționarul public

În cazul activității sale de funcționar public sunt câteva chestiuni care trebuie scoase în evidență. Activitatea lui Cincinat Sfințescu în funcții de conducere în Primăria Municipiului București (PMB) a contribuit decisiv la formarea sa profesională. A fost o specializare prin practică, la nivel decizional, care a continuat specializarea sa teoretică dobândită prin bursa de studiu în Europa Occidentală.

C. Sfințescu a fost primul inginer specializat în urbanism din cadrul PMB. Îndelungata sa activitate ca funcționar public (20 de ani în funcții de conducere) este cu atât mai remarcabilă cu cât a fost dublată de o activitate susținută de cercetare teoretică și de o carieră didactică în cadrul a trei instituții de învățământ superior.

Primăria Municipiului București

În mai 1914 a fost angajat ca Șef al Serviciului Planului Capitalei și însărcinat cu studiul noului plan de sistematizare al Bucureștiului. În primăvara 1920 a devenit Directorul Cadastrului și Cassei Lucrărilor orașului București. În anii '30, sub conducerea lui C. Sfințescu, Direcția Generală a Cadastrului

și Sistematizării Planului Municipiului avea cca 90-106 funcționari angajați (dintre care 4 ingineri și 3 arhitecți) În 17 august 1934 Sfințescu a fost numit, prin Decizie de Primar, într-un post de consilier tehnic pe lângă Secretariatul General al Municipiului, post nou creat, fără atribuții clare. Ca urmare a acestei decizii, Sfințescu a devenit doar membru onorific al UOR, iar activitatea sa la redacția revistei *Urbanismul* și la Institutul Urbanistic a fost suspendată. Din aceste motive, în 1935 a intentat un proces PMB, pe care l-a câștigat. Ca urmare, în martie 1938 a fost repus în toate drepturile de director general. Întregul episod a fost relatat detaliat și cu documente oficiale doveditoare în revista *Urbanismul* în 1940.

Comisia (Planului) de Sistematizare (CPS)

În 1928 își începe participarea intensivă la ședințele noii Comisii de Sistematizare a PMB. În perioada iulie 1930 - decembrie 1931 C. Sfințescu a participat la 42 ședințe (din 48), a scris 10 memorii (aprox. 165 pagini) despre: delimitări, legislație, zonificare, căi de comunicație - studiile preliminare pentru noul plan de sistematizare care aveau să fie publicate mai târziu în volumul *Pentru București. Noi studii urbanistice*. În perioada sept 1933 - mai 1934, C. Sfințescu a participat la 31 ședințe ale Comisiei.

Alte comisii la care a participat

În 1927, membru al comisiei instituită de Ministerul Agriculturii pentru elaborarea ante-proiectului de lege a cadastrului țării, împreună cu ing. G. Nicolau, ing. C. Orășanu, prog. V. Vârcolici, ing. I. Vidrașcu. A prezentat chiar un proiect pentru măsuri de luat prin legea cadastrului țării. În perioada 1928-1941, a fost membru al Consiliului de Administrație al *Societății comunale de locuințe efine*, în calitate de Delegat al Primăriei Capitalei.

În 1935 se afla printre inițiatorii Societății pentru întreținerea raporturilor culturale dintre România și Uniunea Sovietică (alături de G. Enescu, I. Perlea, Al. Rosetti, Tr. Săvulescu, E. Ciomac, T. Bulandra ...). În 1939 a devenit președintele Comisiei de sistematizare a Ținutului Bucegi. În ultima parte a vieții a fost activ la Institutul Proiect București, consilier pe probleme de circulație, contribuind astfel la deciziile urbanistice privind dezvoltarea Bucureștiului.

Planurile urbanistice

Planul General de Sistematizare al Bucureștiului aprobat în 1921

În perioada 1 iulie 1914 - 1 ianuarie 1915, C. Sfințescu și serviciul planului au lucrat la noul plan de sistematizare al Bucureștiului, pornind de la studiul planurilor existente și de la evaluarea lor pentru refacere și completare. În ianuarie 1916, planul a fost aprobat în cea mai mare parte de către Comisia Tehnică și în Consiliul Comunal; unele părți au fost aprobate și de Consiliul Tehnic Superior și de Ministerul de Interne, sub formă de lucrări urgente. Procesul de aprobare a fost sistat forțat pe perioada Primului Război Mondial și a ocupării Bucureștiului.

În 1919 au fost refăcute și completate planșele după noua situație a orașului și cu respectarea recomandărilor avizelor obținute în 1916. În octombrie 1919, planul de sistematizare a fost aprobat de Consiliul Comunal și în noiembrie 1919 a fost discutat în Consiliul Tehnic Superior, dar a rămas fără aprobarea acestuia. Planul a fost aprobat de Consiliul de Miniștri și decretat de Regele Ferdinand în 18 aprilie 1921, grație amabilității Ministrului Internelor de atunci, C. Argetoianu. Proiectul de lege atașat acestuia a rămas neaprobat.

Studii pentru noul plan de sistematizare al Bucureștiului, 1931

Această lucrare este, de fapt, partea de documentare științifică din procesul de elaborare a noului plan de sistematizare al Bucureștiului, în discuții și tatonări încă din 1928, de când fusese înființată Comisia de Sistematizare a Bucureștiului. C. Sfințescu a elaborat acest studiu în perioada iulie 1930 - mai 1931, sub forma inițială a unor memorii de specialitate prezentate la ședințele CPS. Toate aceste memorii au fost rescrise și publicate în *Buletinul Societății Politehnice* în septembrie 1930, martie și aprilie 1931.

În 14 mai 1932, întregul studiu Pentru București. Noi studii urbanistice a obținut premiul din fondul Vasile Adamachi pentru Științe al Academiei Române (5000 lei), pe baza raportului întocmit de prof. Ion Ionescu (ing. insp. g-ral membru corespondent al Academiei).

Studii asupra planului general de amenajare pentru marele București au fost expuse la Expoziția Internațională Urbanistică ținută cu ocazia celui de-al XIII-lea Congres Internațional pentru Locuințe de la Berlin, în iunie 1931.

Planul de sistematizare al orașului Bazargic, 1928-1937

Planul a început să fie studiat în 1928, iar documentarea și programul sistematizării au fost întocmite în 1929 și aprobate de Consiliul Comunal al orașului Bazargic în 25 iunie și 30 septembrie 1929. Planul complet a fost predat Primăriei orașului Bazargic în 21 august 1936 și supus Consiliului Tehnic Superior în iunie 1937.

Alte studii și proiecte

Sfințescu a elaborat și publicat, de-a lungul timpului, studii și proiecte extrem de diverse, rămase, în cea mai mare parte, neexecutate. Dintre acestea, menționăm proiectul diametralei de cale ferată de-a lungul Dâmboviței (1925, împreună cu ing. T. Rădulescu și arh. I. Burcuș), aplicarea expropriilor pe zone la deschidere Bd. Nord - Sud al Capitalei (1929), propunerile de amenajare și asanare parțială a lacului Băneasa (1929), studiul pentru amenajarea lacurilor râului Colentinei (1931), proiectul de urbanizare a comunei Băneasa (1932) sau proiectul pentru noua Piață a Gării de Nord din București (1933, împreună cu ing. T. Rădulescu).

Cercetare / teorie

Într-o primă fază, Cincinat Sfințescu a compilat modele preluate din alte țări pe diverse categorii, le-a adaptat situației românești, le-a testat practic și apoi a comparat experiența românească cu experiențele străine. În unele cazuri, a reușit să contribuie în mod substanțial la fondul doctrinar internațional, cum este cazul teoretizării disciplinei „superurbanismului”.

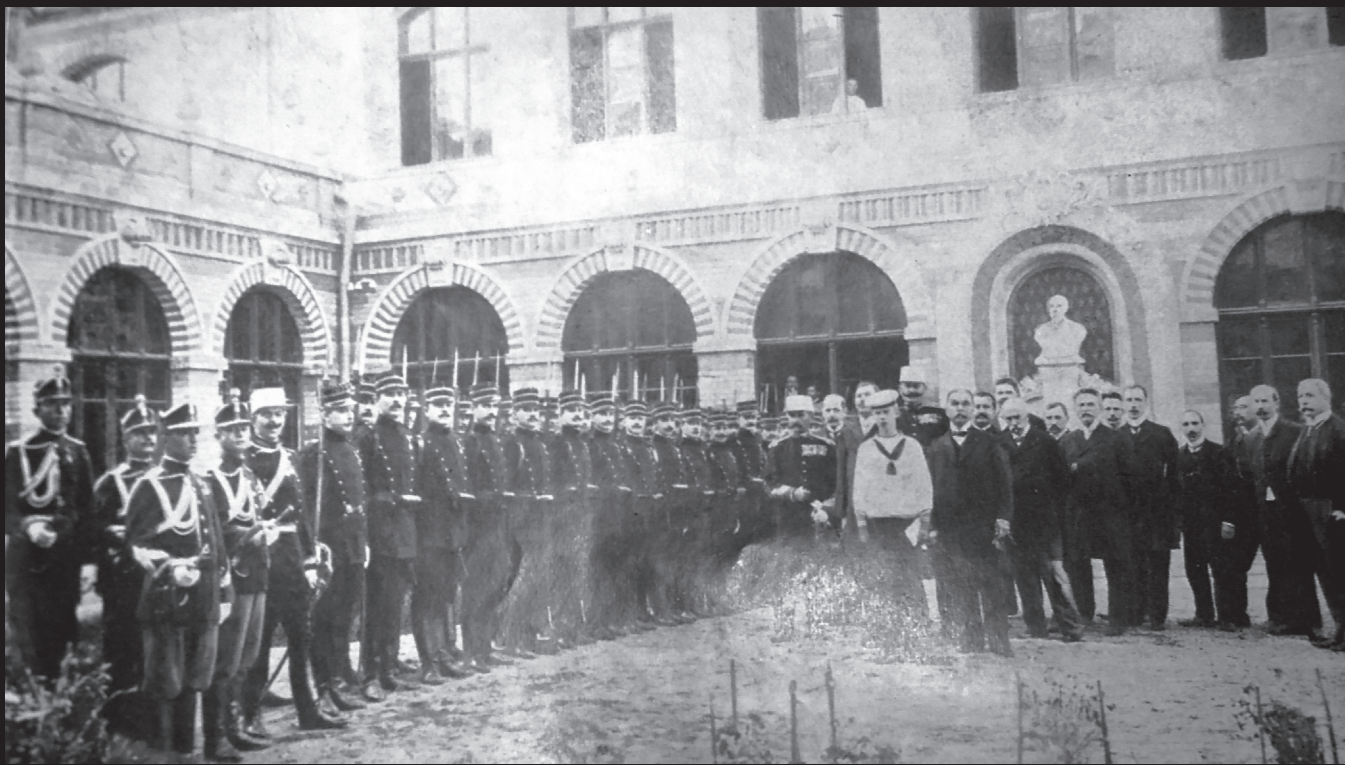
Opera sa, în ansamblu, poate fi clasificată în două mari categorii:

. studii generale și complexe, în trei direcții:

. tratatele de urbanism: *Urbanistica generală* (1933-1934), *Superurbanismul* (1939-1941);

. cele două planuri de sistematizare pentru București, publicate în reviste și în broșuri: *Bucureștii în viitor* - Planul General de Sistematizare din 1921 și *Pentru București, noi studii urbanistice* - studiile pentru un nou plan de sistematizare al Capitalei (1932);

. rapoartele de țară pentru congresele internaționale IFHTP și UIV din perioada 1926-1939 și importante raportări

1

3

2

PRIMUL CONGRES AL INGINERILOR DIN ROMANIA
Iasi, Octombrie 1921.

FOTO: GERTJE REHALL
ZATARIANA WEISS
— IASI —

Fotografia 1

Vizita A.S.R. Principelui Carol la Școala de Poduri și Șosele (Mai 1906) (imagine preluată din *Istoricul învățământului tehnic în România până în 1930. Aniversarea a 75 ani de învățământ tehnic în România 50 ani dela reorganizarea Școlii Naționale de Poduri și Șosele, 10 ani dela înființarea Școlii Politehnice*. București: Ed. Cartea Românească, 200)

Fotografia 2

Primul congres al inginerilor din România, Iași, Octombrie 1921. Sfințescu a fost membru al Comitetului de Lucrări și a ținut 3 comunicări: *Orașele Basarabiei*, *Raportul secțiunii Lucrări Publice* la secțiunea Lucrări Publice – primele rapoarte urbanistice pentru România alcătuite de acesta, dar și o inovație în urbanismul vremii, *Administrațiile Comunale și industrializarea orașelor* la secțiunea Mărirea producției industriale (imagine preluată <http://www.theeuropeanlibrary.org/tel4/record/2000088193724>)

Fotografia 3

Primele Conferințe urbanistice ale Primarilor din România, ținute la Fundația Carol în iunie 1927. C. Sfințescu a fost unul dintre cei trei specialiști chemați să alcătuiască programul și să țină prezentări urbanistice. (imagine preluată din *Monitorul Uniunii Orașelor din România* IV, 7-8 (iulie-august 1927): 2)

intermediare, (auto)evaluări ale activității urbanistice românești: 1929 la Adunarea Inginerilor din România, 1931 la Institutul Social, 1935 la Societatea Politehnică.

. activități diverse și punctuale:

- . de popularizare a noțiunilor generale și a diverselor paliere de tehnică urbanistică;
- . pledante pentru diverse cauze;
- . referitoare la munca administrativă urbanistică.

Principala temă de discuție și studiu în toată opera lui Cincinat Sfințescu fost urbanismul ca atare. Toate subiectele au fost derivate ale urbanismului în sine, inclusiv cel al planurilor de sistematizare, și au contribuit la permanenta redefinire a acestei teme. A gândit, a studiat și a scris despre aspecte extrem de diverse: chestiuni fundamentale, de rațiune de a fi a urbanismului, documentarea ca pas de pornire în urbanism, crearea unei mase de specialiști, diseminarea urbanismului printre cei responsabili și implicați direct, formarea de specialiști, împământenirea de cutume urbanistice, schimbarea mentalității și modului de acțiune al administrației publice și transmiterea urbanismului către publicul larg.

Publicistica

Activitatea sa publicistică s-a desfășurat în perioada 1910-1942. A scris cel puțin 250 articole, pe care le-a publicat în 16 reviste românești: *Natura - revista științifică de popularizare*, *Buletinul Societății Politehnice*, *Buletinul Asociațiunii Generale a Inginerilor din România (A.G.I.R.)*, *Arhiva pentru Știință și Reformă Socială*, *Revista Renașterea Română*, *Independența Economică*, *Revista Energia*, *Gospodăria Comunală*, *Monitorului Uniunii Orașelor din România*, *Edilitatea*, *Revista Cadastrală*, *Urbanismul*, *Tribuna Edilitară*, *Gazeta Municipală*, *revista Securitas*, *Lumea Nouă*.

A trimis articole retrospective care au apărut în publicațiile *International Federation for Housing and Town Planning* și *Union Internationales des Villes în perioada 1928-1934: Tablettes Documentaires Municipales*, *Bulletin of the International Garden Cities and Town Planning Federation*, *International Housing and Town Planning Bulletin*.

Articolele, notele, recenziile, informațiile etc. publicate de Cincinat Sfințescu însumează peste 3100 de pagini.

A scris 16 numere complete ale revistelor *Monitorul Uniunii Orașelor din România și Urbanismul*: 1926 (nr. 3, 4) 1929 (nr. 7-9, 10-12) 1930 (nr. 1-3, 4-8, 9-12) 1931 (nr. 4-6, 7-9) 1940 (nr. 5-7, 8-9, 11-12) 1941 (nr. 1-6, 7-9, 10-12) 1942 (nr. 1-6, 7-12).

A fost autorul a 46 volume, în perioada 1912-1942, unele dintre acestea reluând articole publicate anterior în colecțiile revistelor *Buletinul Societății Politehnice*, *Buletinul Asociațiunii Generale a Inginerilor din România (A.G.I.R.)*, *Urbanismul*.

Recenzii internaționale ale operelor sale *Pentru București*, *Urbanistica generală și Urbanistica specială au apărut în perioada 1932-1939 în: City planning, L'Administration Locale, Revue Urbanisme, L'Architecture, Genova Rivista municipale, The International Housing and Town Planning Bulletin, Urbanistica, La Vie Urbaine, Revista Municipal y de Intereses Economicos, Internationaler Verband for Wohnungswesen*.

Principalele teme studiate în mod exhaustiv în articolele sale au fost orașele grădină, zonificarea, planurile urbanistice, locuirea, circulațiile, igiena publică, „superurbanismul” - planul național, învățământul și apărarea națională.

Activitatea publică

Procesul de coagulare și structurare a mișcării urbanistice românești în diverse forme de asociere și grupuri de interes înaintea formării *Uniunii Orașelor din România*, este dificil de analizat, iar identificarea unui moment cert de început sau a unui inițiator anume este riscantă. Dar este cert că Cincinat Sfințescu a participat activ la construcția și consolidarea acestei mișcări și i-a influențat decisiv parcursul științific.

În anii 1920-1921, Cincinat Sfințescu a scris câteva articole „de mobilizare” în *Buletinul AGIR*, a alcătuit un chestionar pe probleme de edilitate pentru administrațiile țării, pe care l-a distribuit prin intermediul AGIR, și s-a servit de secretariatul acestei asociații pentru a corela experiențele administrative românești într-o imagine clară și pentru a le pune în dialog. Sfințescu ținea către crearea unei baze de date comune, în vederea alcătuirii unui „lexicon al României Mari”. Scopul eforturilor sale a fost în primul rând științific.

Tot începând cu acea perioadă, C. Sfințescu a rămas în corespondență cu reprezentanții delegației franceze care au vizitat Bucureștiul în octombrie 1920, printre care și A. Bruggeman, atunci secretarul general al Uniunii Orașelor Franceze, viitor membru în conducerea *Union Internationale des Villes (UIV)* și al *International Federation of Housing and Town Planning (IFHTP)*, ulterior unul dintre susținătorii lui Sfințescu în relația cu IFHTP și UIV.

În următorii ani, administrațiile locale ale țării s-au asociat în forme oficiale, pentru a menține legătura între ele dar și pentru a populariza urbanismul către publicul larg. Acesta a fost sensul în care au acționat și *Uniunea Orașelor din România (UOR)* și *Monitorul Uniunii Orașelor în România (MUOR)* în primii ani de existență. Cincinat Sfințescu a intrat treptat în rândurile UOR și a acaparat conținutul revistei, izbutind să îi imprime o orientare științifică, cu scopul de a defini și așeza disciplina urbanismului în România. Această orientare se oficializează odată cu înființarea *Institutului Urbanistic Român* și lansarea revistei *Urbanismul*, publicație exclusiv științifică. Sfințescu s-a conectat internațional la cele mai puternice și active asociații profesionale urbanistice încă din stadiile lor incipiente. Singurele două asociații internaționale care aveau drept scop promovarea și diseminarea cunoștințelor în dezvoltarea aglomerațiilor moderne și administrarea lor erau mai sus-amintitele *Union Internationale des Villes* și *International Federation of Housing and Town Planning*. Imediat ce au fost pornite, congresele organizate sub egida acestor asociații au devenit, de fapt, autorități de sine stătătoare în materie de urbanism științific. Sfințescu a devenit imediat un agent al misiunii acestor congrese, întruchipând profilul profesional căruia i se adresau acestea – specialistul autoeducat în înalte funcții publice decizionale, avid de perfecționare și în căutare de legitimare internațională.

În cariera sa, au existat două valori de contact cu lumea urbanistică internațională. Primul a venit odată cu bursa pentru studiul edilității publice în Europa, prilej cu care a vizitat acele importante expoziții de urbanism (Dusseldorf, Köln) care au pus bazele „internaționalismului” specialiștilor, stărnind mobilitatea în scop profesional. Acesta mobilitate avea să fie ulterior condiție necesară pentru congresele UIV și IFHTP.

Apoi, în perioada 1926-1939, s-a înrolat în marea masă a participanților, perioada de vârf a congreselor coincidând și cu vârful carierei sale în România. Cincinat Sfințescu a fost astfel martor direct, din interiorul evenimentelor, al evoluției disciplinei urbanismului științific la începuturile sale.

Organizații naționale în activitatea cărora a avut un rol important

Uniunea Orașelor din România (UOR)

A fost înființată în iunie 1922 la Cluj cu ocazia întâlnirii primarilor marilor orașe românești, asociere inițiată de primarul Bucureștiului I.C. Costinescu și de secretarul general Ioan Roban. În 1931 aduna 112 orașe (din toate cele 115 orașe ale țării). A organizat 12 adunări generale/congrese în perioada 1923-1937, de obicei prezentate detaliat în *Monitorul Uniunii Orașelor din România (MUOR)* și *Urbanismul* sau prin numere speciale ale acestora (5 numere speciale ale revistei *Urbanismul*). Adunările au avut loc la Timișoara, Cernăuți, Chișinău, București, Oradea, Arad, Iași și Brăila. C. Sfințescu a participat cu comunicări generale la 4 adunări: Cernăuți, 1924, Chișinău, 1925, București, 1926, București, 1931; a scris 2 articole despre UOR în *Buletinul A.G.I.R.* (1921) și în *Urbanismul* (1942). Din 1923 începe publicarea *Monitorului Uniunii Orașelor din România* (12 numere/an, cca. 250 pagini/an). Sfințescu a publicat primul său articol în februarie 1924; din 1925, devine contribuitorul principal, iar din 1926 amprenta stilistică a lui Sfințescu devine vizibilă, MUOR trecând către un conținut mai cu seamă științific.

Societatea Urbaniștilor din România (SUR)

A funcționat o scurtă perioadă de timp, între 20 iunie 1927 și mai 1928, organizând 12 întâlniri între membri fondatori: arh. R. Bolomey, ing. N.G. Costinescu, ing. Al. Davidescu, arh. Ion Davidescu, arh. D. Marcu, ing. T.A. Rădulescu, ing. C. Sfințescu, ing. M.I. Stroescu. Scopul acesteia corespundea vechilor aspirații ale lui C. Sfințescu: răspândirea cunoștințelor de urbanism prin conferințe, cursuri, expoziții și publicații, strângerea unei documentații tehnice de specialitate, înființarea unei școli superioare de studii urbanistice, tipărirea unei publicații periodice.

Institutul Urbanistic al României (organizație a *Uniunii Orașelor din România*) (IUR)

A fost înființat în ianuarie 1931 prin hotărâre adunării generale a Uniunii Orașelor din România, cu scopuri aproape identice cu cele ale SUR; comitetul de direcție: Dem. I Dobrescu, președinte al UOR, Ioan Roban, secretar general al UOR și Cincinat Sfințescu, secretar tehnic al UOR. Din 1932, MUOR devine revista *Urbanismul* (editată sub egida IUR) și capătă caracter exclusiv științific; apare în 6 numere a cca 300-350 pagini/an. Din octombrie 1931, tot sub egida IUR a fost demarată Biblioteca Urbanistică, formată din publicațiile scoase spre vânzare separat.

Alte participări naționale ale lui Cincinat Sfințescu
Societatea Politehnică (SP)

C. Sfințescu a devenit membru al Societății Politehnice din România în iunie 1911. A menținut o participare consistentă și constantă cu articole, relatări și note la *Buletinul Societății Politehnice* (BSP) încă din 1911, intensivă mai ales în prima parte a activității sale, înainte de înființarea MUOR. În BSP a publicat primele sale studii majore *Orașele grădini engleze, Parcela și blocul în constituirea orașelor, Locuințele în România mare* și, mai ales, una dintre cele două mari opere ale sale - *Pentru București. Noi studii urbanistice*.

A fost autor-colaborator constant al revistei în perioada 1911-1929, participând cu studii, note, informații, publicând apoi sporadic până în 1942. În BSP au apărut în total cel puțin 21 articole, 18 note recenzii informații, 4 volume, însumând în jur de 450 pagini.

Deși nu a fost activ în cadrul SP, Sfințescu a acordat cea mai mare importanță oricărei participări la întâlnirile organizate de aceasta Societate, a participat la (cel puțin) 3 congrese: 1931, 1935, 1937, unde a ținut 3 comunicări extrem de importante pentru urbanismul românesc, ce vor rămâne dintre textele sale cele mai relevante: „Urbanism în general și în România în special”, 1931 (publicat în *Buletinul Societății Politehnice*), „Bucureștii în lumina științei urbanistice”, 1935 (publicat în *Urbanismul*) și „Urbanistica apărării naționale”, 1937 (publicat în *Urbanismul*).

Asociația Generală a Inginerilor din România (AGIR)

C. Sfințescu a devenit membru al AGIR în august 1920, încă de la înființarea acesteia. În 1922, a fost ales în Consiliul de Administrație, casier, secretar pentru chestiunea Lucrărilor Publice, implicat în organizarea Bibliotecii și Sălii de Lectură, membru în comitetul de lucrări pentru pregătirea primelor 3 congrese: 1921, Iași, 1922 Timișoara, 1923 București; în octombrie 1923 a demisionat din toate funcțiile din cadrul AGIR pentru a se dedica exclusiv activității în cadrul UOR. A participat la 4 congrese AGIR: Iași 1921, Timișoara 1922, Chișinău 1925 (organizat alături de cel UOR), Galați 1934, cu 8 comunicări publicate apoi în *Buletinul AGIR* și în volumele colective ale congreselor. A prezentat studii și proiecte foarte importante pentru cariera sa: studiile despre orașele provinciilor noii României Mari (Basarabia, Transilvania, Bucovina), industrializarea orașelor, proiectul diametrului de cale ferată de-a lungul Dâmboviței.

Conferințe

Conferințele urbanistice ale Primarilor din România (iunie 1927), inițiate de Consiliul Tehnic Superior, organizate de Ministerul de Interne și de Școala Politehnică din București, au fost un eveniment extrem de important în cariera lui C. Sfințescu, influențându-i abordarea și metoda de lucru, așa cum este lesne vizibil în planul urbanistic pentru orașul Bazargic și în studiile pentru noul plan urbanistic al Bucureștiului. C. Sfințescu, Al. Davidescu și D. Marcu au alcătuit programul conferinței și au ținut comunicări cu sfaturi practice pentru realizare planurilor urbanistice. Sfințescu a mai participat, de-a lungul carierei, la o serie extrem de bogată și diversă de alte conferințe, între care pot fi menționate cele organizate de Institutul Social Românesc (1921, 1929), Societatea Arhitecților Români (1930, 1931), Ateneul Funcționarilor Primăriei Capitalei (1928), Asociația Generală a Topometrilor din România (1929) sau Asociația Urbanistică a Capitalei (1935).

Organizații internaționale în cadrul cărora a activat
International Federation for Housing and Town Planning (IFHTP)

A apărut dintr-o schimbare de interese a British Garden Cities Association, înființată de Ebenezer Howard. Curând a devenit cea mai importantă platformă de internaționalizare a profesiei urbanismului din perioada interbelică. IFHTP a organizat 17

congrese în perioada 1922-1939. C. Sfințescu a avut primul contact direct cu IFHTP la congresul de la Viena (1926), când a devenit membru ales de către adunările generale al Consiliului federației, propus de H. Sellier și A. Bruggeman. În 1931, la Berlin, C. Sfințescu a devenit vicepreședinte ales al federației. A participat la 5 congrese: Viena 1926, Paris 1928, Roma 1929, Berlin 1931, Stockholm 1939. A publicat 14 articole în MUOR și *Urbanismul* cu relatări, rapoarte de țară ale congreselor. A publicat și 2 volume separate despre congresele de la Roma (1929) și Berlin (1931). A alcătuit și trimis 10 rapoarte de țară pe diverse teme: problema locuințelor, extinderea orașelor vechi și istorice, problema traficului și „superurbanismul”, pentru congresele de la Paris, Roma, Berlin și Stockholm.

Union Internationale des Villes (UIV)

A fost formată 1913, la primul *Congres International de l'art de construire les villes et l'organisation de la vie municipale* la Expoziția Internațională din Ghent, prima conferință care a cuprins subiecte atât de urbanism cât și de administrație publică, susținută mai ales prin eforturile diplomatice ale lui Emile Vink, fondatorul *Union des Villes et Communes Belges*; reprezentanți din 28 țări, 162 orașe și 50 administrații au decis înființarea UIV, cu E. Vink președinte. România a fost reprezentată la 3 congrese: Amsterdam (1924), Paris (1925) și Lyon (1934). La congresul din 1925 *Uniunea Orașelor din România* a aderat la UIV. C. Sfințescu a participat la congresele din 1925 și 1934, unde a trimis câte două rapoarte de țară pentru fiecare secțiune de discuții. A scris un articol despre UIV în *Buletinul AGIR* (1921), și trei relatări și note despre congresele UIV în *MUOR* și *Urbanismul*.

A recenzat în mod curent publicațiile UIV și IFHTP - *La Vie Urbaine, Tabletes Documentaires Municipales, Bulletin of Town Planning Federation*; a și contribuit cu studii și articole la cuprinsul acestora în anii 1923-1928 și 1931-1933, iar în 1934 a publicat, în 4 serii, un rezumat al tratatului *Urbanistica Generală în Union Internationale des Villes et Pouvoirs Locaux*, revista UIV.

Profesoratul

Carierea didactică a lui Cincinat Sfințescu este strâns legată de apariția și dezvoltarea urbanismului științific în România, el fiind una dintre personalitățile românești care a contribuit decisiv la

formarea și evoluția sa. În acest demers, l-a avut ca precursor pe inginerul Alexandru Davidescu, care a organizat primul curs specializat de urbanism din învățământul superior românesc - „Construcția orașelor” -, ce a fost inclus în curricula Școlii Naționale de Poduri și Șosele în anul 1919 și a fost desfășurat în cadrul catedrei „Îmbunătățiri funciare, mașini hidraulice și construcția orașelor”.

C. Sfințescu și-a început cariera didactică în 1920, ca profesor la Școala Superioară de Arhitectură (din 1931, Academia de Arhitectură), fiind titularul a trei cursuri - „Urbanism” și „Salubritate și edilitate”, la anul III de studiu și „Legislația clădirilor”, la anul IV de studiu. Între 1931 și 1938, Sfințescu a fost titular al Catedrei de Urbanism și Edilitate (înființată în 1922), în aceeași perioadă ținând și un curs omonim la anul V. Programa teoretică a școlii era dublată de lucrări practice, care abordau probleme de urbanism variate. Pornind de la teme cu caracter general, dar adaptate nevoilor stringente ale orașelor din acele vremuri (amenajarea unei zone dintr-un oraș mare, amenajarea unei suburbane existente sau chiar proiectarea unui oraș satelit în zona de nord-est a capitalei), aceste proiecte încep să adopte, începând cu a doua jumătate a anilor '30, teme care demonstrează o puternică ancorare în mișcarea urbanistică internațională, prin includerea unor proiecte care vizau realizarea de orașe liniare sau chiar „colonizare primară superurbanistică”.

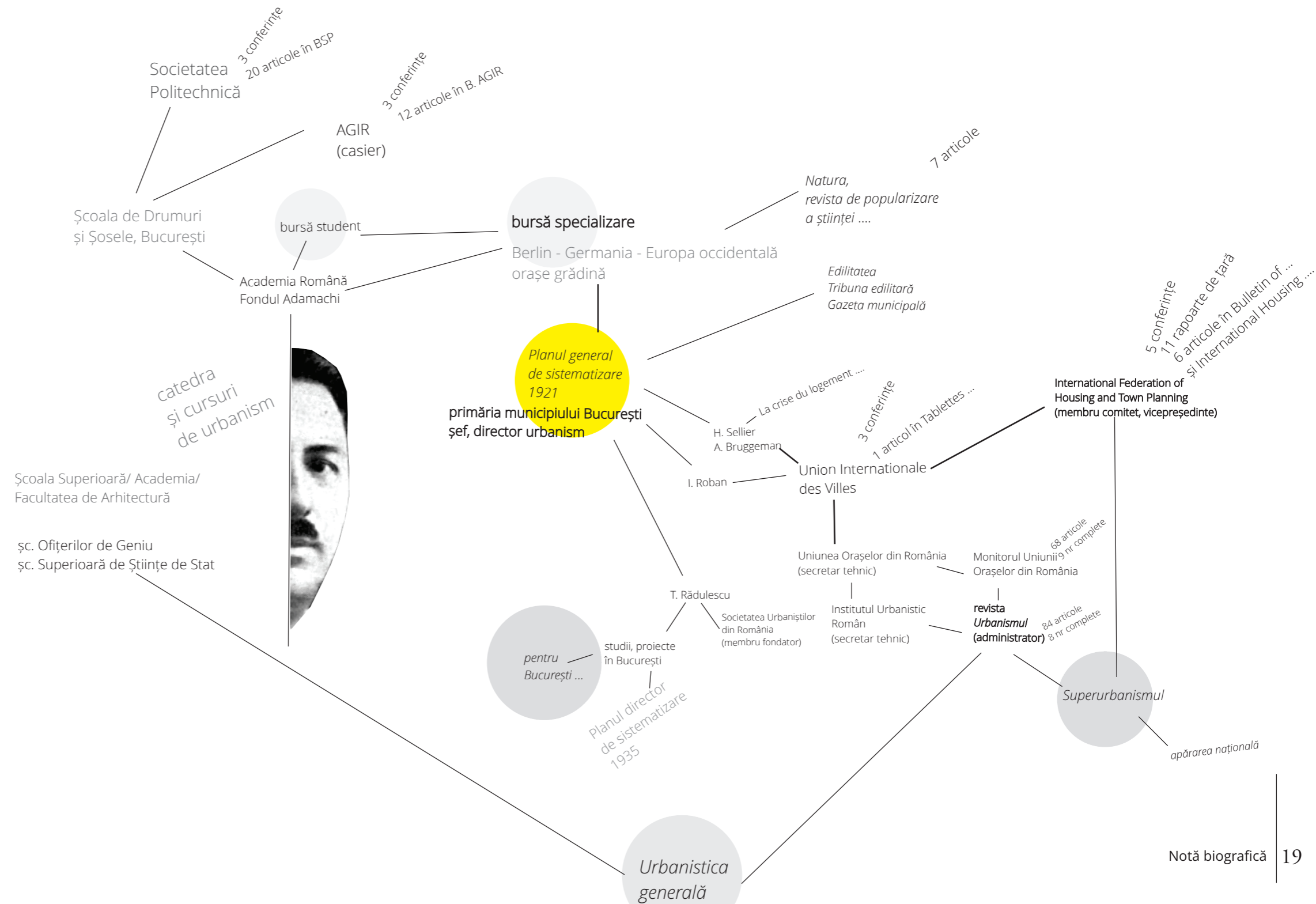
Între 1921 și 1928, activitatea sa didactică din cadrul Școlii Superioare de Arhitectură a fost dublată de încadrarea ca profesor la Școala Specială (a Ofițerilor) de Geniu, C. Sfințescu fiind titularul cursului de „Edilitate”. Acest curs era în special aplecat asupra urbanismului militar, iar activitatea didactică cuprindea și îndrumarea unei lucrări practice, de amenajare a cartierelor militare în orașe. Din 1923, este profesor de „Urbanism (general) și edilitate” în cadrul Școlii de Științe de Stat (Școala de Științe Administrative), funcție pe care a ocupat-o până în 1931.

Chiar și după 1938, când Școala de Arhitectură a devenit o secție a Școlii Politehnice, C. Sfințescu a continuat să fie un reprezentant al învățământului de urbanism în această facultate. Până în 1948 a fost titularul catedrei de „Urbanism și edilitate cu proiecte” și a ținut cursurile de „Urbanism” și „Edilitate” la anul IV de studiu. Începând cu 1940, a colaborat cu arhitectul

Dimitrie Vernescu (ca preparator și, din 1944, ca asistent) și, din 1944 cu arhitectul Radu Laurian și cu D. Vernescu (ca asistenți). În 1943, a fost înființată Secția de specializare în urbanism, secție a cărei înființare Sfințescu a susținut-o încă din 1939, când aceasta a apărut ca inițiativă a Facultății de Arhitectură. Începând cu primul an de funcționare a Secției de specializare în urbanism, Cincinat Sfințescu a fost titularul cursului de „Igienă urbană” („Higiena orașelor”), care a făcut parte dintr-o amplă programă de profil, desfășurată atât sub tutela Facultății de Arhitectură, cât și a celei de Construcții.

Acompaniind activitatea sa didactică, de-a lungul celor 29 de ani de profesorat, Sfințescu a fost și autorul a numeroase cursuri scrise, adevărate manuale de urbanism pentru studenți. Dintre cele apărute la Școala Superioară de Arhitectură, menționăm: cursul de *Urbanism* (1923, 1924, 1929), *Curs de legislația clădirilor* (1928, 1929), *Urbanistica generală* (vol. I, 1930) și *Urbanistica specială* (vol. II). La Școala Specială a Ofițerilor de Geniu a editat *Cursul de edilitate și instalații interioare clădirilor* (1921) și *Cursul de lucrări hidraulice* (1922), iar la Școala de Științe de Stat (Școala de Științe Administrative), *Cursul de urbanism și edilitate* (1928) și *Cursul de urbanism* (1930).

De-a lungul acestei perioade, Sfințescu a publicat, în revista *Urbanismul*, o serie articole critice sau informative despre învățământul de urbanism din România: „Învățământul urbanistic. O nouă organizare a Învățământului Superior urbanistico-edilitar în România” (1939), „Programe de seminar urbanistic la Facultatea de Arhitectură” (1939), „Lucrări de seminar urbanistic la Facultatea de Arhitectură” (1940), „Învățământul urbanistic. Lucrări de seminar urbanistic la Facultatea de arhitectură” (1941), „Urbanism și învățământ superior. Lucrări de seminar urbanistico-edilitar la facultatea de arhitectură din București” (1942), „Învățământul urbanistic. Secția specială de urbanism la Școala Politehnică București” (1942). Cincinat Sfințescu se retrage din activitatea didactică în 1949, în acel an fiind pensionat de Institutul de Arhitectură, nou-înființat cu un an înainte, ca urmare a desprinderii Facultății de Arhitectură din cadrul Politehnicii.

LISTA CRONOLOGICĂ A PUBLICAȚIILOR

Această listă conține articolele, broșurile și volumele de autor aparținând lui Cincinat Sfințescu. În acest stadiu, în listă nu sunt incluse notele, recenziile și consemnările, dar sunt cuprinse câteva dintre textele diverse mai relevante - discuțiuni, din viața orașelor, învățământ urbanistic.

Este menționată prima apariție a fiecărui titlu. În cazul în care el a fost reeditat (în altă publicație, sub formă de broșură sau inclus într-un volum), acest fapt este indicat prin simbolul * urmat de anul reeditării, precum și de titlul publicației, dacă acesta diferă de cel al primei apariții. Lista menționează explicit numai volumele sau broșurile care au apărut doar în această formă (și nu ca reeditări ale unor articole anterior publicate), precum și volumele care au grupat sub un alt nume mai multe articole apărute anterior. De asemenea, sunt menționate și cursurile universitare, în situația în care acestea au fost editate și pentru publicul larg. Pentru fiecare an, sunt enumerate publicațiile periodice care au conținut articole aparținând lui Cincinat Sfințescu.

1910	<i>Natura. Revista științifică de popularizare</i>
Expoziția internațională de igienă din Dresda, <i>Natura...</i> , oct. 1910 - iul. 1911	
1911	<i>Buletinul Societății Politecnice [BSP]</i> <i>Natura. Revista științifică de popularizare</i>

Chestiuni de edilitate, BSP, 4-5/1911
Normele actuale de tarifare ale cantităților de apă consumată. Propunerea unui nou sistem de tarifare, *BSP*, 8-9/1911 (*, 1912)
Să întrebuițăm petrolul, *Natura ...* oct.1911 - iul.1912
Cum doresc să-mi văd orașul, *Natura ...* oct.1911 - iul.1912

1912	<i>Buletinul Societății Politecnice [BSP]</i> <i>Natura. Revista științifică de popularizare</i>
------	---

Chestiunea controlului vitezei de circulație în și afară de zona orașelor”, *BSP* 4-5/1912 (*, 1912)
Expoziția pentru orașe-grădini, din Colonia, februarie 1912, *BSP* 7/1912
Nota. Călătorie pentru studiul „orașelor-grădini” engleze, *BSP* 11/1912
Cu privire la serviciul central de Edilitate Publică din România, *BSP* 12/1912
Expoziția de edilitate publică, din Düsseldorf, iunie-oct 1912, *BSP* 12/1912
Închiderea văilor, *Natura...* oct.1912 - iul.1913

1913	<i>Buletinul Societății Politecnice [BSP]</i> <i>Natura. Revista științifică de popularizare</i>
------	---

[...] la expoziția de edilitate publică, din Düsseldorf, *BSP* 3/1913
Orașele-grădini engleze, *BSP* 4,5/1913 (*, 1913)
Alfred Nobel, *Natura ...* oct.1912 - iul.1913
Circulația repede în orașele mari, *Natura...* oct.1913-iul.1914
Din sforțările popoarelor, *Natura...* oct.1913-iul.1914

1914-1916	<i>Buletinul Societății Politecnice [BSP]</i>
Legea de centralizare a lucrărilor de alimentare cu apă din Belgia, <i>BSP</i> 3/1914 Parcela și blocul în constituirea orașelor, <i>BSP</i> 5,6/1914, 1-2, 3-5/1916 (*, 1916) Considerațiuni asupra plusvalutei terenurilor urbane, <i>BSP</i> ?/1915 (*, 1915)	

1919	<i>Buletinul Asociațiunei Generale a Inginerilor din România [Buletinul A.G.I.R.]</i> <i>Independența Economică</i>
------	--

Bucureștii în viitor. Studiu asupra planului general de sistematizare al Capitalei, urmat de un anteproect de lege asupra stabilirei, construirii, desvoltărei și sistematizărei comunelor, (București: Tipografia „Jockey-Club” Ion C. Văcărescu, 1919)
Anteproiect de lege asupra stabilirei, construirii, desvoltărei și sistematizărei comunelor, (București: Tipografia „Jockey-Club” Ion C.Văcărescu, 1919)
Locuințele eftine, *Buletinul A.G.I.R.* 8-10/1919
Teoria mecanică a eftinirei traiului, *Buletinul A.G.I.R.* 8-10/1919
Chestiuni de autonomie și descentralizare comunală, *Independența Economică* ?/1919.
Dezbateri și proiecte asupra alimentării cu apă a orașului București, *Independența Economică* ?/1919.

1920	<i>Buletinul Societății Politecnice [BSP]</i> <i>Buletinul Asociațiunei Generale a Inginerilor din România [Buletinul A.G.I.R.]</i> <i>Arhiva pentru Știință și Reformă Socială [Arhiva Socială]</i> <i>Renașterea Română</i>
------	--

Asupra alimentării cu apă a Bucureștiului. Compartimentarea filtrelor de la Băcu-Arcuda, *BSP* 1-2/1920
Munca intelectuală și noile transformări sociale, *Buletinul A.G.I.R.* 1-3/1920
Congresul pentru locuințe dela Lyon, *Buletinul A.G.I.R.* 4-6/1920
Mecanica rațională în serviciul nivelării materiale a Societăței, *Renașterea Română* august 1920
Chestiunea locuințelor în România mare, *BSP* 5-6/1920 (raport pentru Henri Sellier *La Crise du logement et l'intervention publique en matière d'habitat populaire*, 1921)
Planurile reguloare, locuințele și rolul lor în România mare, *BSP* ?/1921
Lexiconul României Mari și rolul A.G.I.R.–ului, *Buletinul A.G.I.R.* 7-9/1920
Statul, inginerii și Legea corpului tehnic, *Buletinul A.G.I.R.* 7-9/920
Cum să privim chestiunea sistematizărei Bucureștiului, *Arhiva Socială* 4/1920 (*, 1920)
Elemente și condiții de frumusețe a orașelor, *Renașterea Română* 1920

1921	<i>Buletinul Societății Politecnice [BSP]</i> <i>Buletinul Asociațiunei Generale a Inginerilor din România [Buletinul A.G.I.R.]</i> <i>Publicațiile congresului A.G.I.R.</i> <i>Renașterea Română</i> <i>Independența Economică</i> <i>Revista Energia</i>
------	---

Transformarea constructivă a Capitalei (București: Gutenberg, 1921)
Raport asupra ohestiunei „lucrări publice”, prezentat Congesului Inginerilor din 9-12 octombrie 1921 (București: f.ed., 1921)
Edilitatea în România și nevoi urgente de îndeplinit, Buletinul A.G.I.R. 1-2/1921 (*, 1921, *Edilitatea orașelor și satelor din România Mare*)
Orașele Basarabiei din punct de vedere edilitar, *BSP* 5-6/1921 (*, 1921)
Nevoi și posibilități în industria de clădiri din București, *Buletinul A.G.I.R.* 5-6/1921 (*, 1921, în *Transformarea constructivă a Capitalei*)
Căminul muncitorului, *Revista Energia* iunie 1921
Înălțimea de dat construcțiilor și întinderea corespunzătoare a curților din București *Buletinul A.G.I.R.* 7-8, 9-10/1921 (*, 1921, în *Transformarea constructivă a Capitalei*)
Modul de acționare în materie de lucrări publice de către Stat în fazalui actuală de organizare, *Publicațiile congresului A.G.I.R., 1921*
Apele României Mari și legiferarea regimului lor, *Publicațiile congresului A.G.I.R.* 1921
Uniuni naționale și internaționale a comunelor, *Buletinul A.G.I.R.* 11-12/1921
Administrațiile comunale și industrializarea orașelor, *Renașterea Română* 4/1921 (*, 1921)
Asupra drumului de urmat pentru o industrializare intensivă și extensivă a Capitalei, *Independența Economică* oct.–dec. 1921

1922	<i>Buletinul Asociațiunei Generale a Inginerilor din România [Buletinul A.G.I.R.]</i> <i>Gospodăria Comunală</i>
------	---

Recenzii. Henri Sellier *La crise du logement et l'intervention publique en matière d'habitat populaire*, 1921, *Buletinul A.G.I.R.* 5-6/1922
Orașele Transilvaniei și Bucovinei din punct de vedere edilitar,*Buletinul A.G.I.R.* 7-9/1922 (*, 1922)
Mutarea Capitalei?, *Gospodăria Comunală* ?/1922

1923	<i>Bulletin of the International Garden Cities and Town Planning Federation [Bulletin of IF...]</i> Rent restriction legislation in Romania, <i>Bulletin of IF ...</i> iulie 1923
------	--

1924	<i>Monitorului Uniunei Orașelor din România [MUOR]</i> <i>Tablettes documentaires municipales</i>
------	--

Activitatea constructivă a orașelor noastre în ultimii ani, *MUOR* 2,3, 7-9/1924, 1/1925
Planurile de sistematizare și regulamentele de construcțiuni în raport cu dezvoltarea orașelor, *MUOR* 7,8, 9/1924

1925	<i>Monitorului Uniunei Orașelor din România [MUOR]</i> <i>Buletinul Asociațiunei Generale a Inginerilor din România [Buletinul A.G.I.R.]</i>
------	---

Memorii asupra chestiunilor tehnice speciale examinate în orașele: Budapesta, Viena, Paris, *MUOR* 1/1925
Planurile topografice și cadastrale în urbanism, *MUOR* 2-3/1925
Observațiuni asupra anteproiectului de cale ferată dealungul Dâmboviței, *MUOR* 2-3/1925
Determinarea suprafeței unei aglomerațiuni pentru viitor, *MUOR* 4-5/1925
Considerațiuni asupra căilor de comunicații orașenești, *MUOR* 6-7/1925
Politica funciară a comunelor și influența ei asupra problemeilocuințelor, *MUOR* 8/1925
Marile aglomerațiuni. Problemele juridice și administrative rezultând din extensiunea comunelor vecine și din incorporarea la centrele mari urbane, *MUOR* 8/1925
Moțiunile congresului internațional pentru amenajarea orașelor dinAmsterdam, *MUOR* 8/1925
Asupra liniei ferate traversând capitala dealungul Dâmboviței, *Buletinul A.G.I.R.* 9/1925 (*, 1925)
Dare de seamă asupra Congresului Internațional al Orașelor, ținut la Paris în sept 1925, *MUOR* 12/1925

1926	<i>Monitorului Uniunei Orașelor din România [MUOR]</i>
------	--

Chestiuni edilitare la Expoziția de Comunicații din Munchen (Deutsche-Verkehrsausstellung) iulie - octombrie 1925, *MUOR* 1/1926
Curente noi în urbanistică, *MUOR* 2/1926
Amenajarea orașelor, dare de seamă a congresului internațional pt. amenajarea orașelor (New York, 1925), *MUOR* 3/1926
Încrucșiările și cadrul străzilor, *MUOR* 4/1926
Proectarea spațiilor libere. Piețele, *MUOR* 5-7/1926
Asupra exproprierilor pe zone (Studiu asupra aplicărei art. 76 din legea de unificare administrativă din 1925), *MUOR* 8-9/1926
Congresul internațional de locuințe și amenajarea orașelor, Viena, Septembrie 1926, *MUOR* 12/1926

1927	<i>Monitorului Uniunei Orașelor din România [MUOR]</i> <i>Noțiuni de urbanism și edilitate publică</i> . Curs ținut la Școala superioară de științe de stat (București: Editor Șt. M .Voinescu, litografiat, 1927) Împroprietăririle în Capitală, <i>MUOR</i> 1-2/1927 Nevoia „Parcul Național” pentru Municipiul București, <i>MUOR</i> 3-4/1927 Contract între orașul București și Compagne Aerienne Francaise pentru ridicarea planului fotogrametric al Municipiului, <i>MUOR</i> 5-6/1927 Caet de sarcini pentru executarea planului orașului București de către Compania Aeriană Franceză, <i>MUOR</i> 5-6/1927 Sistematizarea orașelor în cadrul organizațiunii actuale. Directive practice de realizare a planurilor. (Conferință ținută la «Fundația Carol» în ziua de 6 iunie 1927), <i>MUOR</i> 7,8/1927 Conferința «Sistematizarea orașelor în cadrul organizațiunei actuale» în «Conferințele urbanistice ale primarilor din România», <i>MUOR</i> 7, 8/1927
------	--

Lista publicațiilor

1928	<p><i>Monitorului Uniunii Orașelor din România [MUOR]</i> <i>Edilitatea</i> <i>Revista Cadastrală</i> <i>Buletinul Asociațiunei Generale a Inginerilor din România [Buletinul A.G.I.R.]</i> <i>International Housing and Town Planning Bulletin [Bulletin of IF...]</i></p> <p>Problema circulației în București (Obiectivul congestionării), <i>MUOR</i> 1-2/1928 Organizarea muncii în serviciile publice, <i>MUOR</i> 1-2,3/1928 Organizarea financiară pentru producția de locuințe muncitorești în București, <i>MUOR</i> 6/1928 Exproprierea pentru cauză de utilitate publică (A se vedea întrebările ce se vor dezbate la Congresul internațional al orașelor din Sevilla și publicate în «Monitorul Uniunii Orașelor», nr. 1/928, pag. 19», <i>MUOR</i> 4-5/1928 Memoriu asupra parcelării și lucrărilor edilitare din comunele suburbane și modificarea art. 60 și 247 din legea pentru unificarea administrativă, (cu T. Rădulescu), <i>MUOR</i> 6/1928 Dela Societatea Urbaniștilor din România, <i>MUOR</i> 6,7-9/1928 Propuneri relative la cum s-ar putea spori și varia materia publicată în Monitorul Uniunii, <i>MUOR</i> 7, 8 și 9/1928 Congresul internațional pentru locuințe și amenajarea orașelor (Paris, iulie 1928), <i>MUOR</i> 7-9/1928 Problema locuințelor în România în raport cu programul chestiunilor dezbătute în congresul internațional ținut la Paris în iulie 1928, <i>MUOR</i> 7-9,10/1928 Locuința celor foarte săraci (raport la congresul internațional pentru locuințe și amenajarea orașelor, Paris 1928, <i>MUOR</i> 7-9/1928; <i>Bulletin of IF ...</i> 8/1928 Amenajarea orașelor din România în raport cu chestiunile dezbătute în congresul internațional ținut la Paris în iulie 1928. Dificultățile legale și de practică la stabilirea unui plan de oraș regional sau a unui plan. Masa și densitatea locuințelor în raport cu spațiile libere și cu mijloacele de transport, <i>MUOR</i>, 10/1928 Palatul Municipal al Capitalei, <i>Buletinul A.G.I.R.</i>, 8/1928 (*, 1928) Sistemizarea orașelor și legea de expropriere, <i>Edilitate</i>, 2/1928 Clădirea în fața legiuitorului român, <i>Edilitate</i>, 4-5/1928 Urbanismul prin cadastru, <i>Revista cadastral</i>, 1/1928</p>	<p>Relațiuni asupra amenajării lacului Băneasa în vederea asanării lui parțiale, <i>MUOR</i> 7,8-9/1929 Rețeaua liniilor de transport în comun din municipiul București, <i>MUOR</i> 7,8-9/1929 Sistemizări speciale, <i>MUOR</i> 7,8-9/1929 Tehnica aprovizionării și planurile de sistemizare, <i>MUOR</i> 7,8-9/1929 Lucrările congresului internațional pentru locuințe și sistemizarea orașelor (Roma-Milano), Septembrie 1929, <i>MUOR</i> 10-12/1929 (*, 1929) Studiu asupra realizării lucrărilor edilitare ale țării, <i>MUOR</i> 10-12/1929 Aplicarea expropiierilor pe zone la deschidere Bd. Nord - Sud al Capitalei, <i>BSP</i> 2/1929 Cum să sistemizăm Bucureștiul, <i>Arhiva socială</i> 1-3/1929 (*, 1929) Dare de seamă asupra Congresului Cadastral al Asociației Generale a Topometrilor din România, ținut în zilele de 17-19 februarie 1929, în București, <i>Revista cadastrală</i> 1/1929</p>	<p>1930</p> <p><i>Monitorului Uniunii Orașelor din România [MUOR]</i> <i>Buletinul Asociațiunei Generale a Inginerilor din România [Buletinul A.G.I.R.]</i> <i>Buletinul Societății Politecnice [BSP]</i> <i>Edilitatea</i></p> <p>Delimitări în regiunea municipiului București (zone de construcții și zone de verdeață), <i>BSP</i> 9/1930 (*, 1930; *, 1932, în <i>Pentru București. Noi studii urbanistice</i>) Ancheta documentară și programul planului de sistemizare al orașului Bazargic, <i>MUOR</i> 1-3/1930 (*, 1930, <i>Sistemizarea Orașului Bazargic (Documentarea și Programul)</i>) Programul sistemizării, <i>MUOR</i> 1-3/1930 O lege a cadastrului țării, <i>MUOR</i> 4-6/1930 Urbanism juridic, <i>MUOR</i> 4-8/1930 Terminologia urbanistică, <i>MUOR</i> 9-12/1930, Buletinul A.G.I.R. 11/1930 Legea urbanistică pentru ținutul Vienei, <i>MUOR</i>, 9-12/1930 Un spitalul comunal al municipiului. Principii de avut în vedere, <i>Edilitatea</i> 11/1930 Idei urbanistico-arhitectonice în ritmul internațional, <i>Edilitatea</i> 17/1930</p>	<p>Desființarea locuințelor de mizerie în România (Comunicare la congresul internațional pentru locuințe. Berlin, 1931), <i>MUOR</i> 4-6/1931 Problema traficului în raport cu amenajarea urbană și regională în România (Comunicare la congresul internațional pentru locuințe. Berlin, 1931), <i>MUOR</i> 4-6/1931 Al XIII-lea Congres Internațional de Urbanism și a VI-a Expoziție Internațională Urbanistică. Berlin, iunie 1931), <i>MUOR</i> 7-9/1931 (*, 1931) Institutul Urbanistic al României (organizație a Uniunii orașelor din România), <i>MUOR</i> 10-12/1931 Proiectarea și construcția străzilor, <i>MUOR</i> 10-12/1931 (*, 1932; *, 1932, în <i>Edilitate</i>) Urbanism în general și în România în special, <i>BSP</i> 10/1931 (*, 1931, în <i>Istoricul dezvoltării tehnicii românești</i>) De l'intervention de l'architecte dans les plans d'extension des villes en Roumanie, <i>IF... Bulletin</i>, 1931 Architectural control over town development in Romania, <i>IF... Bulletin</i> 1931</p>	<p>1933</p> <p><i>Urbanismul</i> <i>Progresul Social</i> <i>International Housing and Town Planning Bulletin [IF ... Bulletin]</i></p> <p>Urbanistica generală, <i>Urbanismul</i>, 1-2, 3-4, 5-6, 7-8, 9-10, 11-12/1933 (*, 1933, separat pe secțiuni I. Evoluția, II. Igiena, III. Economia și circulația, IV. Estetica, V. Legislația și integral în volum) Din viața orașelor. Planul de aliniere al Focșanilor Românești, <i>Urbanismul</i> 1-2/1933 Discuții. Noua Piață a Gărei de Nord din București, (cu T. Rădulescu), <i>Urbanismul</i> 1-2/1933 Locuința în România. <i>Urbanismul</i> 3-4/1933 (*, 1933, în Locuința în România) Societatea comunală de locuințe efine și realizările ei (1910-1933), <i>Urbanismul</i> 5-6/1933 (*, 1933, în Locuința în România) Discuții. Circulația și tramvaiele, <i>Urbanismul</i> 5-6/1933 Discuții. Noua lege pentru organizarea finanțelor locale și urbanismul, <i>Urbanismul</i> 5-6/1933 Urbanism și învățământ superior în America, <i>Urbanismul</i> 7-8/1933 Expoziția din Chicago „Un secol de progres”, <i>Urbanismul</i> 7-8/1933 Orașe americane, <i>Urbanismul</i> 11-12/1933 Din viața orașelor. Centenarul orașului Turnu Severin, <i>Urbanismul</i> 11-12/1933 Urbanism și locuința în România, <i>Progresul Social</i> ?/1933 Town planning education in Romania, <i>IF... Bulletin</i> 1933</p>	<p>1932</p> <p><i>Urbanismul</i> <i>Progresul Social</i> <i>International Housing and Town Planning Bulletin [IF ... Bulletin]</i></p> <p><i>Pentru București. Noi studii urbanistice. Delimitare, zonificare, circulație, estetică</i> (București: Institutul de Arte Grafice Bucovina, 1932) <i>Edilitate (alimentări cu apă, canalizări, înlăturarea gunoaielor, pavaie)</i> (București: fed., 1932) Curățirea străzilor și înlăturarea gunoaielor, <i>Urbanismul</i> 1-2/1932 (*, 1932; *, 1932, în Edilitate) Intervenția arhitectului și inginerului în planurile de extensiune ale orașelor din România, <i>Urbanismul</i> 1-2/1932 Legea Municipiului București și reorganizarea serviciului tehnic municipal, <i>Urbanismul</i> 1-2/1932 Circulația în centrul capitalei în raport cu liniile de tramvay, <i>Urbanismul</i> 1-2, 1932 Un caz excepțional: Școala Superioară de Științe de Stat, <i>Urbanismul</i> 1-2/1932 Terenuri și instalațiuni pentru educație fizică și recreații, <i>Urbanismul</i> 3-4/1932 Alimentări cu apă, <i>Urbanismul</i> 5-6/1932 (*, 1932, 2 vol.; *, 1932, în <i>Edilitate</i>) Discuțiuni. Teșiturile la colțurile străzilor, <i>Urbanismul</i> 5-6/1932 Proiecte de urbanizare. Urbanizarea comunei Băneasa (Planul de sistemizare), <i>Urbanismul</i> 7-8/1932 Canalizări. Scurgeri – drenaje - irigații, <i>Urbanismul</i> 9-10, 1932 (*, 1932; *, 1932, în <i>Edilitate</i>) Estetica Bucureștiului, <i>Urbanismul</i> 9-10, 11-12/1932 (*, 1932; *, 1932, în <i>Pentru București. Noi studii urbanistice</i>) Urbanism și educație fizică, <i>Urbanismul</i> 11-12/1932 (*, 1933) Nevoi specifice și speciale ale orașului București, <i>Urbanismul</i> 11-12/1932 Învățământul urbanismului în străinătate și în România, <i>Urbanismul</i> 11-12/1932, Estetica urbană raportată la estetica Bucureștiului, recenzie, <i>Progresul Social</i> 1932 Architectural control over town development in Romania [?], <i>IF... Bulletin</i>, 1932</p>	<p>1934</p> <p><i>Urbanismul</i> <i>Buletinul Asociațiunei Generale a Inginerilor din România [Buletinul A.G.I.R.]</i> <i>Tribuna Edilitară</i> <i>Revista Union International des Villes et Pouvoirs Locaux [Revista UIV]</i></p> <p>Urbanistica specială, <i>Urbanismul</i>, 1-2, 3-4, 5-6, 7-8, 9-10, 11-12/1933 (*, 1934, separat pe secțiuni VI. Tehnologia, VII. Urbanohistologia, VIII. Urbanotherapeutică și integral în volum) Orașe Americane, <i>Urbanismul</i> 1-2/1934 Aprobarea planului de sistemizare, <i>Urbanismul</i> 3-4/1934 Congresul internațional al orașelor, Lyon, iulie 1934, <i>Urbanismul</i> 11-12/1934 Orașe engleze (călătorie de studii), <i>Urbanismul</i> 11-12/1934 Codul civil și serviciile cerute de urbanistica modernă, <i>Buletinul A.G.I.R.</i> 1/1934 Înfăptuirea sistemizării orașelor din România, <i>Buletinul A.G.I.R.</i> 1/1934 Sistemizarea și puterea de autoritate, <i>Tribuna edilitară</i> 81/1934 Măsuri cari se impun, în vederea decongestionării arterelor de circulație, <i>Tribuna edilitară</i> 87/1934 Clădirile publice, <i>Tribuna edilitară</i> 91/1934 Atențiune la elucbrațiile unor năraviți, <i>Tribuna edilitară</i> 104/1934 Personalitatea Bucureștiului, <i>Tribuna edilitară</i> 105/1934 Urbanismul și locuința, <i>Tribuna edilitară</i> 107/1934 L'Urbanistique Générale, <i>Revista UIV</i> 1934</p>
------	---	---	---	--	--	--	---

1935	<i>Gazeta Municipală Tribuna Edilitară</i>
	[Colaborare (text privitor la România)], în Bruno Schwan, <i>Staedtebau und Wohnungswesen der Welt</i> , Berlin, 1935
	[Prefața], Sachelarie Ioan, Victor Vijoli, Mircea Moroianu, <i>Locuința urbană. Directive în concepție și realizare</i> (București: Editura IUR, 1935)
	Caracteristicile urbanismului sovietic, <i>Gazeta Municipală</i> ?/1935 (*, 1935, Urbanismul în Rusia sovietică)
	Trebuia dărâmată piața Bibescu-Vodă? Cum privesc oamenii competiții măsura primăriei Capitalei – „Piața centrală nu se poate desființa”, spune d. profesor Cincinat Sfințescu, <i>Tribuna edilitară</i> 167/1935
1936	<i>Revista Securitas</i>
	Memoriul justificativ și regulamentul de construcții al orașului Bazargic (București?, 1936) (*, 1938, Sistematizarea orașului Bazargic, <i>Urbanismul</i> 1-2/1938)
	Accidentele circulației pe străzi, <i>Revista Securitas</i> ?/1936
1937	
	Din lucrările apărute [volum auto-bibliografic] (București: f.ed., 1937)
	Un plan al d-lui inginer Cincinat Sfințescu, <i>Gazeta municipală</i> 269/1937
1938	<i>Urbanismul Lumea Nouă</i>
	Urbanistica apărării naționale, <i>Urbanismul</i> 3-4/1938
	Bucureștii în lumina științei urbanistice (Conferință ținută la Societatea Politehnică în ziua de 21 Martie 1935), <i>Urbanismul</i> 5-6/1938
	Silvicultura urbanistică, <i>Urbanismul</i> 5-6/1938
	Superurbanismul încadrat în stilul totalitar, <i>Urbanismul</i> 10-12/1938 (*, 1938, în <i>Lumea Nouă</i>)
	Așezările în România din punct de vedere național, politic, social și economic, <i>Urbanismul</i> 10-12/1938
	Discuțiuni. Studiu asupra organizării lucrărilor edilitare ale țării, <i>Urbanismul</i> 10-12/1938
	Discuțiuni. Arhitectul, inginerul și geometrul ca urbanisti, <i>Urbanismul</i> 10-12/1938
	Discuțiuni. Șoseaua modernă înconjurătoare Bucureștilor?, <i>Urbanismul</i> 10-12/1938
	Construcție înaltă sau joasă?, <i>Urbanismul</i> 10-12/1938
	Învățăminte din experiența Parisului și de aiurea, <i>Urbanismul</i> 10-12/1938
1939	<i>Urbanismul Buletinul Societății Politecnice [BSP]</i>
	Amenajarea subterană în România, <i>Urbanismul</i> 1-3/1939
	Congresul internațional de locuințe și urbanism din Mexico 1938, <i>Urbanismul</i> 1-3/1939
	Ruralismul în România și metoda de acțiune, <i>Urbanismul</i> 1-3/1939
	Discuțiuni. Morfologia orașului economic, <i>Urbanismul</i> 1-3/1939

	Discuțiuni. Arhitect, urbanist, inginer-urbanist sau urbanist?, <i>Urbanismul</i> 1-3/1939
	Învățământul urbanistic. O nouă organizare a învățământului superior urbanistico-edilitar în România, <i>Urbanismul</i> 1-3/1939
	Programe de seminar urbanistic la Facultatea de Arhitectură, <i>Urbanismul</i> 1-3/1939
	Urbanism și apărarea pasivă. Vulnerabilitatea urbanistică și apărarea pasivă, <i>Urbanismul</i> 1-3/1939
	Activitatea administrativă urbanistică din Țară. Instrucțiuni și norme pentru întocmirea planurilor de sistematizare, <i>Urbanismul</i> 1-3/1939
	Bazele administrative ale amenajării naționale în România, <i>Urbanismul</i> 4-6/1939
	Estetica și înălțimea clădirilor din București, <i>Urbanismul</i> 4-6/1939
	Discuțiuni. Problema traficului local în studiul congresului internațional urbanistic din Stockholm, <i>Urbanismul</i> 4-6/1939
	Activitatea de organizare prin comisiunea de sistematizare a ținutului Bucegi. Proiect de regulament tip, <i>Urbanismul</i> 4-6/1939
	Apărarea urbanistică, <i>Urbanismul</i> 7-9/1939 (*, 1939)
	Urbanism și turism. Câteva zile prin Bulgaria, <i>Urbanismul</i> 7-9/1939
	Învățământ urbanistic. Urbanismul la universitatea din New-York, <i>Urbanismul</i> 7-9/1939
	Proiect de caet de sarcini pentru ridicarea planurilor topografice ale comunelor. Modificări și completări la caetul de sarcini aprobat de CTS în luna septembrie 1929, <i>Urbanismul</i> 7-9/1939
	Congresul internațional urbanistic dela Stockholm, <i>Urbanismul</i> 10-12/1939
	Urbanism financiar: Construcția terenurilor virane, <i>Urbanismul</i> 10-12/1939
	Urbanism și turism. Orașele din Țările de Jos, <i>Urbanismul</i> 10-12/1939
	O nouă organizare a învățământului superior urbanistico-edilitar, <i>BSP</i> ?/1939

1940	<i>Urbanismul</i>
	Parcarea automobilelor în centrul orașelor, <i>Urbanismul</i> 3-4/1940
	Circulația într-un singur sens, <i>Urbanismul</i> 3-4/1940
	Apărarea pasivă. Câteva socoteli în legătură cu apărarea pasivă, <i>Urbanismul</i> 3-4/1940
	Din viața orașelor. Un proces verbal istoric, <i>Urbanismul</i> 3-4/1940
	Din viața orașelor. Pasagiile de nivel în București, <i>Urbanismul</i> 3-4/1940
	Din viața orașelor. Urbanismul și opera inginerului Elie Radu, <i>Urbanismul</i> 3-4/1940
	O nouă ținută - Un alt urbanism, <i>Urbanismul</i> 5-7/1940
	Discuțiuni. Perfecționări de adus la transporturile în comun din București (Notele unui călător asupra traseelor, vehiculelor, frecvenței, iuțelei, stațiilor, personalului și călătorilor), <i>Urbanismul</i> 5-7/1940
	Lucrări de seminar urbanistic la Facultatea de Arhitectură pe anul 1939/1940, <i>Urbanismul</i> 5-7/1940
	România stat legionar. Uniunea Orașelor din România: O explicație imperioasă, <i>Urbanismul</i> 8-10/1940
	Plan pentru locuințe populare în România, <i>Urbanismul</i> 8-10/1940
	Gazările și evacuarea naturală a gazelor, <i>Urbanismul</i> 8-10/1940
	Satul de mâine, <i>Urbanismul</i> 8-10/1940
	Note privind viitorul urbanistic al Bucureștilor (cu anexe din păreriile presei), <i>Urbanismul</i> 8-10/1940

	Urbanism și construcții în România în raport cu mișcările seismice, <i>Urbanismul</i> 11-12/1940
	Orașul de mâine, <i>Urbanismul</i> 11-12/1940
	Nouii orientări în dreptul urbanismului, <i>Urbanismul</i> 11-12/1940
	Din viața orașelor. Două catastrofe în paralelă sau dela tribunele Cotroceni, 1936 la Palatul Carlton, 1940; Nenorociri prevăzute dar necrezute (sau unul din aspectele culpei Primăriei); O problemă de conștiință sau exemplu de cum se rezolvau marile interese generale, <i>Urbanismul</i> 11-12/1940
	Discuțiuni. Rezistența construcțiilor la seisme, <i>Urbanismul</i> 11-12/1940

1941	<i>Urbanismul</i>
	Superurbanismul (Ideologie, doctrină, tehnică), <i>Urbanismul</i> 1-6, 7-9 /1941 (*, 1941)
	[„Urbanismul”:] Statul Românesc, scut al Europei, <i>Urbanismul</i> 1-6/1941
	Piețe moderne de circulație, <i>Urbanismul</i> 1-6/1941
	Comasările urbanistice și rezidirea țării, <i>Urbanismul</i> 1-6/1941
	Învățământ urbanistic. Lucrări de seminar urbanistic la Facultatea de Arhitectură – București, <i>Urbanismul</i> 1-6/1941
	Asupra zonelor de influență și de alimentare ale captărilor de ape subterane, <i>Urbanismul</i> 7-9/1941
	Adăpostire, refacere sau prefacere?, <i>Urbanismul</i> 10-12/1941
	Insolarea urbanistică, <i>Urbanismul</i> 10-12/1941

1942	<i>Urbanismul</i>
	Orientation phototropique en urbanisme, <i>Urbanismul</i> 1-6/1942 (*, 1942, în BSP, 1-2/1942 și în volum separat)
	Curbele străzilor în raport cu circulația, <i>Urbanismul</i> 1-6/1942
	Din viața orașelor. Noțiuni rezumative asupra formării, dezvoltării funcțiilor economico-sociale ale orașelor, <i>Urbanismul</i> 1-6/1942
	Urbanism și învățământ superior / Lucrări de seminar urbanistico-edilitar la facultatea de arhitectură din București, <i>Urbanismul</i> 1-6/1942
	Uniunea Orașelor în cadrul statului român (dare de seamă comemorând 20 de ani de existență), <i>Urbanismul</i> 7-12/1942
	Apă la sate, <i>Urbanismul</i> 7-12/1942
	Finanțe și superurbanism, <i>Urbanismul</i> 7-12/1942
	Un raport privind Canalul București-Dunăre, <i>Urbanismul</i> 7-12/1942
	Deontologie urbanistică. I. O citație pentru proiect urbanistic. II. „Transpirații” pentru Parcul Național din București, <i>Urbanismul</i> 7-12/1942
	Chestionar pentru o Programă națională a locuinței, <i>Urbanismul</i> 7-12/1942
	Învățământ urbanistic. Secție specială de urbanism la Școala Politehnică București, <i>Urbanismul</i> 7-12/1942

congresele

Cincinnati Sfințescu și congresele internaționale de urbanism din perioada interbelică¹

Andreea Udrea

Congresele internaționale organizate sub egida Federației Internaționale pentru Locuințe și Amenajarea Orașelor [International Federation of Housing and Town Planning (IFHTP)] și Uniunii Internaționale a Orașelor [Union Internationale des Villes (UIV)], cu ritmicitate aproape anuală între 1925 și 1939, au fost cele mai importante evenimente urbanistice din perioada interbelică, fiind un punct de atracție pentru toate marile nume ale vremii, precum și pentru un număr mare de specialiști din serviciile publice. Această agitație internațională nu a fost doar un impuls, ci o sursă permanentă de energie pentru dezvoltarea urbanismului, inclusiv pentru România. Din perspectivă românească, congresele, într-o măsură mai mare decât alte tipuri de legături de natură politică sau profesională cu IFHTP sau UIV, au influențat puternic traseul urbanismului ca disciplină.

Cincinnati Sfințescu a fost agentul perfect îndeplinirea celei mai importante misiuni a acestor congrese, și anume transmiterea urbanismului în întreaga lume, prin intermediul specialiștilor participanți. La nivel național, cariera lui Sfințescu a fost conturată și modelată de implicarea sa constantă și consistentă pe scena internațională. Abilitățile sale de cercetare au fost influențate de rapoartele de țară pe care le prezenta cu conștiinciozitate la majoritatea congreselor, rapoarte care au devenit, de asemenea, o metodă extrem de importantă în modul de lucru al lui Sfințescu. De asemenea, o altă linie de legătură poate fi văzută în admirația sa pentru marile personalități marcante din urbanismul internațional (Henri Sellier², Emile Vinck³, Raymond Unwin⁴), ce a stimulat activitatea lui Sfințescu, el însuși devenind treptat un astfel de fondator pentru urbanismul românesc.

Dacă ar putea fi identificat un moment istoric în care o campanie internațională susținută a avut drept scop crearea urbanismului ca disciplină, mișcarea creată de Congresele Internaționale ale

Federației Internaționale pentru Locuințe și Amenajarea Orașelor și ale Uniunii Internaționale a Orașelor în perioada interbelică este cel mai de seamă candidat în acest sens. Congresele au fost formele inițiale ale unei platforme de cunoaștere care a influențat lumea întreagă. Magnitudinea acestor evenimente apare mai ales când este evaluată prin prisma efectelor pe care le-a generat, mutând accentul de la chestiunile de organizare interne și politica vremii la mesajul perceput și asumat de către participanți. Inginerul Cincinnati Sfințescu a fost singurul reprezentant român care a luat parte în mod constant și cu mult entuziasm la acel sentiment de exuberanță la nivel internațional. Bineînțeles, această contribuție consistentă a avut un impact puternic asupra carierei sale și, prin intermediul lui, asupra urbanismului românesc. De fapt, urbanismul românesc ca disciplină matură poate fi văzut ca un rezultat indirect al acelei efervescențe internaționale.

Având în vedere efectul pe care l-au avut aceste congrese asupra numărului mare de specialiști participanți, ele au devenit treptat o autoritate autonomă în raport cu asociațiile organizatoare. Desigur că IFHTP și UIV nu au funcționat doar ca „parteneri pasivi”, însă congresele cu siguranță au eclipsat aceste organizații ca atare. Există, de asemenea, o diferență semnificativă între misiunea asumată a acelor evenimente și rezultatele lor; congresele, prin numărul și calitatea profesioniștilor participanți, care au contribuit cu rapoartele și ideile lor la dezbateri și și-au însușit toate informațiile legate de urbanism învățate acolo au devenit instanțe de sine stătătoare, Sfințescu a fost un astfel de participant. O evaluare a legăturii strânse dintre cariera și realizările sale din România, pe de-o parte, și mișcarea urbanistică promovată de aceste Congrese, de cealaltă parte, pot deschide calea unor viitoare interpretări și direcții de cercetare a evoluției urbanismului românesc.

Sfințescu și contextul internațional

Etapa primului contact cu străinătatea, la Berlin (1910-1912), și etapa maturității profesionale (1926-1939) sunt, de fapt, două valuri distincte ale aceluiași angajament. C. Sfințescu și-a început cariera cu o bursă de doi ani din partea Academiei Române

pentru a studia urbanismul în Europa de Vest. În acea perioadă, a devenit membru al Asociației Germane a Orașelor-grădini (Deutsche Gartengesellschaft) și a mers într-o excursie de studii în Anglia pentru a vizita orașele-grădini. Acei „ani berlinezi” au avut un impact de durată asupra filozofiei sale urbanistice și asupra întregii sale cariere. A fost perioada în care urbanismul a fost modelat de câțiva factori majori: promovarea activă a modelului german, dezvoltarea organizată a ideii de oraș-grădină la nivel internațional (care a culminat în 1910 cu Congresul Internațional din Londra „autointitulat Prima Conferință Internațională de Urbanism”⁵), și internaționalismul apărut ca efect al epocii anterioare, cea a marilor evenimente „care au contribuit la sprijinirea unor discuții internaționale despre viitorul vieții în marile orașe”⁶. Ulterior, în 1926, Sfințescu și-a reluat legăturile cu scena internațională a urbanismului. Era deja un urbanist matur, cu un portofoliu puternic și în plină dezvoltare. La acea vreme, lumea urbanismului european era deja însuflețită, potrivit cuvintelor lui Sfințescu, de „două asociații internaționale care vizau promovarea și răspândirea științei despre modul în care aglomerările moderne se dezvoltă și modul în care pot fi direcționate: Uniunea Internațională a Orașelor (Union Internationale des Villes (UIV), cu sediul la Bruxelles, care prezintă aspectele administrative locale, și Federația Internațională pentru Amenajarea Orașelor, Planificarea Teritoriului Național și Orașe-Grădină (International Federation for (Garden Cities) Housing and Town Country Planning IFHTP), cu sediul la Londra, care abordează partea tehnică a urbanismului”⁷.

Primul eveniment internațional la care Sfințescu a participat în mod activ a fost congresul UIV desfășurat la Paris, în 1925, ca membru al delegației oficiale române, alături de câteva figuri politice și de primarul Bucureștiului. Ulterior, la congresul IFHTP de la Viena din anul următor, delegația română, sprijinită de Henri Sellier și Auguste Burggeman⁸, a câștigat importanță pe scena internațională; primarul Bucureștiului I. Costinescu a fost ales vice-președinte al IFHTP, iar C. Sfințescu – membru al Comitetului congresului, inaugurându-se astfel o lungă serie de participări active ale României la congresele IFHTP.

Uniunea Internațională a Orașelor - Union Internationale des Villes (UIV) a fost fondată la „Congresul Internațional al artei construirii orașelor și al organizării vieții municipale”, din cadrul expoziției internaționale din 1913 de la Ghent. Acesta este recunoscut drept „primul eveniment internațional care a adus alături urbanismul și administrația publică”⁹, când participanții, „uniți în dorința lor de a întemeia o nouă organizație care să le valorifice energiile și să le formuleze ideile”¹⁰ au hotărât înființarea Uniunii Internaționale a Orașelor¹¹.

Federația Internațională pentru Locuințe și Amenajarea Orașelor - The International Federation of Housing and Town Planning, fosta *International Garden Cities and Town Planning Association* sau *International Garden Cities and Town Planning Federation* (IFHTP), a luat ființă după o ușoară schimbare de direcție a *British Garden Cities Association* (Asociația britanică a orașelor-grădini), organizația fondatoare ce generat fenomenul orașelor-grădini. Scopul asociației s-a schimbat treptat, din 1909 până în 1926, când s-a rebotezat *International Federation of Housing and Town Planning* – IFHTP (Federația Internațională pentru Locuințe și Amenajarea Orașelor), denumire ce reflecta perfect noul atașament față de internaționalism. IFHTP avea drept scop „promovarea și coordonarea la nivel internațional a cercetării și practicii urbanismului și amenajării teritoriului în vederea asigurării unor standarde mai înalte ale locuirii, îmbunătățirii orașelor mici și mari și unei mai bune repartizări a populației”¹². În scurt timp a devenit „cea mai importantă platformă dintre cele două războaie pentru internaționalizarea urbanismului”¹³, „un mediu materializat sub forma congreselor, expozițiilor, concursurilor, publicațiilor periodice, traducerilor unor opere-cheie, corespondențelor și amicitțiilor profesionale”¹⁴.

Între 1923 și 1939, a avut loc o serie împletită de congrese UIV și IFHTP. În timp ce „congresele UIV par să fi fost mai frivole, cel puțin în sensul că publicitatea acestora a pus accentul mai mult pe evenimente recreative și socializare”, congresele IFHTP „au preluat foarte rapid nuanțe propagandiste, științifice și didactice, favorizând în mod hotărât arhitecții, urbanistii și alți experți tehnici, însuflețiți de arderea obiectivității științifice”¹⁵,

după cum a remarcat și Sfințescu: „inițial congresele au avut doar scop propagandistic, apoi au devenit doctrinare pentru a defini urbanismul ca o știință aplicată”¹⁶.

O evaluare a Congreselor din perspectivă internațională scoate la iveală acele elemente ce atestă dimensiunea unei platforme de cunoaștere autentice și solide:

- (1) continuitatea și caracterul regulat al întâlnirilor: începând din 1920, Federația a stabilit un program de evenimente anuale, fapt ce a dus la o succesiune de 13 congrese desfășurate pe parcursul a 20 de ani; de asemenea, UIV a organizat 9 congrese; această serie este cu atât mai impresionantă dacă luăm în considerare efortul uriaș de a organiza și a participa la un asemenea eveniment, ce se desfășura, de regulă, pe o durată de două sau trei săptămâni;
- (2) experți mondiali: a existat un fond solid de experți colaboratori care au participat și și-au prezentat lucrările cu regularitate: Raymond Unwin, Ebenezer Howard, Clarence Stein, Joseph Stübben, John Nolen; congresele au atras aproape toate marile personalități urbanistice ale vremii;
- (3) misiunea urmărită constant: deși locuirea și orașele grădini au rămas temele centrale ale congreselor, IFHTP a reușit să definească și să păstreze un punct de vedere imparțial asupra urbanismului și instrumentelor sale; congresele au rămas o scenă profesională neutră, care putea găzdui aproape orice teorii urbanistice și exemple din perioada interbelică;
- (4) interesul politic: fiind evenimente atât de importante pentru țările gazdă, Congresele au constituit întotdeauna ocazia de a promova și a discuta eforturile urbanistice ale acestora. De aceea, ele erau întotdeauna atent urmărite de liderii politici ai țărilor gazdă. În plus, și liderii asociațiilor organizatoare formau un grup politic solid: Emile Vinck, Henri Sellier¹⁷, Auguste Bruggeman, G. Montague Harris și F.M. Wibaut, membri ai ambelor organizații, erau social-democrați activi, deținând poziții înalte în țările lor și funcționând ca factori decizionali în marile programe sociale;
- (5) dimensiunea: condiția ca participanții să aparțină unei organizații profesionale a devenit, de fapt, garanția unui

statut foarte specializat al Congreselor; faptul că majoritatea participanților aveau calitatea de membru în ambele organizații a asigurat o masă constantă și compactă participanților;

- (6) temele de dezbatere impuse de problemele actuale în dezvoltarea marilor orașe: Congresele se desfășurau în jurul a trei teme principale prestabilite, locuire (orașe-grădini), urbanism (și reconstrucție) și planificare regională; ulterior, și traficul a devenit o temă prestabilită.

Sfințescu pe scena internațională

Cincinat Sfințescu s-a potrivit modelului de specialist căruia congresele internaționale interbelice i se adresau. A fost profesionistul autodidact pasionat, care și-a propus și a reușit să introducă, în special prin propriile eforturi, urbanismul ca disciplină în România. El a fost primul specialist român cu educație specializată în urbanism care a avut ulterior o carieră relevantă în acest domeniu.

Sfințescu a avut o intuiție bună când a ales cauzele cărora le-a rămas fidel. Inițial în Berlin, ca tânăr specialist, apoi, imediat după Primul Război Mondial, în București, la începutul carierei sale, s-a afiliat la două organizații puternice și a rămas membru al acestora pentru o perioadă de peste 20 de ani. Este vorba despre formele incipiente ale IFHTP și UIV, care au devenit generatoare de idei pe parcursul întregii sale cariere. A luat parte la opt congrese (cinci organizate de IFHTP și trei de UIV), a trimis peste 20 de rapoarte de țară pentru a fi incluse în sesiunile congreselor sau în rapoartele finale, a trimis o serie de lucrări pentru a fi publicate în *Buletinul IFHTP* și în *Tablettes Documentaires Municipales* ale UIV, fiind, de asemenea, un participant activ în grupurile de dezbateri.

Începând cu 1926, C. Sfințescu a fost ales membru al comitetelor congreselor de fiecare dată când a participat (1926, 1928, 1929, 1931, 1939). A fost, de asemenea, ales între vicepreședinții comitetului congreselor începând cu Congresul din 1931 de la Berlin. Chiar dacă acestea au fost doar poziții onorifice, putem deduce (având în vedere principală misiune a Federației – de a crește popularitatea urbanismului mai ales în rândul specialiștilor din profilul în care se încadra Sfințescu) că aceste poziții non-decizionale erau un fel de recompense menite

să mențină interesul și angajamentul celor mai activi și entuziaști participanți.

IFHTP și UIV ca instrumente

C. Sfințescu și-a asumat rolul de discipol al tendințelor urbanismului internațional, fiind mai degrabă atras de instrumente capabile să stabilească o nouă ordine, așa cum erau Federația și Uniunea. Această atitudine a fost vizibilă și în modul de abordare profesională a unor subiecte care i-au marcat întreaga activitate. De exemplu, Sfințescu a adus în discuție ideea „superurbanismului” la Congresul de la Roma din 1929¹⁸, în vreme ce planificarea regională, sub toate aspectele sale, fusese o temă majoră a congreselor începând cu cel din Goteborg din 1923¹⁹. Deși până în 1929 subiectul planificării teritoriului național nu fusese atins, în 1930 a fost discutat pe larg. Chiar Sfințescu observa că „planul național pare să fi câștigat câțiva susținători ... unele rapoarte menționând evoluția în direcția planificării teritoriului național”²⁰. Dar, deși la Congresul din 1939 de la Stockholm planificarea regională fusese discutată și ca remediu eficient pentru problemele de trafic ce începuseră să afecteze majoritatea orașelor, în raportul său de după congres Sfințescu a remarcat (cu tristețe) că aceasta direcție a rămas doar la stadiul de idee, din moment ce nici o țară nu avea instrumentele legislative pentru a realiza planuri regionale²¹. În 1929 a publicat un prim studiu introductiv despre „superurbanism” în raport cu dezvoltarea rurală²², dar abia în 1941, după o îndelungată și temeinică cercetare a teoriilor și curentelor internaționale, a publicat teza sa cuprinzătoare referitoare la acest subiect²³. Astfel, în acest caz, procesul „sfințescian” al formulării și lansării unui concept urbanistic este foarte clar vizibil. Sfințescu a sesizat ideea, a expus-o public destul de sumar și apoi a așteptat, observând critic cum aceasta s-a structurat și a prins contur; abia apoi a transformat-o într-un instrument valoros. A durat 13 ani.

Raportul de țară

Un alt instrument preluat direct din aceste congrese și care i-a influențat decisiv activitatea este „raportul de țară”, cel mai direct mijloc de a susține și alimenta misiunea de bază a acestor evenimente. Raportul de țară pe baza unui chestionar prealabil fusese stabilit ca principală formă de participare a tuturor specialiștilor după congresul de la Viena din 1926, strădanie a

IFHTP de a așeza urbanismul pe o direcție mai rațională, aplicativă²⁴.

Rapoartele despre România pe care Sfințescu le pregătea pentru Congrese au devenit metoda sa tipică de cercetare și lucru, fiind o încununare fericită a eforturilor sale anterioare; Sfințescu realizase deja primele vaste rapoarte despre situația urbanistică românească încă din 1921 pentru prima conferință a Asociației Inginerilor din România²⁵. Acest mod de lucru a avut un anumit efect asupra dezvoltării sale profesionale ca cercetător modern, dezvoltându-i preferința pentru culegerea de date, metode comparative, stimulându-i nevoia de a verifica sau de a căuta confirmări și mărindu-i capacitatea de înțelegere și de a crea o imagine fidelă și complexă pentru orice subiect. Toate aceste calități i-au definit întreaga activitate, ducând de fapt la apogeul său științific, operele sale magna - *Urbanistica generală, Pentru București. Noi studii urbanistice și Superurbanismul* - fiind sinteze fundamentale, ale urbanismului a căror extraordinară calitate deriva direct din uzul îndelung perfecționat al acestei metode de lucru și gândire.

În plus, chiar și rațiunea de a fi a acestor rapoarte era perfect compatibilă cu modul de lucru al lui Sfințescu, exersat cu mult înainte să se alăture congreselor IFHTP și UIV. De pildă, acesta a conceput relația Uniunii Orașelor din România cu membrii săi prin intermediul unor rapoarte regulate bazate pe chestionare specifice, o idee mai veche pe care a prezentat-o în 1912 și 1920²⁶ și care a dus, începând din 1923, la conturarea unei arhive urbane²⁷.

Urbanist?

Auto-poziționarea lui Sfințescu în raport cu profesia sa, definindu-se mereu ca inginer și niciodată ca urbanist, poate fi înțeleasă din două puncte de vedere. În primul rând, percepția românească și mesajul puternic al profesiilor respectate, cum ar fi ingineria și arhitectura, raportate la specializarea în urbanism (urbanismul fiind inexistent ca profesie) a fost influențat de forța și importanța pe care ingineria a câștigat-o odată cu valul revoluției industriale de la sfârșitul secolului al XIX-lea. Sfințescu s-a legat imediat de cele mai active și importante asociații ingineresti din România - a devenit membru al Societății Politehnice din România²⁸ în 1910, imediat după terminarea

studiilor universitare, iar în 1919 se număra printre primii membri ai Asociației Inginerilor din România, la înființarea acesteia²⁹. Aceste organizații publicau periodice științifice, unde C. Sfințescu a rămas colaborator pe parcursul întregii sale cariere. În al doilea rând, deoarece Sfințescu era de fapt un urbanist autodidact, doar pe scena internațională putea să se regăsească în această postură și să fie legitimat ca atare. „Afilierea la IFHTP asigură un simț de apartenență” în special celor care căutau disciplina urbanistica fără să fie neapărat formați ca atare, „persoanele și organizațiile afiliate deveneau parte a unei comunități internaționale de construire a locuințelor și planificare”³⁰. Iar pentru cei din exterior exista acea „elită a experților autodidacți” [...] „care apărea și dispărea din conducere, din poziții din lumea reformelor sociale, lumea editorială și viața academică, aceștia (participanții) erau „experții autodidacți” care își desfășurau activitatea la granițele intelectuale ale unor domenii insuficient profesionalizate”³¹. Cincinat Sfințescu era exact acest tip de expert, care își asumase cu entuziasm responsabilitățile unei noi meserii. Dar autoritatea unui specialist autodidact nu era acceptată în România, în ciuda oricărui validări oferite de autorități internaționale competente. Societatea românească nu era încă pregătită pe deplin pentru marile transformări aduse de modernitate, specialistul autodidact sau autoproclamat fiind exact printre aceste transformări. Această primă testare a modului în care s-a raportat Sfințescu la scena internațională a urmărit trei dintre cele mai puternic exprimate și urmărite rațiuni de existență ale congreselor – congresele ca platformă de testare și răspândire a ideilor urbanistice, rapoartele de țară ca scop declarat al congreselor și concentrarea pe marea masa a noilor specializații sau doritori de specializare în urbanism. Federația Internațională a Locuințelor și Urbanismului mai cu seama a declarat și a acționat susținut pe toate aceste direcții.

Construirea urbanismului românesc

În constituirea urbanismului românesc, Cincinat Sfințescu a lucrat combinând mai multe niveluri - construirea unui corpus solid de cunoștințe și studii (cercetător), educarea unei mase critice de specialiști (profesor universitar), stabilirea unei transparențe și a unei anumite popularități a științei urbanismului (administrator, editor, scriitor/autor), toate suprapuse activității sale funcționărești de bază.

În primul rând, Sfințescu a înțeles urbanistul ca funcționar public. Acest tip de încununare profesională în forma unor poziții decizionale publice este o trăsătură mai degrabă românească, care i-a fost consolidată de contactul său anterior cu cultura germană a planificării³² și de legătura strânsă cu liderii *Union Internationale des Villes*, mai cu seamă influenți pe scena politică aplicativă³³. În ideea de a consolida urbanismul și ca o știință administrativă, a publicat articole detaliate despre acest subiect încă de la începutul carierei sale. A început, în 1912, cu o clasificare a tuturor lucrărilor necesare într-un oraș³⁴. Acestea i-a adăugat considerații privind transformările sociale și noile profesii intelectuale³⁵, încercând să atribuie un rol funcționarului public în cadrul fiecărei categorii a lucrărilor urbane. Mai apoi, în 1921, a elaborat o schemă pentru un nou nivel administrativ național³⁶. Cel mai semnificativ salt în înțelegerea pragmatică a științelor administrației publice a venit în 1925, după o vizită de lucru la serviciile publice urbanistice din Budapesta, Viena și Paris³⁷, când a observat atent structura organizatorică ce susținea aceste servicii complexe de urbanism apte să elaboreze și să coordoneze toate aspectele planului de sistematizare. De fapt, Sfințescu a înțeles urbanismul numai în felul acesta, coordonat fiind de un serviciu tehnic puternic și abil. În cele din urmă, în anii `30, a reușit să creeze un departament de urbanism extrem de solid în cadrul Primăriei din București, cu o organigramă foarte complexă și aproximativ 90 de specialiști³⁸. Și, cel mai important, aceste preocupări de cercetare au fost dublate de o carieră extraordinară de funcționar public în serviciile Primăriei Capitalei timp de 20 de ani, între 1913-1934.

C. Sfințescu și-a consolidat pe tot parcursul vieții și cariera de profesor universitar de urbanism, înființând în 1923 primul departament de urbanism românesc la Școala Superioară de Arhitectură din București și predând urbanism la 3 facultăți – Arhitectură, Școala Superioară a Ofițerilor de Geniu și Școala Superioară de Științe Administrative, îmbogățind și adaptând cursurile și lucrările practice la nevoile majore ale orașelor românești, dar și tendințelor internaționale ale vremii - ruralism și localități noi, urbanismul apărării naționale, planul național / rețeaua de localități, urbanismul subteran. O altă direcție pe care a acționat a fost susținerea educației superioare în urbanism pentru specialiștii din serviciile publice. Acest subiect era extrem de popular în acea vreme, fiind discutat detaliat și la congresele

UIV din 1932 (Londra) și 1934 (Lyon), Sfințescu luând parte la ambele. Ulterior, a dezvoltat aceste subiecte în scrierile sale, abordând toate aspectele educației în urbanism³⁹. A susținut ideea înființării unei școli de urbanism special destinată specialiștilor din administrația publică, întâi ca atribut al Societății Urbaniștilor Români (SUR), apoi al Institutului Urbanistic Român (IUR). Aceasta a fost una dintre propunerile sale majore pentru consolidarea urbanismului românesc, rămasă la stadiul de idee, nici SUR și nici IUR neavând vreodată mijloacele sau dispoziția de a urmări o asemenea activitate covârșitoare.

C. Sfințescu a făcut parte din echipa fondatoare și a fost unul dintre liderii Uniunii Orașelor din România (UOR) (1923-1942) și al Institutului Urbanistic Român (1932-1942). UOR, o alăturare cu scop mai mult de socializare și împrietenire a administrațiilor publice românești, a fost „pașaportul” său profesional pentru primele Congrese Internaționale la care acesta a participat, de obicei, în calitate de delegat al acesteia. IUR, înființat din sânul UOR, a avut un scop mai degrabă științific, urmărind să devină unica autoritate științifică a urbanismului românesc.

Sfințescu a intrat în echipa editorială a *Monitorului Uniunii Orașelor din România* (MUOR), revista oficială UOR, imediat după înființarea acesteia în 1923. MUOR a fost la inițiat la început doar ca mijloc de comunicare între administrațiile românești. Destul de rapid, Sfințescu a retrasat fundamental strategia editorială, imprimându-i un caracter științific, ce a devenit rațiunea de existență a revistei *Urbanismul* – urmașă a MUOR, revista oficială a IUR. Această serie de publicații (MUOR și *Urbanismul*), ce a apărut continuu timp de 20 ani⁴⁰, a conținut primele și singurele publicații exclusiv urbanistice românești. Excelența lor științifică rămâne în totalitate meritul lui C. Sfințescu. După modelul internațional și național al unui jurnal științific, MUOR/*Urbanismul* conținea recenzii extinse ale lucrărilor majore de urbanism și selecții din alte periodice similare, cum ar fi *La Vie Urbaine*, *L'Administration Locale* sau *Tablettes Documentaires Municipales*⁴¹. Revista era publicată exclusiv în limba română, Sfințescu fiind atât principal contribuitor cât și coordonator. În mod evident, unicul scop al unui astfel de efort viza mediul local, respectiv crearea unei biblioteci științifice a urbanismului românesc.

Mai mult decât atât, C. Sfințescu a efectuat cercetări extinse care au fost publicate în peste 16 periodice diferite - reviste și ziare științifice; a fost autorul unicei teze majore despre urbanismul românesc și a fost singurul specialist român participant și corespondent constant al congreselor internaționale.

Acest tip de personalitate fondatoare era modelul curent al perioadei de început a modernismului; liderii IFHTP și UIV, ca H. Sellier, A. Bruggemann, E. Vinck sau R. Unwin, pe care Sfințescu îi admira, erau implicați în activități asemănătoare, atât în țările lor de origine cât și pe plan internațional. În mod cert, Congresele l-au inspirat și au întreținut un anumit aport de informație, servindu-i drept sursă de inspirație.

Filosofia urbanistică a lui Sfințescu

Principiile fundamentale ale filosofiei lui C. Sfințescu au fost următoarele:

- . urbanismul ca disciplină științifică bazată pe statistici, estimări, diagrame și formule matematice: „...trebuie să-i convingem pe toți că urbanismul este o știință, nu o fantezie a unor amatori [...] deoarece posedă legi, o tehnică clară și o doctrină”⁴²;
- . poziția exterioară și autoritară a specialistului în raport cu orașul, acesta fiind privit ca un obiect de lucru;
- . ordinea și claritatea structurii urbane ca scopuri finale ale urbanismului;
- . orașul în teritoriu cu elemente ierarhizate, cu o structură fizică principală și cu o zonificare clară;
- . ierarhia zonelor funcționale reflectată în structura fizică;
- . legi, norme și regulamente stricte pentru construire;
- . urbanismul ca responsabilitate exclusivă a administrației publice;
- . anticiparea și ghidarea creșterii;
- . planul regional ca instrument de ordonare teritorială - oraș-satelit legate de un sistem de drumuri și transport.

În 1929, la Congresul de la Roma, prezentarea lui Raymond Unwin referitoare la importanța studierii științifice a tuturor aspectelor urbanistice a fost un prilej pentru Sfințescu să amintească destul de franc principalul motiv al participării sale la aceste Congrese, din care transpare întreaga sa abordare științifică. În intervenția sa, acesta a subliniat mai ales nevoia de dezbateri a rezultatelor practice ale tuturor instrumentelor

științifice ale urbanismului, cum ar fi „numărul adecvat al populației dintr-un oraș în vederea unei existențe raționale”⁴³, pentru a descoperi împreună utilități și, posibil, chiar instrumente noi. Datele și formulele estimative cu privire la populație existau, însă Sfințescu căuta o formulă practică pentru un oraș real și dorea discuții pe situații reale și studii de caz, și nu asupra unei scheme ideale.

Apoi, Sfințescu era mânat de principiul ordinii, o convingere unanimă în rândul specialiștilor moderni⁴⁴ care vedeau „ordonarea rațională a spațiului (...) inerentă în ideea de planificare” și căutau mai ales „ordinea izvorâtă din complexitate”⁴⁵. Din nou, „se presupune că urbanistul trebuie să se ocupe de ambele aspecte, chiar dacă instrumentele lui erau orientate doar către obiective spațiale”⁴⁶.

Congresele interbelice ale Federației Internaționale pentru Locuințe și Amenajarea Orașelor și ale Uniunii Internaționale a Orașelor au reprezentat creuzetul în care urbanismul s-a dezvoltat, oferind astfel tot ce este necesar pentru ca o idee să capete consistență și să se materializeze. Congresele au devenit o autoritate puternică, validată de numărul și calitatea specialiștilor participanți. „Accesul la dialogul dintre națiuni facilitat de IFHTP a asigurat consiliere, recunoaștere, sprijin, expunere, educație, instruire etc. iar acest fapt a ridicat considerabil miza: toți participanții au avut ceva de câștigat [...] însă în cele din urmă puterea reală a IFHTP a fost autoritatea de a stabili ce este și ce ar trebui să fie cunoașterea urbanistică”⁴⁷.

Angajamentul internațional al lui Sfințescu a fost mai cu seamă susținut de nevoia accesului direct la informație, inspirație și cunoaștere, din vreme ce el s-a preocupat de fapt de rezultatele practice al urbanismului în România. În virtutea scopului principal al IFHTP și al UIV, și-a propus să stabilească un cadrul general durabil pentru contemporanii săi și pentru viitorul urbanistic românesc, invitând la contribuții și dezbateri teoretice. Sfințescu voia să stabilească forme clare și unice. Scopul său fundamental fiind întemeierea științifică a urbanismului românesc, și-a asumat astfel un rolul de agent al acestei însemnate misiuni a IFHTP și UIV. Printr-o loialitate echilibrată față de scena internațională și națională, Sfințescu a urmărit metamorfozele internaționale ale urbanismului și, în

paralel, a analizat și a adaptat acele forme în vederea unei asimilări în mediul local.

C. Sfințescu a fost primul specialist român capabil să dezvolte fiecare aspect al științei urbanismului, înțelegându-i în același timp mecanismul de ansamblu, dar și să inițieze și să cerceteze aceste aspecte în cadrul unor viziuni coerente și clare. A avut capacitatea de a construi contexte și deschide drumuri. Cu toate că nu a reușit să creeze un mecanism puternic capabil să asigure durabilitatea științei (masă critică de adepți, facultate de urbanism, angajament politic pe termen lung pe o agendă bine stabilită sau acceptarea necesității urbanismului de către societatea română modernă), succesul său (primul plan de sistematizare din România – Planul General de Sistematizare al Bucureștiului aprobat în 1921, nivelul științific al urbanismului românesc, o bază consistentă informații și date despre urbanismul internațional și românesc, situația orașelor românești și a Bucureștiul din primele decenii ale sec. XX, 20 de ani de publicistică științifică românească de specialitate, catedra, cursurile și proiectele de urbanism) este cu atât mai remarcabil cu cât este rezultatul activității unei singure persoane.

Note

1. Prezentul articol reia, parțial, idei deja publicate de autoare în „Getting Global, Staying Local. The Turmoil of the First Steps towards Scientific Urban Planning – The Case of Cincinat Sfințescu”, *sITA – studies in History & Theory of Architecture* 2 (2014): 34-51 (cu Irina Calotă).
2. Henri Sellier (1883-1943), om politic socialist francez extrem de activ și pe plan internațional în perioada 1919-1943; deținător de diverse funcții în departamentul Senei, unul dintre pilonii de bază în construcția suburbiilor Parisului și unul dintre părinții fondatori ai urbanismului modern francez; de asemenea, Sellier a fost unul dintre liderii cei mai activi ai IFHTP și UIV în toată perioada interbelică.
3. Emile Vinck (1870-1950), politician socialist belgian, fondatorul Uniunii Orașelor și Comunelor Belgiene; directorul UIV încă de la înființare.
4. Raymond Unwin (1863-1940), unul dintre liderii urbanismului mondial, urbanist englez cu merite deosebite în domeniul locuințelor.
5. Hellen Meller, „Philantropy and enterpris: international exhibitions and the modern town planning movement, 1889-1913”, *Planning Perspectives* 10, 3 (1995): 32.
6. Meller, „Philantropy”, 295.
7. Cincinat Sfințescu, „Congresul internațional de locuințe și amenajarea orașelor, Viena, Septembrie 1926”, *Monitorul Uniunii Orașelor din România* 12 (1926): 3.
8. Auguste Bruggeman, om politic și urbanist francez, coleg apropiat al lui H. Sellier în inițierea celor mai importante organizații și instituții urbanistice franceze (Habitations à Bon Marché du Département de la Seine, École des Hautes Études Urbaines, Association Française pour l'Etude de l'Aménagement et de l'Extension des Villes, etc); și el a fost un proeminent lider decizional în activitatea IFHTP și UIV.
9. William Whyte, „Introduction”, în *Ghent Planning Congress 1913: Premier Congrès international et exposition comparée des villes*, editor de serie Helen Meller, *Studies in International Planning History* (New York: Routledge, Taylor and Francis Group, 2013), vi.
10. Whyte, „Introduction”, vii-viii.
11. Ioan Roban, „O scurtă privire asupra înființării, activității și congreselor Uniunii Internaționale a Orașelor”, *Urbanismul* 7-8 (1932): 213-214.
12. Extras din documentele IFHTP, 1926, 184-185 în Renzo Riboldazzi, „The IFHTP Congresses between the Wars: A Source for Studies on Modern Town Planning”, *Town Planning Review* 84 (2013): 159.
13. Van der Woud, 1938 în M.A. Geertse, *Defining the Universal City. The International Federation for Housing and Town Planning and Transnational Planning Dialogue 1913-1945* (Teză de doctorat, Amsterdam: Vrije Universiteit, 2012), 12. <http://dare.uvu.vu.nl/handle/1871/39280?show=full> accesat pe data de 10 iunie 2014.
14. Giorgio Piccinato, 1974 în Geertse, *Defining the Universal City*, 13.
15. Pierre-Yves Saunier, „Sketches from the Urban Internationale, 1910-50: Voluntary Associations, International Institutions and US Philanthropic Foundations”, *International Journal of Urban and Regional Research*, 2 (2001): 386. <http://hal.archives-ouvertes.fr/docs/00/00/35/16/PDF/SKETCHESStraduction.pdf>, accesat pe data de 17 iunie 2014.
16. C. Sfințescu, „Al XIII-lea Congres Internațional de Urbanism și a VI-a Expoziție Intrnațională Urbanistică. Berlin, iunie 1931”, *Monitorul Uniunii Orașelor din România* 7-9 (1931): 1.

17. E. Vinck și H. Sellier au fost permanent membri decizionali în ambele asociații în perioada 1920-1939.
18. C. Sfințescu, „Lucrările congresului internațional pentru locuințe și sistematizarea orașelor (Roma-Milano, septembrie 1929)”, *Monitorul Uniunii Orașelor din România* 10-12 (1929): 9.
19. Sfințescu, „Al XIII-lea Congres”, 3.
20. Ibid., 2.
21. C. Sfințescu, „Congresul internațional urbanistic dela Stockholm”, *Urbanismul* 10-12 (1939): 237.
22. C. Sfințescu, „Superurbanismul (Idei de organizare urbanistică a satelor cu aplicațiune la România)”, *Monitorul Uniunii Orașelor din România* 3-6 (1929).
23. C. Sfințescu, „Superurbanismul”, *Urbanismul* 1-6, 7-9, 10-12 (1941).
24. M.A. Geertse, *Defining the Universal City* (2012): 182.
25. *Edilitatea în România și nevoi urgente de îndeplinit, Orașele Basarabiei din punct de vedere edilitar, Modul de acționare în materie de lucrări publice de către Stat în faza lui actuală de organizare, Apele României Mari și legiferarea regimului lor* sunt comunicările sale de sinteză prezentate la Primul Congres al Inginerilor din România, octombrie 1921.
26. Cincinat Sfințescu, „Lexiconul României Mari și rolul A.G.I.R.-ului”, *Buletinul A.G.I.R.* 7-9 (1920): 230-231. Sfințescu a insistat și acționat în sensul întocmirii unei baze de date urbane românești, în primă formă ca o colecție de cifre și rapoarte statistice. Acesta a fost de altfel unul din subiectele sale cele mai îndărătnic urmărite, cu rezultate extrem de importante pentru disciplina urbanistica românească.
27. Bineînțeles că aceste preocupări inițiale ale activității lui Sfințescu sunt direct impuse de transformările prin care trecea România la toate nivelurile sale în acea perioadă – câștigarea independenței și afirmarea ca stat modern de la sfârșitul secolului XIX și marea întregire teritorială de după Primul Război Mondial.
28. Societatea Politehnică, cu o medie de 700 de membri, deținea un rol decizional cheie în societatea românească, printre membrii săi numărându-se miniștri, oficiali de stat și lideri ai principalelor universități românești implicate în evoluția urbanismului.
29. Asociația Inginerilor din România număra 2400 de membri.
30. Geertse, *Defining the Universal City*, (2012): 12.
31. Rodgers 1998 în Geertse, *Defining the Universal City*, 12.
32. Urbanismul german (ca profesie distinctă) avea loc mai cu seama în structurile centralizate ale statului cu mult înaintea sfârșitului sec. XIX când s-a cristalizat disciplina modernă.
33. H. Sellier, A. Bruggemann, E. Vinck liderii IFHTP și UIV, politicieni socialiști extrem de activi în acest sens, au activat cu precădere în nivelul aplicativ al urbanismului, construind locuințe, organizând asocieri profesionale, punând bazele învățământului urbanistic. De exemplu Auguste Bruggeman and Henri Sellier, amândoi reprezentanți ai Habitations à Bon Marché du Département de la Seine, organismul francez inițiator al suburbiilor grădină din jurul Parisului, sunt și printre orchestratorii Association Française pour l'Etude de l'Aménagement et de l'Extension des Villes. Geertse, *Defining the Universal City* (2014): 110.
34. Cincinat Sfințescu, „Cu privire la serviciul central de Edilitate Publică din România”, *Buletinul Societății Politecnice* 12 (1912): 867-873.
35. Cincinat Sfințescu, „Munca intelectuală și noile transformări sociale”, *Buletinul A.G.I.R.* 1-3 (1920): 75-79.

36. C. Sfințescu, „Raport asupra chestiunii « lucrări publice », comunicare în cadrul Primului Congres al Inginerilor din România, sect. « Lucrări publice »” (1921).
37. Cincinat Sfințescu, „Memoriu asupra chestiunilor tehnice speciale examinate în orașele: Budapesta, Viena, Paris, *Monitorul Uniunii Orașelor din România* 1 (1925): 10-15.
38. Arhivele Naționale – Arhiva PMB – Tehnic, „Direcția Cadastrului și Sistematizării. State de plată” 1930-1939.
39. C. Sfințescu, „Congresul internațional al orașelor, Lyon, iulie 1934” *Urbanismul* 11-12 (1934): 463-466.
40. Din 1923 până în 1942, în 6 numere/an, un total de 90 volume cu o medie de 300 pagini/volum.
41. Reviste oficiale ale UIV, ce tratau mai cu seamă problemele administrațiilor publice.
42. Cincinat Sfințescu, „Bucureștii în lumina științei urbanistice. Conferință ținută la Societatea Politehnică în ziua de 21 martie 1935”, *Urbanismul* 5-6 (1938): 173.
43. Sfințescu, „Lucrările congresului”, 3-18.
44. William R. Phillips, „The „German” example and the professionalization of American and British city planning at the turn of the century”, *Planning Perspectives* 11, 2 (1996): 168, 169.
45. Gordon E. Cherry, „Introduction: aspects of twentieth-century town planning”, în ed. Gordon E. Cherry, *Shaping an Urban World* (London: Mansell, 1980), 7.
46. Albers Gerd, „Town Planning in Germany: change and continuity under conditions of political turbulence” în ed. Gordon E. Cherry, *Shaping an Urban World* (London: Mansell, 1980), 149.
47. Geertse, *Defining the Universal City*, 268.

Locuința

Chestiunea locuințelor în urbanismul românesc interbelic. Perspectiva lui Cincinat Sfințescu

Irina Calotă

Cincinat Sfințescu și-a început activitatea publicistică într-un moment în care chestiunea locuințelor începea să intre puternic în atenția administrației publice. Ca urmare a creșterii demografice accelerate, multe orașe (și, în special, Bucureștiul) se extindeau continuu prin parcelări insalubre, ineficiente și inestetice. Pentru aproape tot secolul XIX, periferia a fost ignorată de edili, iar problemele locuințelor erau tratate în special prin intermediul legilor și regulamentelor sanitare. Sfârșitul de secol și, mai ales, primele două decenii ale veacului următor au reprezentat perioada în care administrația a început să își asume problema locuințelor periferice. Totuși, aceste modificări s-au manifestat mai degrabă la nivel administrativ și prin intervenții directe de parcelare și de salubritate, fără un suport adecvat din partea legilor și regulamentelor de urbanism, care tratau mult prea sumar conformarea țesutului minor. Ele nu aveau, astfel, puterea de a impune o dezvoltare corectă pentru aceste zone, în concordanță cu direcțiile urbanismului modern.

Debutul activității publicistice a lui Cincinat Sfințescu s-a suprapus momentului în care problemele zonelor rezidențiale își făceau loc în preocupările edililor, fapt ce s-a reflectat puternic asupra tematicii abordate chiar de primele sale studii. Încă de la început, Sfințescu a ridicat problema necesității implicării administrației în rezolvarea problemelor locuirii urbane, a discutat neajunsurile legislației din acel moment și conformarea deficitară a țesutului construit existent și a încercat să furnizeze soluții practice pentru problemele identificate. De pe acum racordate la experiența occidentală, textele sale de început au stat la baza eșafodajului teoretic al urbanismului autohton. Ele au stabilit direcții importante, care și-au demonstrat valabilitatea și în perioada interbelică, în cadrul procesului de articulare a doctrinei urbanistice din România.

În continuare, în prima parte a textului de față, vor fi discutate, succint și cronologic, câteva dintre studiile lui Sfințescu publicate în perioada antebelică, relevante pentru noutatea subiectelor pe care le tratau și semnificative pentru problemele cu care orașele se confruntau. Apoi, în a doua parte, temele relevante pentru problematica locuinței vor fi discutate separat.

Într-un scurt articol din 1912 (cu caracter „general”, după cum îl încadra chiar autorul), Sfințescu definea atribuțiile pe care ar fi trebuit să le aibă, în viziunea sa, un „serviciu central de edilitate publică” (ce se dorea a se înființa). El plasa responsabilitatea pentru „îmbunătățirea locuințelor din punct de vedere igienic și financiar” asupra administrației publice¹, atitudine ce era de o reală necesitate în contextul în care investițiile private în locuințe erau insuficiente, inaccesibile populației sărace, de multe ori având rezultate insalubre și în dezacord cu normele urbanismului modern.

Ca urmare a călătoriei de studii desfășurată în vara anului 1912 în Europa, Sfințescu a publicat un an mai târziu articolul „Orașele-grădini engleze”², acesta fiind primul studiu din publicistica autohtonă care a tratat acest subiect³. El a demonstrat puterea de racordare a autorului la tendințele internaționale din domeniul urbanismului și ambiția sa de deschidere către conceptele contemporane vehiculate în Occident (încă slab pătrunse și nefundamentate în doctrina locală). Declarându-se adeptul modelului încă din 1912⁴, Sfințescu a rămas de-a lungul întregii sale cariere fidel acestei concepții, la care a revenit în diverse studii, adaptându-se, în timp, modificărilor teoretice cărora orașul-grădină i-a fost supus (în special în ceea ce privește adoptarea principiilor descentralizării regionale, caracteristice perioadei interbelice). Articolul său din 1913 nu a fost doar o traducere a principiilor lui Howard în limba română ci și pretextul pentru o discuție critică asupra modului în care teoria orașului-grădină a fost pusă în practică în diversele orașe engleze vizitate, în încercarea de a găsi soluțiile optime pentru o dezvoltare controlată a țesutului rezidențial urban. Ca orice alt studiu al lui Sfințescu, și acest articol este riguros structurat și abordează teme relevante pentru proiectarea urbană din acea

perioadă (planuri de parcelare, configurația străzilor, relația dintre clădiri și stradă și amplasarea acestora pe parcele, asigurarea lucrărilor edilitare, conformarea locuințelor, aspecte economice etc.), discutate în capitole distincte, demonstrând o abordare sistematică, cu pretenție de exhaustivitate. În încheierea articolului, Sfințescu enunța câteva direcții ce trebuiau urmate pentru a asigura o dezvoltare corectă a centrelor urbane din România, prin rezolvarea problemei locuințelor. Urmând exemplele de bună practică din restul Europei, autorul înclina către o rezolvare prin forțe proprii. În acest sens, Sfințescu pleda, din nou, pentru o implicare mai activă a administrației publice, atât în ceea ce privea producția de locuințe, cât și prin conceperea unui cadru legislativ adecvat. Nu în ultimul rând, sublinia importanța dezvoltării, în cadrul învățământului tehnic românesc, a unor ramuri specializate, axate pe „studiul planuirii orașelor” și „studiul miciei locuințe române”, pentru a putea asigura o pregătire profesională adecvată inginerilor, arhitecților și igieniștilor care ocupau funcții în serviciul municipal⁵.

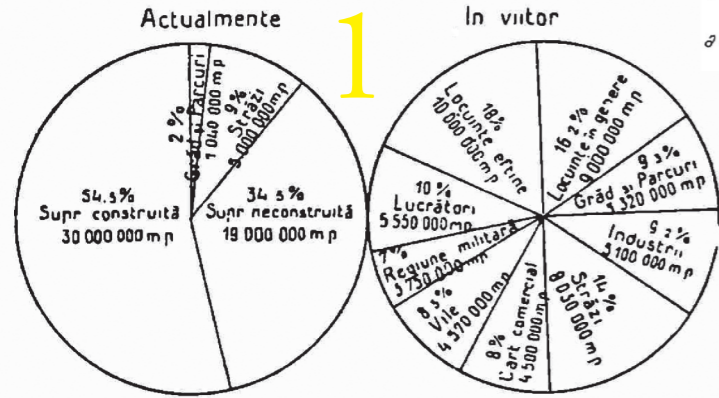
Rezultat al unor articole apărute, începând cu 1914, în *Buletinul Societății Politehnice*, în 1916 a fost publicat în volum studiul „Parcela” și „blocul” în constituirea orașelor⁶, primul studiu urbanistic complex din publicistica autohtonă. În mod sistematic și cuprinzător, autorul adună și discută experiența altor țări europene, încercând să furnizeze soluții optime pentru cazul românesc. Primele capitole (I -IV) se referă mai degrabă la realizările din alte țări, tratând subiecte precum evoluția orașelor și a urbanismului (cu o incursiune inclusiv în secolul XVIII din Țara Românească și Moldova), parametrii de configurare a parcelelor și insulelor („blocuri”, în terminologia perioadei) în funcție de tipul de ocupare, măsurile de îmbunătățire a țesutului urban existent - moștenire a perioadelor anterioare - și măsurile legislative adoptate în alte țări europene (cu referire directă la legile prusiene, elvețiene, franceze și engleze). Această ultimă direcție de cercetare era menită a arăta modul în care normele legislative puteau dirija intervențiile de modernizare în ceea ce privește circulația, estetica, igiena și diversele aspecte economice ce caracterizau configurația minoră a țesutului urban. Ultimul capitol (al V-lea) este axat pe cazul bucureștean, în care autorul

discută critic problemele specifice ale țesutului urban al capitalei și complexul de acte normative care formau legislația urbană din acel moment. Bazându-se pe experiența europeană analizată în capitolele anterioare, Sfințescu propunea măsuri de rezolvare a problemelor specifice țesutului existent, prin referire la aspecte de ordin legislativ, tehnic și financiar

Mai mult decât atât, autorul definea și o metodă de specializare a cartierelor, stabilind șase tipuri de ocupare, care erau aplicate cazului bucureștean. Dacă primele două tipuri se refereau la zonele industriale (cartierele „micei industriei” și cele ale „mării industriei”), ultimele patru erau dedicate exclusiv locuințelor (cartierul de „case de raport” sau „cazărmi de închiriat”, cel al „locuințelor pentru o familie”, cel al „locuințelor mici și eftine” și „cartierul de vile”)⁷. Pentru fiecare categorie, inspirându-se din experiența străină, Sfințescu propunea parametri care să definească conformarea parcelelor (și, implicit, a blocurilor), modul de ocupare și tipologia constructivă⁸. Remarcând lipsa din legislația românească a prevederilor care să reglementeze relația dintre diversele tipuri de ocupări și conformarea parcelelor și blocurilor aferente⁹, autorul considera că, pentru o dezvoltare „sănătoasă” a capitalei, o „îndrumare” legiferată în acest sens era o nevoie imperioasă.¹⁰

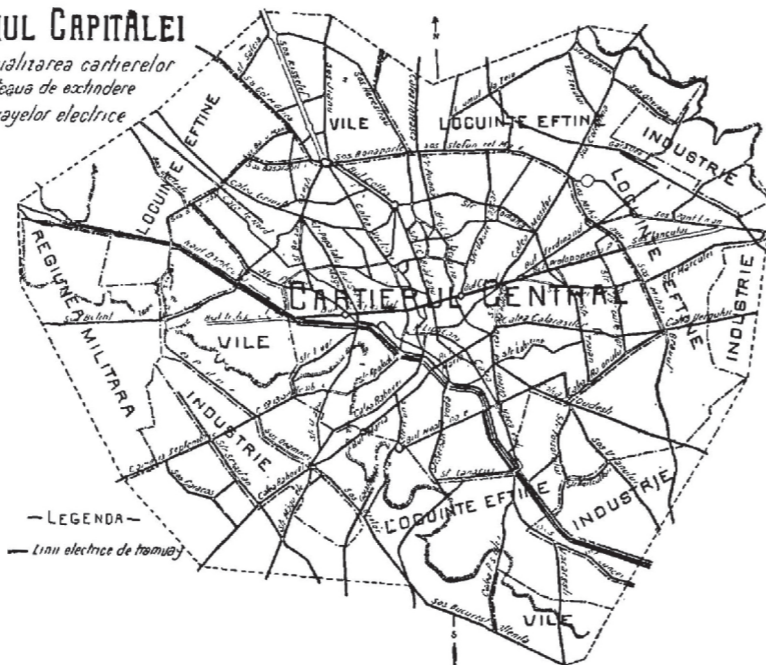
Chiar dacă, după cum afirma chiar Sfințescu, diverșii parametri enunțați aveau mai degrabă un caracter orientativ, cu „o doză apreciabilă de empirism”, totuși aceste prime studii s-au dovedit a fi de o foarte mare importanță pentru urbanismul românesc, ele fiind primele care furnizau parametri cuprinzători de configurare pentru țesutul urban minor. Importanța lor nu poate fi înțeleasă în lipsa cunoașterii contextului legislativ și administrativ al perioadei. Până spre sfârșitul anilor '20, administrația și, ca efect direct, regulamentele de urbanism se concentrău aproape exclusiv asupra definirii rețelei de circulații și a reglementării relațiilor care se stabileau între imobile și stradă (înălțime, aliniament, aliniere), neglijând relațiile între construcții alăturate, conformarea țesutului din spatele fronturilor stradale, dimensiunile minime de parcele etc. Această situație s-a reflectat și asupra primului plan de sistematizare al Bucureștiului, elaborat

Diagramele Intrebuințării Terenului = Orașului București

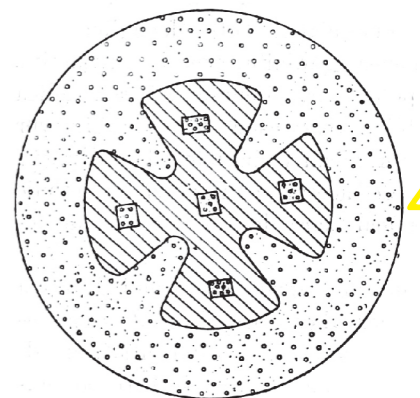
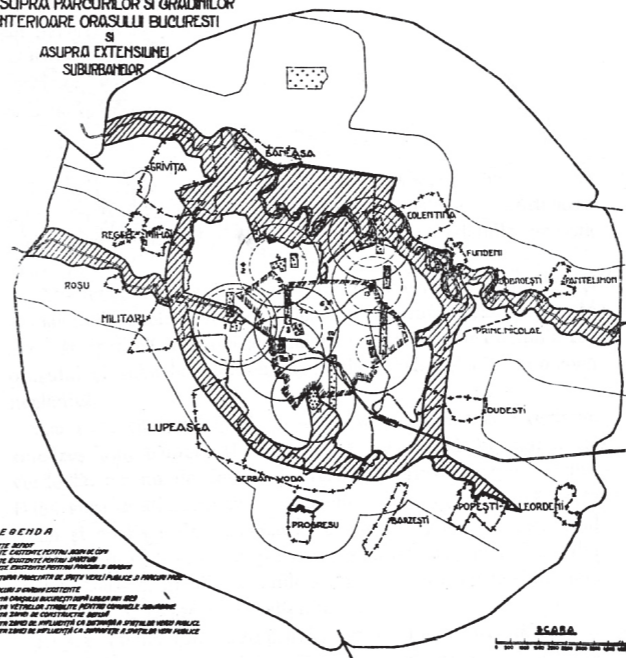

PLANUL CAPITALLEI

Cu specializarea cartierelor și rețeaua de extindere a tramwayelor electrice

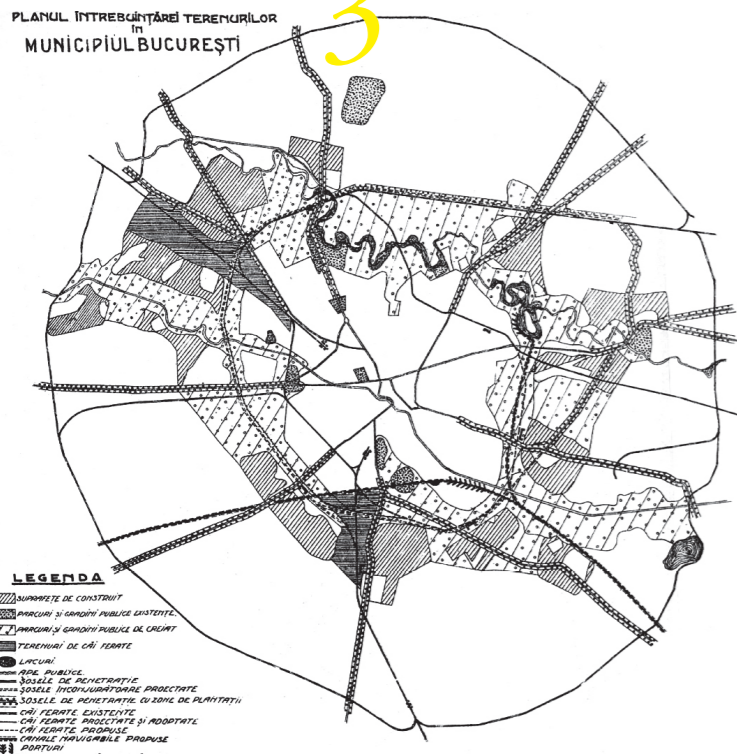

INFLUENTA CENTURII DE VERDEATA ASUPRA PARCURILOR SI GRADINILOR INTERIOARE ORASULUI BUCURESTI SI ASUPRA EXTENSIUNII SUBURBANEDOR

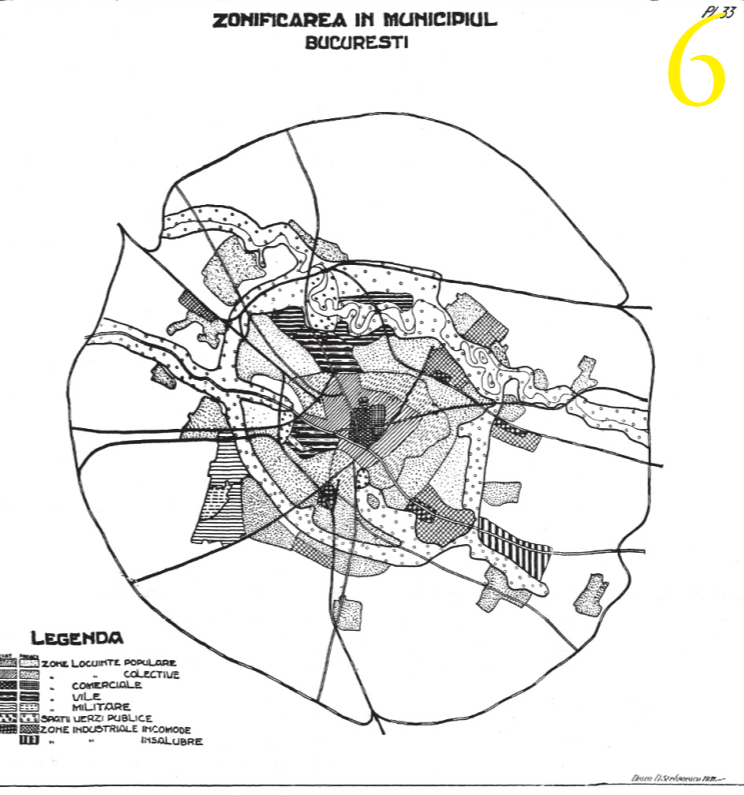
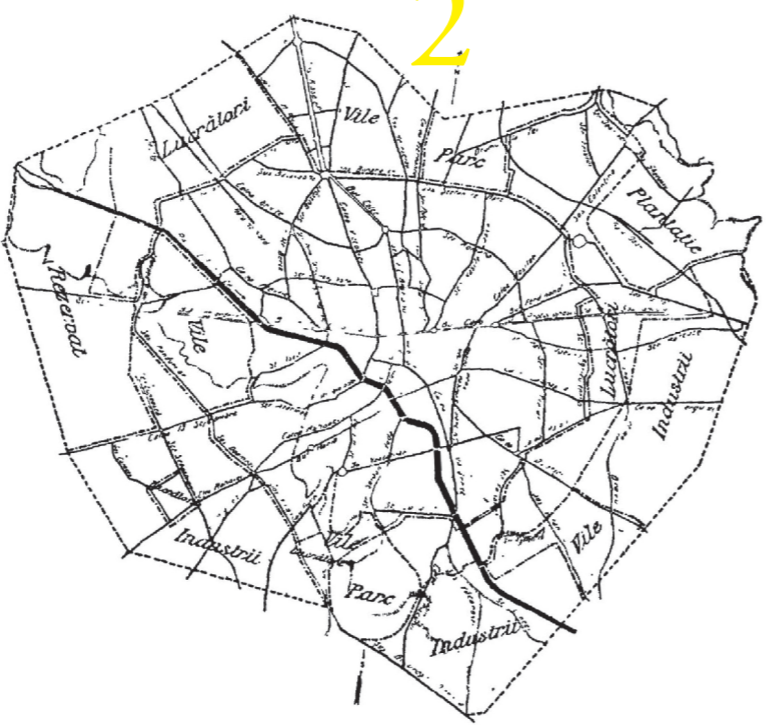

Spații construite n plantate

PLANUL INTREBUINȚĂRII TERENURILOR IN MUNICIPIUL BUCUREȘTI

LEGENDA
 SUPRAFEȚE DE CONSTRUIT
 PARCURI ȘI GRĂDINI PUBLICE EXISTENTE
 TERENURI DE CĂI FERATE
 LACURI
 SOSELE DE PENETRANȚĂ
 SOSELE DE PENETRANȚĂ ÎN ZONE DE PLĂNTAT
 CĂI FERATE EXISTENTE
 CĂI FERATE PROIECTATE ȘI ADOPTE
 CĂI FERATE PROIECTATE
 CĂI FERATE PROIECTATE
 PORTURI

LEGENDA
 ZONE LOCUINTE POPULARE
 COLECTIVE
 COMERCIALE
 VILE
 MILITARE
 SPAȚII VERDE PUBLICE
 ZONE INDUSTRIALE INCOMODE
 INSOLUBLE

Figura 01 - Întrebuințarea terenurilor în București în 1916 și previziuni pentru viitor, diagrame publicate în „Parcela” și „blocul” în constituirea orașelor (București: f. ed., 1916), 110

Figura 02 - Planul ce cuprindea specializarea cartierelor (în două variante de reprezentare), parte componentă a Planului general de sistematizare, 1914-1921, planșe publicate în Studiu asupra planului general de sistematizare al Capitalei urmat de un anteproiect de lege asupra stabilirii, construirii, dezvoltării și sistematizării comunelor. (București: Tipografia „Jockey-Club”, 1919), 26 și „Parcela” și „blocul” în constituirea orașelor (București: f. ed., 1916), 111

Figura 03 - Utilizarea terenurilor în București, planșă publicată în Delimitări în regiunea municipiului București (zone de construcție și zone de verdeată) (București: Tipografia Curții Regale, 1930), planșă f. n.

Figura 04 - Schema de dezvoltare a țesutului construit al Bucureștiului, publicată în Delimitări în regiunea municipiului București (zone de construcție și zone de verdeată) (București: Tipografia Curții Regale, 1930), 14

Figura 05 - Propunere pentru centura verde și studiu asupra zonelor de influență ale spațiilor verzi, publicată în Delimitări în regiunea municipiului București (zone de construcție și zone de verdeată) (București: Tipografia Curții Regale, 1930), planșă f. n.

Figura 06 - Propunere de zonificare a Municipiului București, publicată în Zonificarea urbanistică a Municipiului București (București: Tipografia Curții Regale, 1931), planșă 33

începând cu 1914 și promulgat în 1921, a cărui paternitate și-a asumat-o Cincinat Sfințescu, în calitatea sa de șef al Serviciului Planului din Primăria Capitalei, funcție pe care a ocupat-o din mai 1914. Chiar dacă a inclus noul concept al specializării cartierelor, în ceea ce privește structura minoră a orașului memoriul planului de sistematizare¹² nu conținea decât prevederi referitoare la dimensiunile străzilor, înălțimea construcțiilor (în raport cu profilul stradal), modul de construire pe bulevardele importante și gruparea clădirilor în funcție de tipul de zonă în care se integra (însă cu un grad mare de permisivitate).

Începutul de secol a pus bazele teoretice și legislative ale unei noi viziuni asupra orașului, ale modului în care trebuia să se dezvolte și ale măsurilor ce se cereau luate pentru a rezolva criza de locuințe prin care Capitala trecea. Efervescența ideologică a perioadei interbelice a condus către pasul decisiv înspre formularea unei teorii urbanistice științifice. Aceasta s-a reflectat atât la nivel general, cât și la nivelul particular al problemelor generate de locuințele urbane și de sistematizarea periferiilor.

Textele publicate în această perioadă conțineau, mereu, o amplă critică asupra practicilor anterioare și contemporane, atât în ceea ce privește legislația, cât și cu referire la modul ei de aplicare. Plecând de la aceste probleme, teoreticienii (dintre care iese în evidență Cincinat Sfințescu, atât prin numărul mare de studii publicate, cât și prin complexitatea și profunzimea lor) încercau să găsească soluția optimă pentru sistematizarea capitalei. Rezolvarea crizei de locuințe și amenajarea salubră și eficientă a periferiilor se detașau ca niște probleme importante în cadrul acestui demers. Într-o puternică interconținere, o sistematizare eficientă putea dirija dezvoltarea corectă a zonelor rezidențiale iar ameliorarea situației locuințelor putea contribui la evoluția orașului, în concordanță cu principiile urbanismului modern. În 1934, într-un scurt articol de popularizare, Cincinat Sfințescu afirma răspicat „[...] locuința, sub toate aspectele, constituie problema capitală a urbanismului actual și orice urbanism care neglijează această problemă rămâne pseudo-urbanism”¹³.

În acord cu aceste direcții, studiile lui Sfințescu au discutat în detaliu problemele locuințelor urbane (cu accent pe cazul bucureștean), abordând subiecte multiple și complexe. În

continuare vor fi detaliate, punctual, câteva dintre temele tratate de autor în perioada interbelică, teme de un real interes pentru dezvoltarea orașelor din acea perioadă și puternic interconținute cu diverse aspecte ce țin de reglementarea, salubritatea și sistematizarea zonelor rezidențiale, în special a celor periferice și suburbane.

De la amenajare locală la amenajare regională

În restul Europei, încă dinainte de Primul Război Mondial (dar mai ales după 1920), s-a recurs, pentru a putea opri extinderea necontrolată a orașelor, la implementarea planurilor urbanistice regionale. Odată cu dezvoltarea zonei suburbane și cu apariția orașelor-satelit, pentru a putea asigura o distribuție eficientă a populației și a funcțiunilor, planurile de sistematizare s-au extins, în cazul orașelor mari, dincolo de limita urbană propriu-zisă¹⁴.

Ideea de cuprindere a zonei suburbane în planul de amenajare urbană a fost aplicată, în cazul Bucureștiului, și în primul plan de sistematizare, promulgat în 1921. Se afirma, încă de atunci, că pentru a pregăti dezvoltarea viitoare a orașului suprafața de acțiune a planului trebuie să cuprindă, în jurul teritoriului urban propriu-zis, o suprafață cel puțin egală cu cea a orașului. În acest sens, comunele suburbane au primit delimitări clare între vetrele de sat și terenurile de exploatare agricolă. Însă, în lipsa unui regulament de construcții și alinieri al comunelor suburbane, care ar fi asigurat caracterul operațional al acestor prevederi ale planului, ele au rămas neaplicabile.

La mijlocul anilor '20 zona suburbană a intrat puternic în atenția administrației. Martoră a acestei schimbări stă Legea de unificare administrativă din 1925, care impunea realizarea planurilor de sistematizare pentru toate orașele țării, planuri ce trebuiau să se extindă dincolo de limita administrativă a localităților, prin includerea zonelor suburbane. În plus, legea fixa în mod clar relația administrativă dintre orașe și comunele suburbane care le deserveau. În acord cu aceste noi prevederi, Legea administrativă a capitalei din 1926 impunea realizarea planurilor de sistematizare pentru comunele suburbane, ca o completare obligatorie a planului aprobat în 1921. Trei ani mai târziu, noua Lege administrativă din 1929 alipea comunele suburbane sectoarelor capitalei, acestea începând să funcționeze sub autoritatea tutelară a celor patru primării de sector. Mai mult

decât atât, noua lege cerea realizarea unui nou plan de sistematizare, ce s-a concretizat în Planul Director de Sistematizare din 1935.

În acest context, și sub influența noilor teorii urbanistice interbelice, conceptul de sistematizare s-a schimbat. Dacă pentru perioada anterioară, în ciuda extinderii zonei de acțiune a planului, se poate afirma, în continuare, că proiectul de amenajare a orașului era unul cu caracter local, începând cu anii '30, acesta a trecut spre o fază regională.

Planul de amenajare regională era definit de Sfințescu, în 1929, ca având rolul „să coordoneze dezvoltările aglomerațiilor de pe o suprafață mare, ținând seama de condițiile geografice, economice și sociale locale și de posibilitățile de a potența mijloacele acelei regiuni”¹⁵. La o scară mai restrânsă, caracterul regional al unui plan de sistematizare era asigurat de introducerea unor principii de sistematizare unitare, din punctul de vedere al complexității lor, pentru întregul teritoriu administrativ, adaptate statutului diverselor zone - orașul propriu-zis / zona suburbană.

Aceste principii noi sunt introduse de Cincinat Sfințescu tot în 1929, prin studiul *Cum să sistematizăm Bucureștiul*. Cu această ocazie, autorul prezenta modelul simplificat, minimal, ce trebuia implementat. Preluând exemplul orașelor foarte mari din țările industriale, Sfințescu propunea o împărțire pe trei zone distincte: un miez central (metropola), înconjurat de orașe-satelit (ce urmau să se dezvolte din comunele suburbane existente în acel moment), așezate într-o zonă amplă cu statut de *non-aedificandi*¹⁶.

Principiile zonificării țesutului construit erau extinse dincolo de limitele orașului propriu-zis, comunele suburbane (viitoarele orașe-satelit) primind, la rândul lor, o împărțire mai complexă decât în perioada anterioară. Dacă prin planul de sistematizare din 1921, pentru satele din jurul capitalei se propunea doar o delimitare a vetrelor de sat de restul terenului agricol, în studiul lui Sfințescu, *Zonificarea urbanistică a municipiului București*, din 1931, acestea primesc, pentru țesutul construit, zone distincte de muncă - „comerț, industrie, cultură, muncă manuală și muncă intelectuală” - și de odihnă - „locuința, sportul, agrementul”¹⁷. Mai mult decât atât, pentru dezvoltarea viitoare a acestor orașe-

satelit erau stabiliți diverși indici și indicatori care fixau suprafața maximă de extindere (pentru zona construită și pentru centura agricolă), numărul maxim de locuitori, densitatea locuințelor¹⁸, procentul proprietăților particulare în raport cu spațiile publice, procente de ocupare a terenului etc.¹⁹

Astfel, așa cum la sfârșitul secolului XIX actele normative, proiectele de urbanism și, în general, preocuparea edililor au depășit limita strâmtă a zonei centrale a orașului, perioada interbelică a adus o nouă extindere a zonei supuse amenajării urbanistice. Planul de sistematizare își extinde influența asupra a ceea ce va fi, în viitor, periferia orașului, deci un spațiu ce trebuie tratat cu o atenție egală cu cea acordată zonei urbane propriu-zise, pentru a putea asigura direcțiile unei dezvoltări corecte.

Un alt concept vehiculat încă din perioade mai vechi, dar care acum își găsește suport, deopotrivă, în textele teoretice și în măsurile administrative și legislative adoptate, este cel care dicta necesitatea unei dezvoltări care să pornească de la periferie înspre centru, pentru că „este mai rapid, și mai eficace, și mai ales mult mai economic”, după cum afirma Cincinat Sfințescu, preluând principii europene ale perioadei.²⁰ Insistând asupra acestei necesități, autorul afirma, în continuare:

„[...] nu se poate face operă urbanistică în București dacă nu se *combate serios mizeria*, începând cu cea de la periferie, adică dacă nu se propagă constant și stăruitor curățenia, nu numai cu vorba, dar mai ales prin lucrări adecvate, singurele mijloace cu rezultate eficace și rapide. În tot acest timp *prevenționea ca insalubritatea să nu se refacă*, trebuie să fie inflexibilă. Fără îndeplinirea acestor două condiții, adică *asanarea și prevenția*, nu se va obține în București niciodată adevăratul urbanism politico-social, ci vom rămâne numai cu cel politic, ca în secolele trecute”²¹.

Delimitarea

Temă care a ocupat un loc fruntaș în preocupările edililor și specialiștilor încă din secolul XIX, delimitarea orașului era privită, în perioada interbelică, în directă legătură cu modificările doctrinare cărora le era supusă știința amenajării orașelor. Imposibilitatea impunerii unei limite clare întinderii urbane reprezentase, încă din secolul anterior, o realitate care a condus

către o urbanizare spontană a zonelor de dincolo de limitele administrative, amplificarea a țesutului construit care se realiza prin cartiere rezidențiale insalubre, lipsite de dotări edilitare, destructurate, ineficiente și inestetice. Dacă în perioada anterioară, problema delimitării se punea doar în cazul orașului propriu-zis, ca urmare a apariției noilor principii ale planificării regionale, în studiile lui Sfințescu din perioada interbelică această noțiune presupunea asigurarea unei limite „clare și logice” pentru toate unitățile administrative locale ale orașului, deci inclusiv pentru comunele suburbane²².

Pornind de la definirea suprafețelor zonelor de construcție, de la numărul total al populației admis pentru capitală și de la spațiile libere fixate în jurul clădirilor, Sfințescu stabilea densitatea optimă a locuințelor pentru a putea fixa, în continuare, delimitarea orașului²³. Ținând cont că, pentru viitor, exista un pericol permanent și real ca suburbanele să se extindă în continuare, prin țesut construit prin contravenție, și să se unească între ele sau cu orașul, Sfințescu propunea realizarea unei delimitări fizice a subunităților administrative ale capitalei. În ciuda prevederilor legale, ce interziceau construirea în afara vetrei satului, țesutul comunelor suburbane se extindea cu parcelări neautorizate. Ideea de a delimita orașul prin intermediul unui bulevard înconjurător (discutată frecvent în secolul XIX și la începutul celui următor) nu a avut puterea necesară de a stopa extinderea orașului, autorul considerând că acest tip de limită era eficient doar în cazul orașelor mijlocii sau, la limită, chiar și în cazul unora mai mari, dar nu în cazul unui oraș precum Bucureștiul²⁴. În acest context, măsura cea mai eficientă era realizarea unei centuri de verdeață, ce urma să aibă ca scop și asigurarea spațiilor verzi necesare locuitorilor capitalei - cele care aveau rolul de a deservi zona centrală erau amplasate în zona periferică, iar pentru deservirea cartierelor rezidențiale din restul orașului (inclusiv a comunelor limitrofe), acestea urmau să fie amplasate în zona suburbană²⁵.

Astfel, centura de verdeață trebuia să înconjoare complet orașul (pentru a evita extinderea comunelor suburbane până la limita sa administrativă), intrând local în interiorul zonei urbane (pentru a putea asigura necesarul de spațiu verde aferent zonei centrale) și trebuia să înconjoare suburbanele (pentru a evita extinderea lor în viitor). Această centură trebuia astfel amplasată pe teren încât

să lase loc pentru dezvoltarea viitoare a țesutului construit, impunând o limitare a acestuia la cel mult 9.000 ha (oraș și suburbane), pentru a asigura, în interiorul centurii de fortificații, cca. 28.000 ha de spațiu neconstruit, ce trebuia să primească statutul de *non aedificandi*²⁶. În felul acesta se putea implementa, cel puțin din punctul de vedere al delimitării, modelul propus cu un an înainte în studiul *Cum să sistematizăm Bucureștiul*: un „miez central (metropola), cu orașele satelite [...] răsfrate în o mare zonă non aedificandi ca și sateliții unui astru în spațiul ceresc”²⁷. Se asigura astfel o delimitare clară fiecărei unități administrative locale, pentru a putea impune limitarea fizică a extinderii lor în viitor și, în consecință, o dezvoltare judicioasă.

De la specializarea cartierelor la zonificare

Specializarea cartierelor a fost pusă pentru prima dată în aplicare prin intermediul planului de sistematizare din 1921 și își găsește rădăcinile în idei teoretice și măsuri mai vechi. Chiar dacă specializarea cartierelor exista și în perioada antebelică (al cărei rod a fost planul de sistematizare din 1921), când însemna o împărțire a orașului pe zone funcționale, acompaniată de o serie de parametri ce reglementau modul de construire, conceputul nou de „zonificare” ducea mai departe, din punct de vedere științific, principiile ei de bază.

Dacă studiile perioadei antebelice (teoretice sau normative) se opreau, în general, la definirea caracterului funcțional al zonelor (parametrii ce indicau tipul de ocupare fiind inexacti, superficiali sau fără pretenții normative), aportul perioadei interbelice a constatat în conceperea unei proceduri bine definite, bazate pe implementarea unui sistem de „clase de construcții”, inspirat din modelul german, dar modificat. Se introducea o nouă diferențiere a țesutului urban (dincolo de tipul de utilizare a clădirilor), care se baza pe „modul de așezare și volumul lor în raport cu lotul de construcție”²⁸.

Acest nou concept a fost fundamentat de Sfințescu în 1931, prin studiul său intitulat *Zonificarea urbanistică a municipiului București*, în care autorul pornea de la realitatea orașului - rezervele de teren din fiecare zonă funcțională definită, ocupația și veniturile probabile ale locuitorilor - și de la premisele de dezvoltare viitoare - creșterea numărului de locuitori²⁹ și categoriile sociale viitoare. Pe baza acestor date, Sfințescu raporta

necesarul de locuințe la suprafețele de teren disponibile și definea un nou parametru, „densitatea fonduară”³⁰, prin care se înțelege raportul dintre numărul de locuințe și suprafața terenurilor particulare din fiecare tip de cartier în parte. Pornind de la acest parametru, se fixau, pentru loturi de referință din fiecare tip de ocupare rezidențială, numărul de niveluri, suprafața maximă construibilă pe lot și numărul de locuințe pe o parcelă. Introducerea ideii de lot de referință indica tipul de ocupare optimă, fără însă a conferi rigiditatea unei reglementări precise, modificarea suprafeței atrăgând după sine și o modificare proporțională a celorlalți parametri.

Astfel, față de perioada anterioară, indicii și indicatorii propuși treceau dincolo de statutul de parametri orientativi, fiind definiți pe baze științifice și în acord cu necesitățile reale ale orașului și cu resursele existente. În felul acesta se obțineau tipuri de ocupări definite atât din punct de vedere funcțional, cât și din punctul de vedere al modului de ocupare a terenului, făcând trecerea de la noțiunea de „specializare a cartierelor” la cea de „zonificare”. Noul concept al zonificării, introdus de Sfințescu la începutul anilor '30, nu o rămas doar o noțiune teoretică. El și-a găsit aplicativitatea prin Planul Director de Sistematizare din 1935 și a devenit operațional prin Regulamentul de construcțiuni și alinieri al Municipiului București din 1939.

Zona suburbană

Îmbrățișând noile concepte ale descentralizării regionale (vehiculate pe plan internațional), pentru Cincinat Sfințescu comunele suburbane trebuiau să se dezvolte sub forma unor mici orașe - satelit, centrate în jurul unor zone de activități bine delimitate, care să preia o parte din producția și comerțul orașului. În cadrul prezentării generale a modului în care trebuie să se realizeze zonificarea capitalei, suburbanele trebuiau să primească o organizare bazată pe segregarea zonei de activități de zona de odihnă, cu delimitări clare și cu regulamente care să normeze activitatea de construire. În contextul în care zonele industriale trebuiau eliminate din metropolă, acestea trebuiau preluate de suburbane, ce urmau să de se dezvolte pe baza principiului specializării producției³¹.

Încă de la începutul perioadei interbelice, Sfințescu arăta că procesul de sistematizare a comunelor suburbane trebuia să fie

astfel dirijat încât acestea să fie apte de a primi surplusul de populație al orașului propriu-zis³², evaluat, în 1931, la cca. 150.000 de locuitori³³. Acestora trebuia să li se asigure cartiere de locuințe decente, cu un nivel ridicat al calității vieții.

În acest context, comunele suburbane trebuiau să aibă cca. 20.000 de locuitori fiecare și o suprafață de cca. 500 ha, întinzându-se pe o zonă cu diametru de cca. 3 km. Densitatea optimă era de maximum 20 locuințe / ha și toate suburbanele la un loc nu trebuiau să cuprindă mai mult de 500.000 de locuitori³⁴. În plus, după cum s-a arătat și anterior, aceste comune trebuiau să fie încadrate de o amplă zonă *non aedificandi* și să aibă propriile centuri de verdeață (de preferat, împădurite), pentru a evita extinderea lor pe viitor și riscul de a-și uni între ele suprafața construită sau, și mai grav, de a se uni cu orașul³⁵.

Principiile zonificării erau aplicate și zonei suburbane. Pornind de la densitatea fonduară, Sfințescu stabilea și alți parametri decât cei enunțați anterior. Locuințele (care trebuiau să fie toate unifamiliale) urmau să aibă un nivel sau două, loturile cca. 250 mp, iar procentul de ocupare al parcelei era restricționat la maximum 40% în cazul locuințelor dezvoltate doar pe parter și la 30%, în cazul celor cu două niveluri³⁶.

Aceste studii ale lui Cincinat Sfințescu au influențat practica de urbanism din București. *Delimitări în regiunea Municipiului București, Zonificarea urbanistică a Municipiului București și Căile de comunicații și transporturile în Municipiul București* au fost expuse, în 1930 și 1931, în fața Consiliului General al Municipiului, a Comisiei Planului de Sistematizare și a consiliilor comunale de sectoare, care le-au aprobat. În 1930 Cincinat Sfințescu a înaintat Comisiei Planului de Sistematizare un studiu prin care stabilea principiile care trebuiau să stea la baza unui plan cu caracter regional, însoțit o serie de planșe cu caracter demonstrativ³⁷.

Parte din principiile enunțate, referitoare inclusiv la dezvoltarea controlată a zonelor suburbane, au fost îmbrățișate de Planul Director de Sistematizare din 1935. Ele și-au găsit și o aplicare normativă, încă din 1928 Regulamentul de construcții și alinieri al comunelor suburbane ale capitalei impunând un model de dezvoltare bazat pe existența unui centru, înconjurat de zone

rezidențiale, țesuturi distincte atât din punct de vedere funcțional, cât și din cel al tipului de fond construit (locuințe izolate pe lot, față de construcție în front continuu pentru zona centrală)³⁸. Regulamentul de construcții și alinieri al Municipiului București din 1939, care transforma într-un instrument operațional prevederile Planului Director de Sistematizare, încuraja, prin prevederile sale, înființarea de „orașe-satelit” în zona suburbană a capitalei³⁹. Cu toate acestea, comunele suburbane nu s-au transformat nicăieri în România în orașe-satelit (conform principiilor enunțate), acest nou concept rămânând, în esență, doar unul teoretic.

Măsuri pentru depășirea crizei de locuințe

Încă de la începutul perioadei interbelice, diversele texte teoretice au început să trateze pe larg problema locuințelor urbane și rurale, amplificarea activității publicistice pe această temă fiind generată în bună măsură de accentuarea crizei de locuințe. Diverșii teoreticieni ai perioadei discutau critic măsurile adoptate de administrația publică și propuneau soluții practice pentru impulsivarea activității constructive și pentru îmbunătățirea situației locuințelor. Fără pretenții de exhaustivitate, în continuare vor fi discutate câteva dintre măsurile enunțate de Cincinat Sfințescu, ale cărui texte teoretice au tratat în mod complex și această temă.

Chiar din primii ani ai de după război, Sfințescu încerca să fixeze câteva dintre direcțiile care trebuiau să caracterizeze politica administrației publice în ceea ce privește problema locuințelor. În 1919, într-un articol publicat în *Buletinul A.G.I.R.*, Sfințescu susținea din nou necesitatea implicării active a administrației publice în producția de locuințe. Autorul afirma răspicat: „capitalul privat nu va clădi locuințe eftine”, considerând ca fiind de datoria statului să intervină în mod direct prin finanțarea (cel puțin parțială) a activităților de construire⁴⁰.

Cu aceeași ocazie, Sfințescu relansa o temă de maximă importanță pentru evoluția orașului, referitoare la tipul optim în cazul locuirii de masă - locuințe individuale sau locuințe colective. La fel ca în perioada antebelică, autorul se arata susținătorul dezvoltării cartierelor de locuințe unifamiliale, locuirea în blocuri cu mai multe apartamente fiind acceptată

doar ca „un rău necesar” și care ar fi trebuit dezvoltată doar în zonele deja construite (și în special în zona centrală), unde prețul terenurilor era semnificativ mai mare. Sfințescu susținea această preferință atât prin raportarea la modelul orașelor-grădini (al cărui susținător s-a afirmat încă din 1911), cât și ca urmare a unor argumente ce țineau de igiena locuințelor, interesele și caracterul societății bucureștene, posibilitatea de a asigura materialele de construcție necesare pe plan local etc⁴¹. Mai mult decât atât, autorul considera că astfel de locuințe puteau „face traiul familiei mai ieftin” deoarece permiteau amenajarea unei grădini ce putea fi cultivată⁴². Sfințescu își încheia articolul afirmând: „Periferiei să-i lăsăm liniștea orașelor grădini”, model de dezvoltare pe care îl aprecia ca fiind „paradisul locuințelor de o familie”⁴³.

Doi ani mai târziu, în contextul în care diverse voci ale perioadei susțineau construirea pe înălțime ca o soluție pentru depășirea crizei de locuințe, Sfințescu a publicat un studiu complex asupra acestei probleme⁴⁴, încercând să furnizeze un răspuns fundamentat pentru capitală. Luând în considerare aspecte economice, sociale, tehnice și de circulație, autorul determina, pe cale științifică, înălțimile optime pentru diversele zone ale orașului. Definind un sistem de zonificare a teritoriului administrativ în funcție de înălțimile admise ale construcțiilor, Sfințescu împărțea orașul în zone concentrice, astfel: zona centrală urma să fie ocupată de „zona supraînălțată”, urmată, spre exterior, de „zona înaltă” și de „zona medie”, pentru ca „zona joasă” să se identifice aproape în totalitate cu periferia⁴⁵. În mod fundamentat, Sfințescu decidea că locuințele colective bucureștene nu trebuiau să depășească 4-5 niveluri, în acest caz raportul dintre valoarea chiriilor și condițiile de locuire fiind cel optim. Aceste înălțimi scădeau, în cazul „zonei medii”, prin realizarea de construcții de maximum 2-3 niveluri, pentru ca zona joasă (periferia) să fie ocupată doar de clădiri de 1-2 niveluri (doar locuințe individuale)⁴⁶. În cazul zonei centrale - „zona supraînălțată” -, se puteau accepta, excepțional, și clădiri mai înalte - chiar până la 15 niveluri - în condiții speciale de construire (parcela să fie mărginită pe toate părțile de străzi) și de echipare⁴⁷.

Tot în același studiu, Sfințescu propunea și măsuri pentru a asigura realizarea a cât mai multor locuințe cu un minim de

capital investit. Astfel, autorul arăta că trebuia adoptată o politică de utilizare rațională a lucrărilor existente, pentru a putea reduce, pe cât posibil, necesitatea lucrărilor suplimentare. În acest sens, peste construcțiile existente se puteau ridica noi niveluri locuibile, până la limita maximă admisibilă în diversele zone definite (valabil pentru zonele cu locuințe colective). Aplicabilă tot construcțiilor existente, o altă măsură se referea la transformarea apartamentelor foarte mari în locuințe mai mici, accesibile populației cu mijloace materiale modeste. De asemenea, se putea susține o politică de construire a terenurilor libere, aflate pe străzile deja existente, pentru a evita costurile necesare echipării edilitare și realizării de noi străzi. În acest sens, era nevoie ca administrația publică să acorde, pe cale legislativă, diverse beneficii (de ordin financiar) sau chiar să contribuie direct, prin investiții⁴⁸.

În același an, în studiul *Nevoi și posibilități în industria de clădiri din București*, Sfințescu încerca să fundamenteze și alte modalități prin care se puteau realiza locuințe la prețuri reduse cu investiții minime. Luând în calcul trei parametri esențiali pentru această problemă - terenul de construcție, lucrările edilitare și clădirile propriu-zise -, el propunea măsuri concrete care să servească administrației în politicile pe care urma să le dezvolte. În ceea ce privea terenurile urbane, Sfințescu relua o idee mai veche, referitoare la necesitatea imperioasă a comasării proprietăților și a reparcelării lor în mod judicios, operațiune ce era permisă de legislația în vigoare în acel moment, dar încă neaplicată de administrație. Autorul arăta că, pentru a mări veniturile comunei, primăria putea să valorifice terenurile reparcelate prin vânzare sau, și mai bine, prin închiriere pe o durată lungă de timp, chiar și de 99 de ani (la sfârșit, terenurile revenind comunei, cu tot cu construcții), astfel putându-se obține capitalul necesar pentru achiziționarea de noi terenuri și realizarea de locuințe⁴⁹. Problema asigurării lucrărilor edilitare era o temă stringentă la începutul perioadei interbelice, lipsa lor dând un caracter insalubru multor cartiere ale capitalei. Sfințescu arăta că, prin rezolvarea problemelor pe străzile deja existente (prin completarea lucrărilor edilitare, expropriere, comasare și reparcelare) se puteau obține cca. 30.000 de locuințe noi, în acord cu normele moderne de salubritate și urbanism. De asemenea, se puteau deschide artere mari de circulație, cu densitate ridicată de populație, putându-se crește, astfel, în mod

semnificativ numărul de apartamente în zonele dens construite⁵⁰. Astfel, prin implicarea directă a administrației în aceste probleme și prin formularea și susținerea unei politici bine dirijate se putea asigura o creștere calitativă semnificativă în timp scurt și cu investiții destul de reduse.

În ceea ce privea locuințele propriu-zise, Sfințescu arăta, din nou, că era nevoie ca administrația să investească în construcții și chiar să contracteze credite străine⁵¹. De asemenea, trebuia să se investească în înființarea de noi fabrici de materiale de construcții și să se impună, pe cale legislativă, utilizarea de materiale de bună calitate în construcții⁵². Trebuia crescută atractivitatea industriei construcțiilor pe piața muncii, atât prin asigurarea accesului la învățământ de specialitate (susținerea, în continuare, a înființării de școli de ucenici) și implementarea unui sistem de salarizare motivant și atractiv (bazat pe calitatea și cantitatea de producție), cât și prin realizarea de locuințe pentru meseriașii întrebuințați în industria clădirilor. În felul acesta, era de așteptat ca foarte mulți lucrători să se îndrepte înspre această ramură de activitate, crescând calitatea forței de muncă inclusiv prin creșterea competitivității⁵³. Nu în ultimul rând, prin studierea planurilor de construcție se puteau obține planuri tip judicioase, care să asigure un maxim de confort cu un minim de costuri⁵⁴.

Ideea tipizării locuințelor a fost revizitată de Sfințescu în 1928, în raportul prezentat la Congresul internațional de la Paris⁵⁵. Autorul arăta că pentru a putea asigura locuințe decente la prețuri reduse era nevoie de o standardizare a procesului de construire, atât prin realizarea de construcții în masă care să utilizeze elemente constructive standardizare, cât și prin adoptarea noilor tehnici de construcție. Cu această ocazie, el prezenta activitatea Societății comunale de locuințe eftine⁵⁶ ca un exemplu de bună practică în acest sens, dar ale cărui rezultate, în lipsa unei susțineri adecvate din partea administrației, au rămas insuficiente în raport cu nevoile societății bucureștene.

În același an, Sfințescu arăta că pentru a crește eficiența investițiilor, activitatea constructivă trebuia direcționată, într-o primă etapă, spre terenurile libere din zonele periferice, acestea fiind mai aproape de rețelele edilitare, costurile aferente lucrărilor fiind, astfel, substanțial reduse. Pe aceste terenuri trebuie realizate cartiere în care să fie mutată populația din parcelările insalubre⁵⁷.

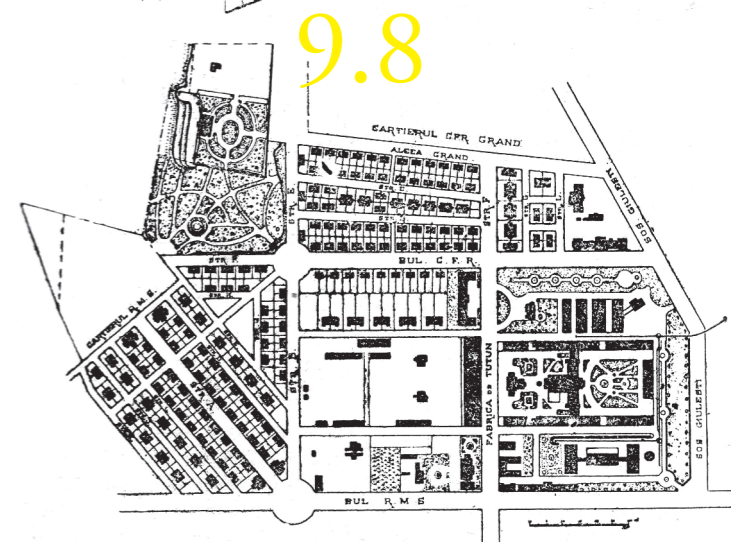
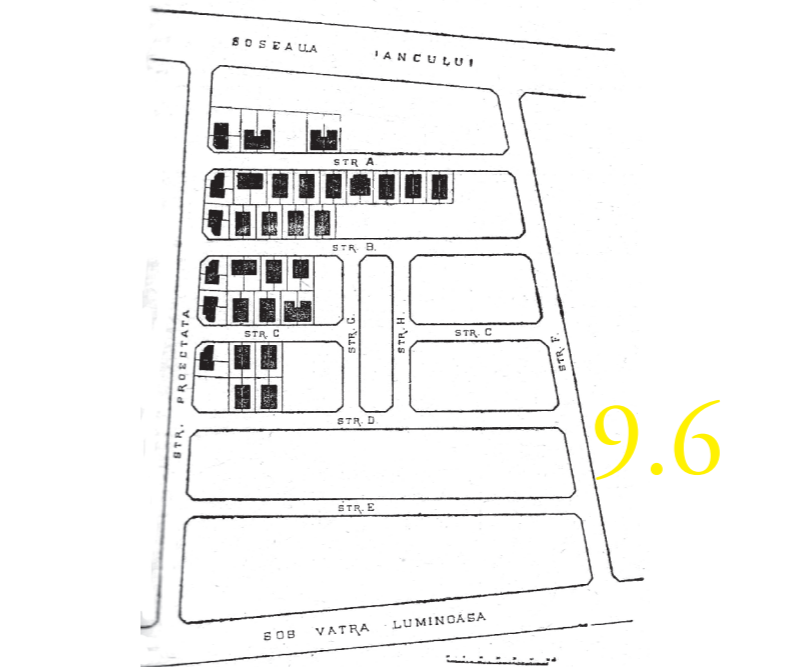
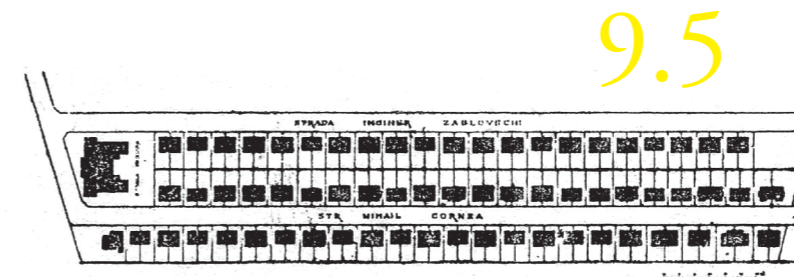
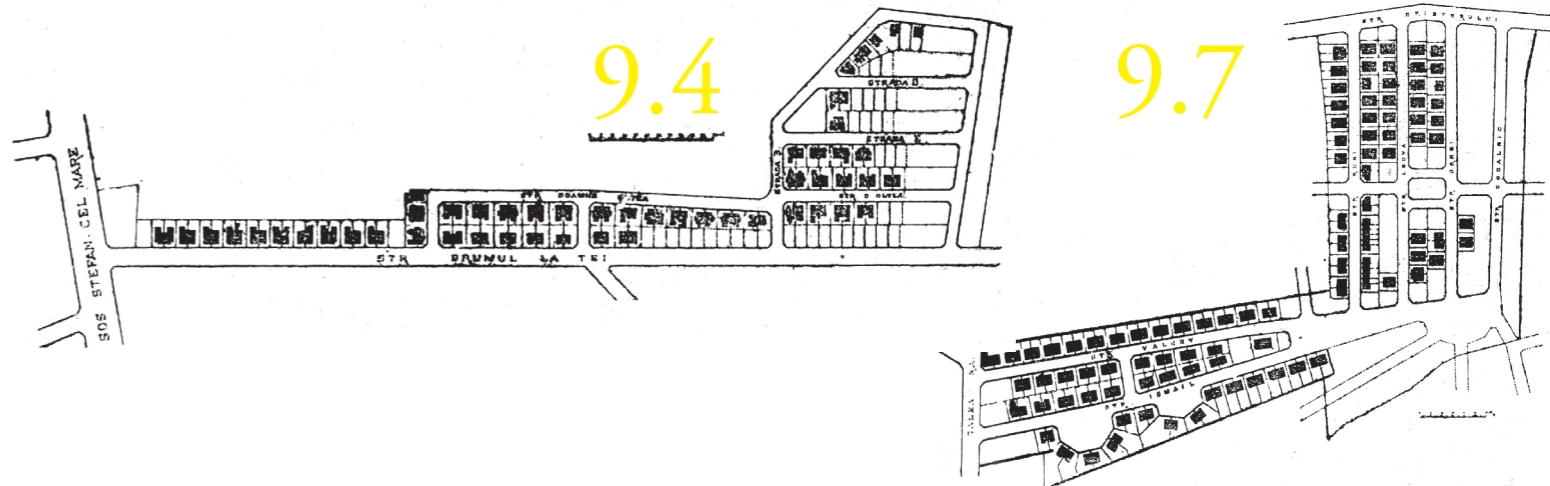
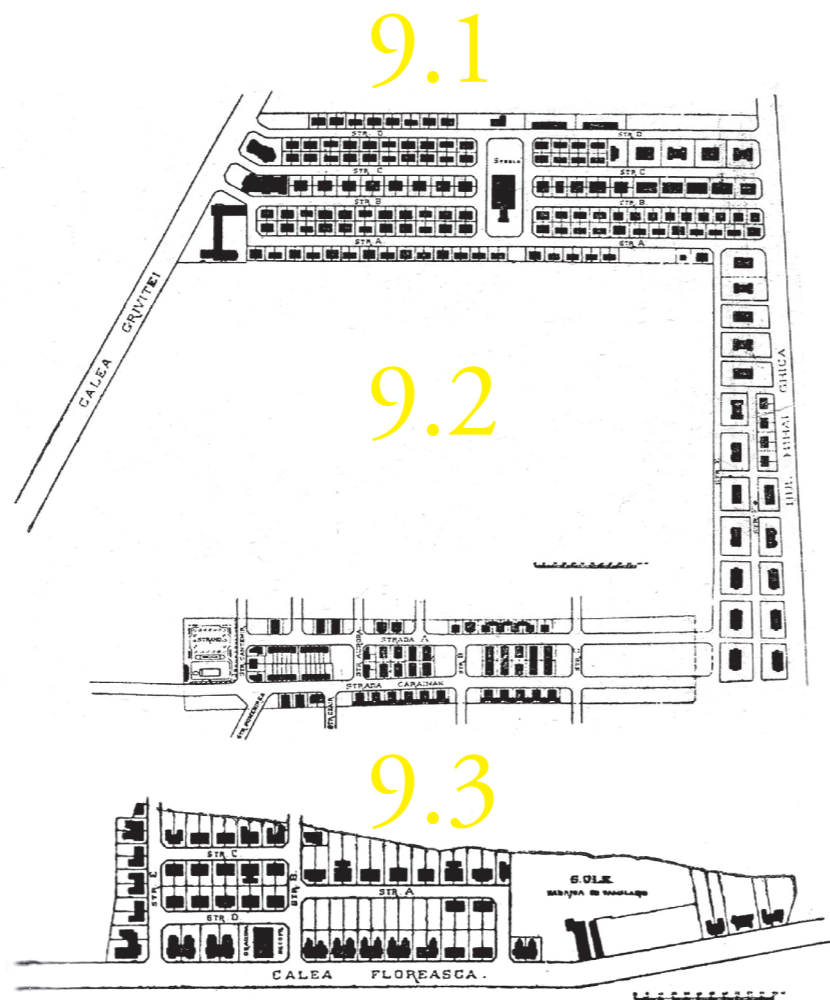
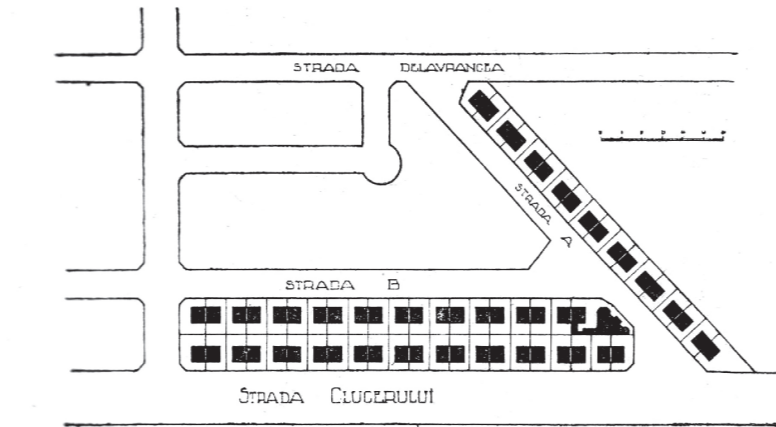
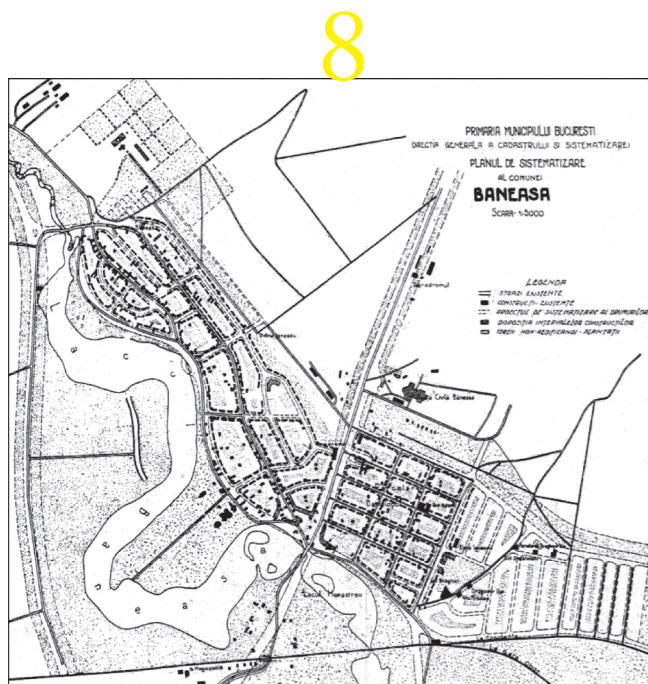
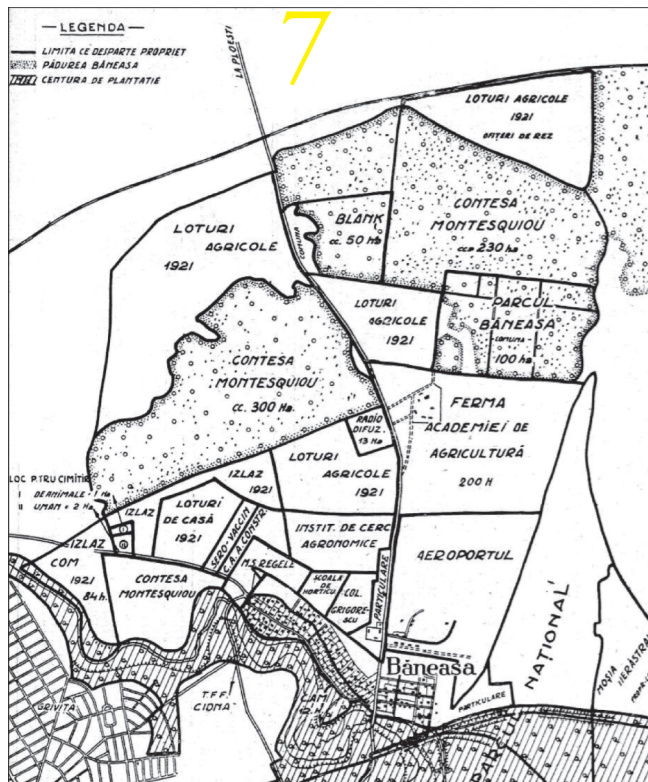
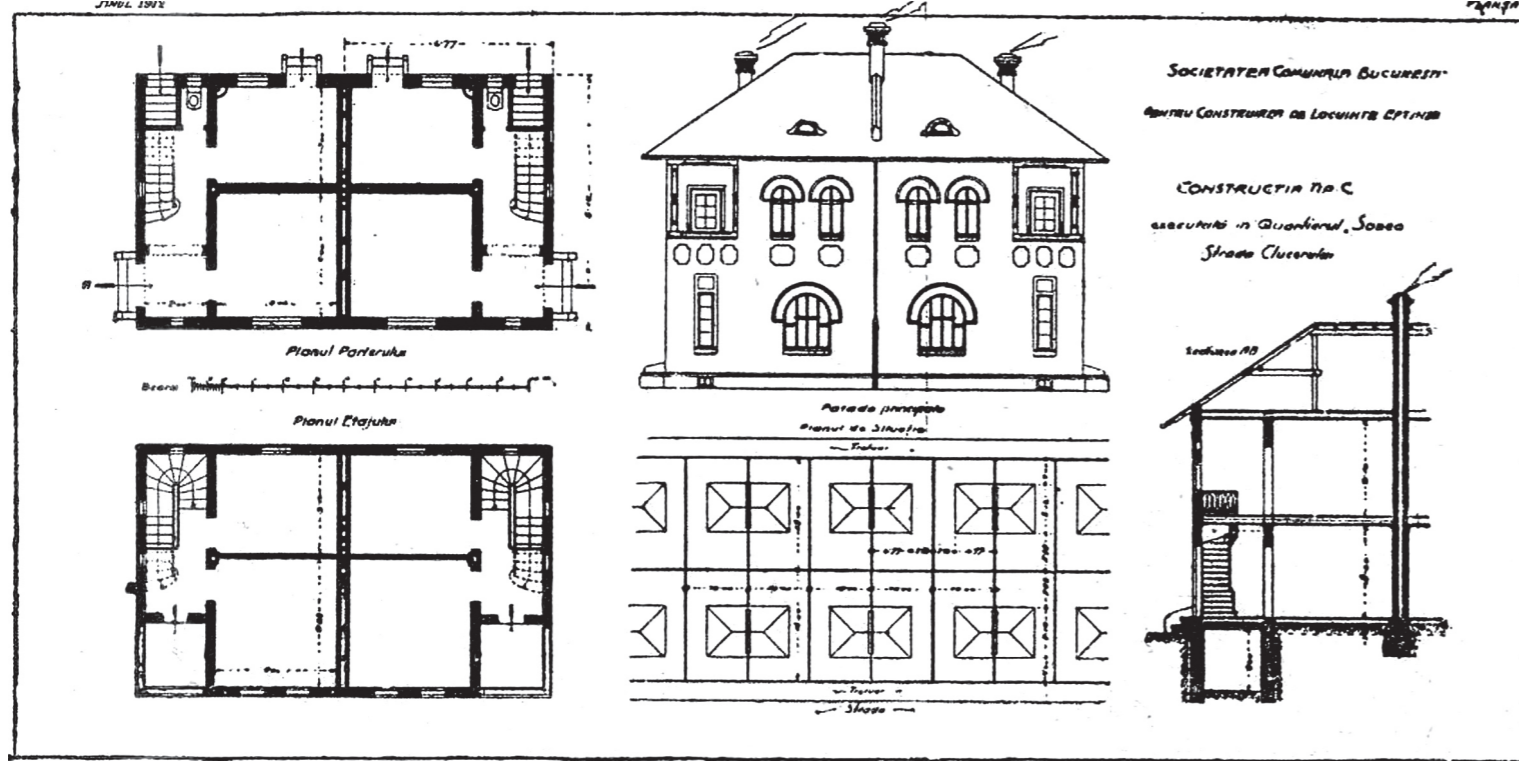

Figura 07 - Comuna suburbană Băneasa: situația de utilizare a terenurilor la începutul anilor '30, plan publicat în „Proect de urbanizare. Urbanizarea Comunei Băneasa (Planul de sistematizare)”, *Urbanismul* 7-8 (1932): 255

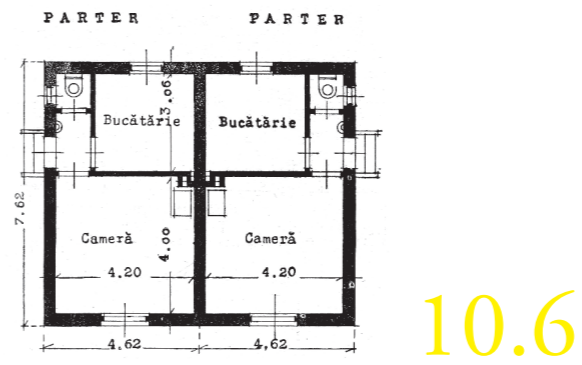
Figura 08 - Planul de sistematizare al satului Băneasa, publicat în „Proect de urbanizare. Urbanizarea Comunei Băneasa (Planul de sistematizare)”, *Urbanismul* 7-8 (1932): 256

Figura 09 - Planuri ale parcelărilor realizate de Societatea comunală de locuințe eftine București până în 1933, publicate în „Societatea Comunală de Locuințe Eftine și realizările ei” *Urbanismul* 5-6 (1933): 278-280:

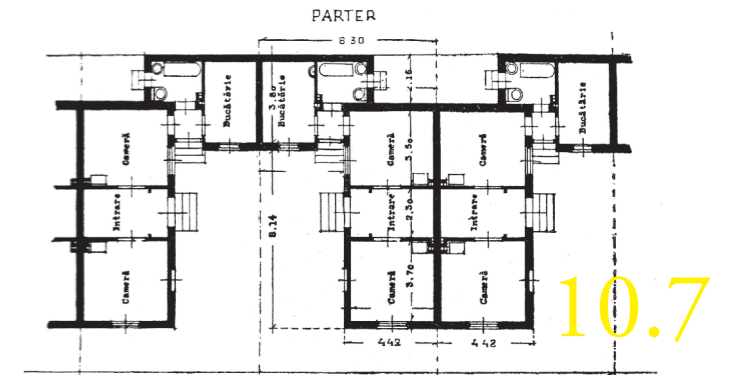
- 1 - Parcelarea Clucerului, 2 - Parcelările Steaua C.F.R. și Sf. Vineri, 3 - Parcelarea Floreasca, 4 - Parcelarea Drumul la Tei, 5 - Parcelarea Zablowsky, 6 - Parcelare Iancului, 7 - Parcelarea Dristor, 8 - Parcelările

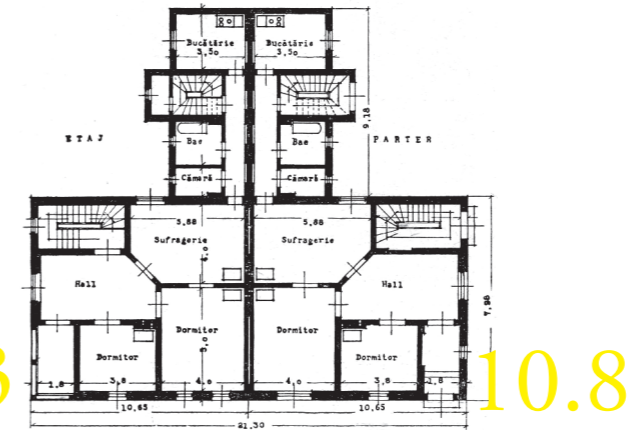
10.1

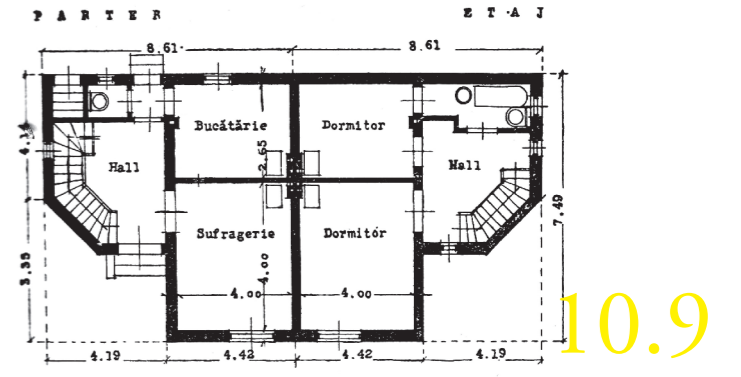
10.6

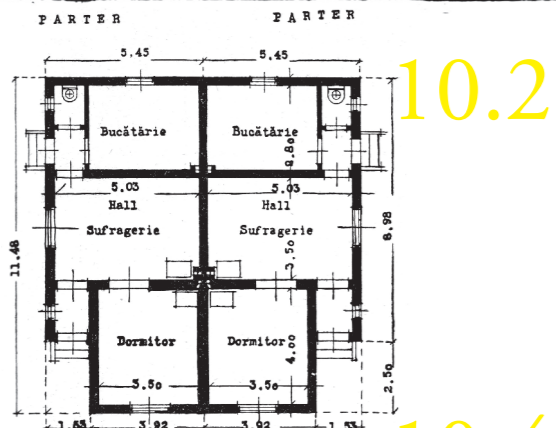
10.7

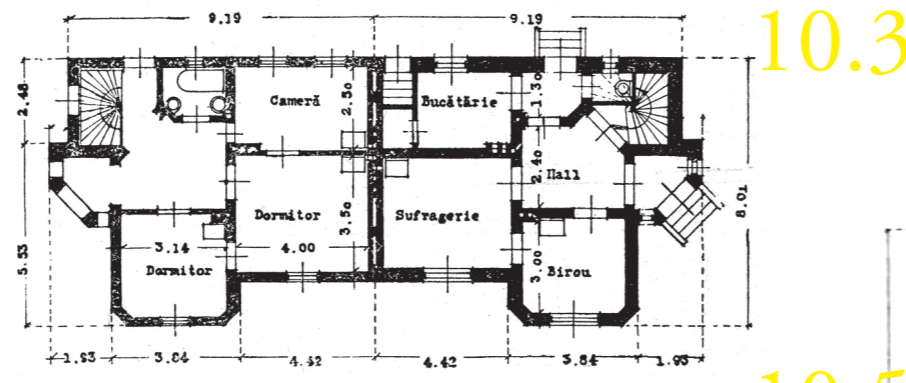
10.8

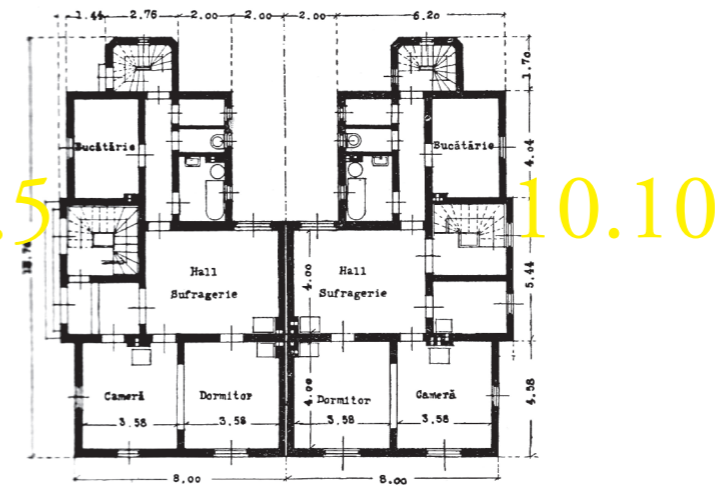
10.9

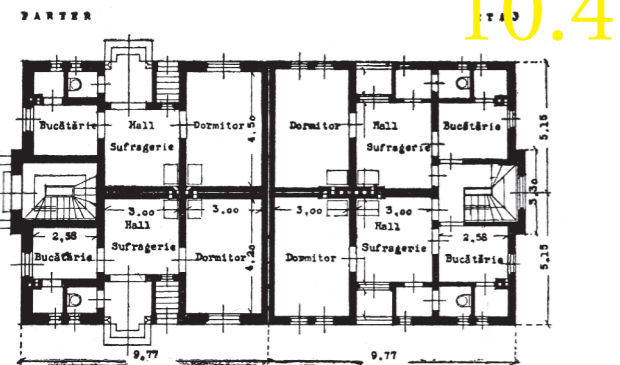
10.2

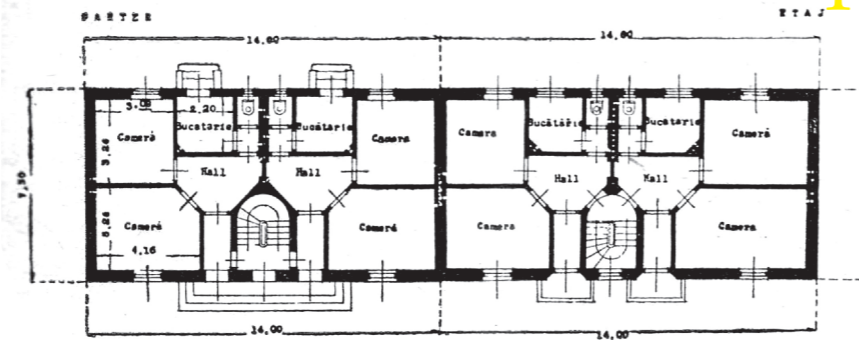
10.3

10.10

10.4

10.5

Figurile 10.1- 10.10 :Planuri de locuințe tip realizate de
 Societatea comunală de locuințe efine București, publicate în
 „Societatea Comunală de Locuințe Efine și realizările ei”
Urbanismul 5-6 (1933): 281-285

Figurile 11.1- 11.10 (pagina următoare) : - Imagini din
 parcelările realizate de Societatea comunală de locuințe efine
 București, publicate în „Societatea Comunală de Locuințe Efine
 și realizările ei” *Urbanismul 5-6 (1933): 281-287:*

1 - Cartierul Raion, str. Ismail, 2 - Cartierul Grant R.M.S., 03 -
 Cartierul Mihail Cornea, 04 - Cartierul Raion (fotografie
 aeriană), 05 - Cartierul Șerban Vodă (fotografie aeriană), 06 -
 Cartierul Sf. Vineri, str. Caraiman, 7 - Cartierul Cazărmei, st.
 Cazărmei (azi, dispărut), 8 - Cartierul Cazărmei, str. Lăzureau
 (azi, dispărut), 9 - Cartierul Drumul la Tei, str. Dna. Oltea.

Fără astfel de intervenții, evacuarea zonelor de locuințe ce nu corespundeau normelor de igienă era o măsură inutilă, populația din acele cartiere neavând alternative valabile. În cazul parcelărilor cu o configurație deficitară (din punct de vedere urbanistic sau economic), în care majoritatea terenurilor erau încă neconstruite, Primăria trebuia să intervină urgent, prin impunerea comasării și reparcelării loturilor, în vederea asigurării unor cartiere în acord cu normele urbanistice în vigoare și care să nu presupună costuri inutile în ceea ce privea lucrările publice (lățimi prea mari de străzi, artere de circulație prea multe etc.)⁵⁸

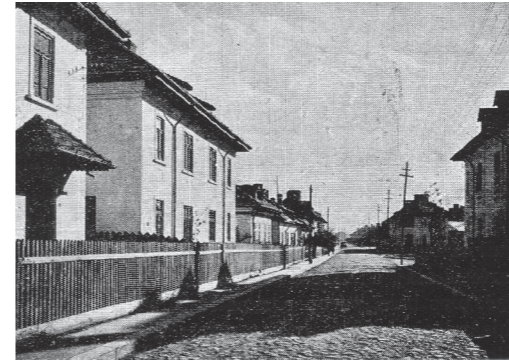
În afara acestor texte, ce cuprindeau măsuri cu aplicativitate directă, multe dintre studiile lui Sfințescu sunt relevante și pentru critica adusă măsurilor întreprinse de administrația publică sau a diverselor investiții private. Astfel de studii au apărut încă de la începutul perioadei interbelice (și chiar și înainte de război). În articolul *Chestiunea locuințelor în România Mare*, apărut în 1920, autorul publica date referitoare la măsurile ce au fost luate pentru reconstruirea și repararea locuințelor distruse de război⁵⁹. De asemenea, discuta realizările Societății comunale pentru locuințe eftine din București, furnizând date referitoare la capitalul investit, la numărul de locuințe realizate și la prețurile lor⁶⁰.

În 1924-1925, Sfințescu a publicat o serie de trei articole în *Monitorul Uniunii Orașelor din România*, intitulate „Activitatea constructivă a orașelor noastre în ultimii ani” în care a discutat diversele legi care afectau direct producția de locuințe⁶¹ și a publicat date referitoare la acordarea diverselor avantaje fiscale impuse prin Legea pentru încurajarea construcțiilor de clădiri din 1921, la activitatea Societății comunale de locuințe eftine, a Casei Muncii C.F.R., a Societății „Reconstrucția”, a diverselor case ale funcționarilor publici cu activitate în acea perioadă precum și referitoare la investițiile particulare (activitatea societăților „Clădirea Românească”, „Construcția Modernă”, „Edilitatea”, Societatea Inginerilor Asociați)⁶². În 1928, împreună cu inginerul T. Rădulescu, Sfințescu publica un articol pe tema dezvoltării comunelor suburbane⁶³, în care autorii discutau situația parcelărilor particulare, majoritatea realizate prin contravenție, analizând situația lor juridică, configurația urbanistică și măsurile pe care administrația ar fi trebuit să le ia pentru a ridica nivelul de viață din aceste zone. Erau enunțate

principii clare de intervenție, cu aplicativitate directă, atât din punct de vedere tehnic, cât și financiar și administrativ. Patru ani mai târziu, Sfințescu a publicat un articol dedicat special comunei suburbane Băneasa⁶⁴, în care erau tratate atât problemele specifice acestei localități, cât și aspecte ce țineau de sistematizarea ei. Studiul conține date documentare relevante pentru istoria urbană, un merit important fiind și publicarea, pentru prima dată, a unui plan cu utilizarea terenurilor din această localitate⁶⁵, precum și a planului de sistematizare propus de Direcția Generală a Cadastrului și Sistematizării.

Probabil unul dintre cele mai cunoscute studii ale lui Sfințescu este cel dedicat activității Societății comunale de locuințe eftine, publicat în 1933⁶⁶. Autorul adună date relevante despre activitatea acestei societăți, le ordonează și le prezintă, interpretate critic, într-o manieră aproape exhaustivă. Articolul conține grafice și tabele referitoare la activitatea societății, planuri de parcelare (precum cele ale cartierelor Lănăriei - realizat de Primărie în 1909 -, Clucerului, Steaua-C.F.R., Sf. Vineri, Floreasca, Drumul la Tei, Rahova, Zablowsky, Șoseaua Iancului, Dristor, Grant R.M.S. și C.F.R.), planuri tip de locuințe (inclusiv multe exemple din perioada interbelică), imagini din parcelări, fotografii aeriene, precum și un plan cu situația terenurilor Societății, care conține multe informații inedite pentru acea perioadă. Toate acestea reprezintă date de o reală importanță pentru activitatea constructivă din București, cele mai multe dintre ele publicate pentru prima oară în cadrul acestui studiu.

Cincinat Sfințescu a contribuit în mod decisiv la articularea doctrinei urbanistice din România, nu doar prin noile teorii enunțate, fundamentate și detaliate, ci și prin intermediul unui vast material documentar, interpretat critic și prezentat sistematic, referitor la activitatea constructivă din orașele noastre, la cea a administrației publice și la activitatea legislativă, care reprezintă și astăzi una dintre principalele surse documentare secundare, la care cercetătorii revin recurent și inevitabil. De la detaliu la ansamblu, de la aplicat la abstract, de la rezolvări practice la principii teoretice, opera lui Cincinat Sfințescu reprezintă, și în ceea ce privește vasta temă a locuirii urbane din prima jumătate a secolului XX, un material documentar de bază în orice cercetare fundamentată pe temele urbanismului românesc.

11.1

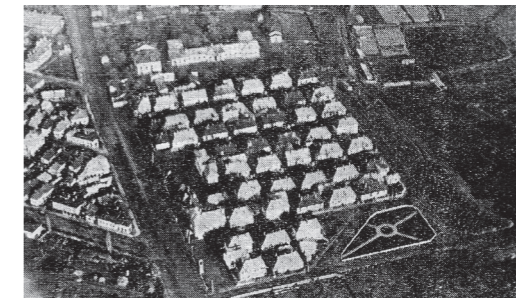
11.2

11.3

11.4

11.5

11.6

11.7

11.8

11.9

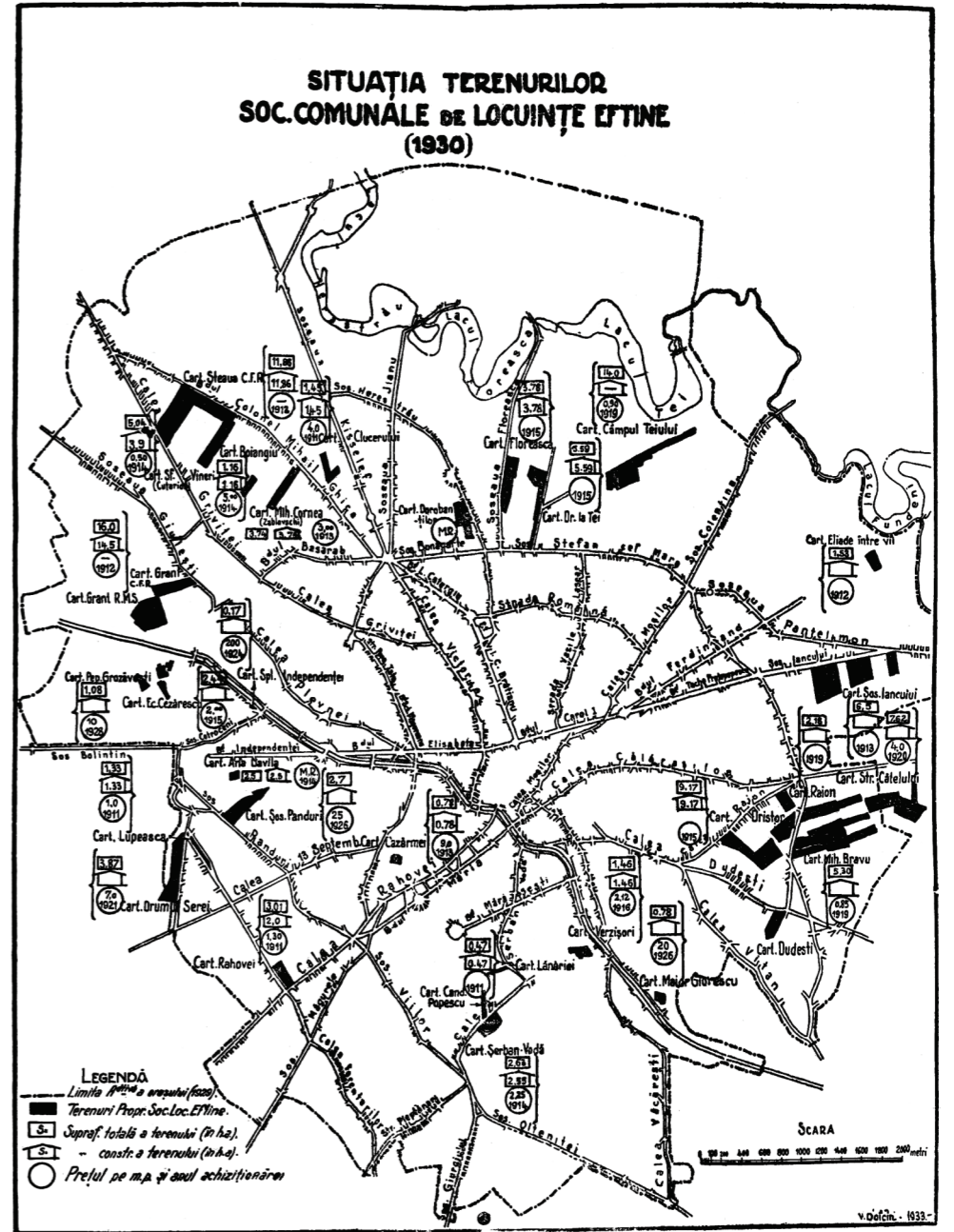
Note

1. C. Sfințescu, „Cu privire la serviciul central de edilitate publică din România”, *Buletinul Societății Politecnice*, 12 (1912) : 872.
2. C. Sfințescu, „Orașele-grădini engleze” *Buletinul Societății Politecnice* 4 (1913): 249-281, 431-479
3. Astfel, acest studiu a apărut în România la 15 ani după ce Ebenezer Howard a publicat lucrarea sa de referință *To-morrow: a Peaceful Path to Real Reform*, din 1898 (republicată în 1902, cu titlul *Garden Cities of Tomorrow*).
4. Vezi articolul „Cum doresc să-mi văd orașul”, *Natura* VII (oct. 1911-iul. 1912): 219-220.
5. C. Sfințescu, „Orașele-grădini engleze”, 477-478
6. C. Sfințescu, „Parcela” și „blocul” în constituirea orașelor (București: f. ed., 16).
7. Ibid., 20, 111.
8. Ibid., 21-62.
9. Ibid., 110.
10. Ibid., 20.
11. Ibid., 35.
12. Pentru mai multe detalii despre planul de sistematizare, vezi dosarele 40-42/1919, fond Ministerul Lucrărilor Publice. Consiliul Tehnic Superior, Arhivele Naționale Istorice Centrale. Memoriul planului, în forma în care a fost înaintat spre avizare, în 1919, Consiliului Tehnic Superior din cadrul Ministerului Lucrărilor Publice, se găsește între filele 26 și 97 din dosarul 42/1919, mai sus menționat.
13. C. Sfințescu, „Urbanismul și locuința”, *Tribuna Edilitară* 107 (1934): 1.
14. C. Sfințescu, *Urbanistica specială* (București: Tipografia „Bucovina”, 1934), 849.
15. C. Sfințescu, „Superurbanismul (idei de organizare urbanistică a satelor - cu aplicațiune la România)”, *Monitorul Uniunii Orașelor din România* 3-6 (1929): 5.
16. C. Sfințescu, *Cum să sistematizăm Bucureștiul* (București: Cultura Națională, 1929), 12.
17. C. Sfințescu, *Zonificarea urbanistică a Municipiului București* (București: Tipografia Curții Regale, 1931), 9.
18. C. Sfințescu, *Delimitări în regiunea municipiului București (zone de construcție și zone de verdeată)* (București: Tipografia Curții Regale, 1930), 15, 22.
19. C. Sfințescu, *Zonificarea urbanistică*, 59.
20. C. Sfințescu, *Urbanistica specială* (București: Tipografia „Bucovina”, 1934), 1.
21. C. Sfințescu, „Cu privire la serviciul central de edilitate publică din România”, *Buletinul Societății Politecnice*, 12 (1912) : 872.
22. Ibid., 1421.
23. C. Sfințescu, *Delimitări*, 4.
24. Ibid., 8.
25. Ibid., 7-8.
26. Ibid., 13-15.
27. Ibid., 22-23.
28. C. Sfințescu, *Cum să sistematizăm*, 12.
29. C. Sfințescu, *Zonificarea urbanistică*, 36.
30. Sfințescu estima o creștere a populației la cca. 900.000 de locuitori în oraș și la cca. 450.000 în suburbane.
31. Autorul considera că impunerea, în locul densității generale, a acestui nou indicator, asigura o repartizare mai corectă a construcțiilor și genera ocupări mai judicioase și mai salubre, adaptate realității orașului.
32. C. Sfințescu, *Cum să sistematizăm*, 14.
33. C. Sfințescu, *Transformarea constructivă a Capitalei*, vol. I, *Înălțimea de dat construcțiilor și întinderea corespunzătoare a curților în București* (București: Tipografia Gutenberg, 1921), 36.
34. C. Sfințescu, *Zonificarea urbanistică*, 60. Autorul evalua o creștere a populației suburbanelor de la cca. 67.000 la 220.000 de locuitori.

35. Ibid., 15-16.
36. C. Sfințescu, *Zonificarea*, 59.
37. C. Sfințescu, „Proiect de urbanizare. Urbanizarea Comunei Băneasa (Planul de sistematizare)”, *Urbanismul* 7-8 (1932): 253-253.
38. Vezi „Regulamentul de construcțiuni și alinerii al comunelor suburbane din Municipiul București”, publicat în *Monitorul Comunal al Municipiului București*, nr. 4, 22 ianuarie 1928.
39. Vezi „Regulamentul de construcțiuni și alinerii al Municipiului București”, publicat în *Monitorul Comunal al Municipiului București*, nr. 19, 7 mai 1939, în special art. 4.
40. C. Sfințescu, „Locuințele eftine”, *Buletinul A.G.I.R.* 8-10 (1919): 205-206.
41. Ibid., 208.
42. Ibid., 208-209
43. Ibid., 209-210
44. C. Sfințescu, *Înălțimea de dat*
45. Ibid., 17
46. Ibid., 14
47. Ibid., 11, 41. Pentru mai multe detalii despre această temă vezi Irina Calotă, „Locuințe individuale sau colective? Perspective teoretice asupra locuirii bucureștene în prima jumătate a secolului XX”, *Arhitectura* 3 (2015): 55-56.
48. C. Sfințescu, *Înălțimea de dat*, 27-28.
49. C. Sfințescu, *Transformarea constructivă a Capitalei*, vol. II, *Nevoi și posibilități în industria de clădiri din București* (București: Tipografia Gutenberg, 1921), 16-20.
50. Ibid., 23-35.
51. Ibid., 30.
52. Ibid., 38, 42.
53. Ibid., 42-44.
54. Ibid., 45-46.
55. C. Sfințescu, „Problemul locuințelor în România în raport cu programul chestiunilor dezbătute în congresul internațional ținut la Paris în Iulie 1928. Prețul construcției locuințelor”, *Monitorul Uniunii Orașelor din România* 10 (1928): 36-38.
56. Societatea a aplicat, încă de la înființare (1910), principiul standardizării locuințelor, atât prin utilizarea locuințelor tip, cât și prin standardizarea unor elemente constructive (tâmplărie, elemente metalice, tinichigerie etc.). Ibid., 38.
57. C. Sfințescu, „Problemul locuințelor în România în raport cu programul chestiunilor dezbătute în congresul internațional ținut la Paris în Iulie 1928. a) Locuința celor foarte săraci”, *Monitorul Uniunii Orașelor din România* 7-9 (1928): 18.
58. C. Sfințescu, T. Rădulescu, „Memoriu asupra parcelărilor și lucrărilor edilitare din comunele sub-urbane și modificarea art. 69 și 247 din legea pentru unificarea administrativă”, *Monitorul Uniunii Orașelor din România* 6 (1928): 6.
59. C. Sfințescu, „Chestiunea locuințelor în România Mare”, *Buletinul Societății Politecnice* 5-6 (1920): 281-283, 290.
60. Ibid., 285.
61. C. Sfințescu, „Activitatea constructivă a orașelor noastre în ultimii ani”, *Monitorul Uniunii Orașelor din România* 2 (1924): 7-8; 4-5 (1924): 12-16; 1 (1925): 5-10.
62. C. Sfințescu, „Activitatea constructivă” I (1925): 5-10.
63. C. Sfințescu, T. Rădulescu, „Memoriu asupra parcelărilor”, 3-11.
64. C. Sfințescu, „Proiect de urbanizare”, 252-257.
65. Acest plan este de o reală importanță în contextul în care planurile acelei perioade ilustreau fidel doar zona interioară a orașului. Chiar dacă erau redată și porțiuni din zonele suburbane, planurile nu prezentau diversele parcelări începute și nefinalizate, situația fondului construit, și nici proprietarii diverselor terenuri.
66. C. Sfințescu, „Societatea Comunală de Locuințe Eftine și realizările ei” *Urbanismul* 5-6 (1933): 269-288.

12

Figura 12
 Repartizarea în oraș și situația terenurilor Societății comunale de locuințe eftine, plan publicat în „Societatea Comunală de Locuințe Eftine și realizările ei” *Urbanismul* 5-6 (1933): 277.

circulația

Problema circulației și a transporturilor - viziune urbanistică și aplicații

Toader Popescu

Pentru urbanismul începutului de secol XX, problematica circulației urbane, cu tot ceea ce implica ea, a fost una dintre cele mai importante preocupări. Confrunțați cu o sumă de provocări noi, între care creșterea demografică și a ratei de urbanizare, extinderea teritorială a orașelor, suburbanizarea, progresul tehnologic în ceea ce privește modurile și mijloacele de transport, profesioniștii planificării sunt puși în situația de a acționa, simultan, în două direcții: pe de o parte, înțelegerea noilor mecanisme ale interacțiunii oraș - sistem de circulații și, pe de altă parte, găsirea unor răspunsuri rapide în fața unor probleme stringente, care se manifestau atât la scara orașului, cât și la cea a teritoriului.

În condițiile racordării doctrinare și profesionale la cadrul european din prima jumătate a secolului XX, nici urbanismul românesc nu a putut ignora dezbaterile din ce în ce mai substanțiale privitoare la tema circulației urbane. Până după anul 1900, acestea (ca și discursul teoretic urbanistic în general) fuseseră cvasi-absente din spațiul profesional românesc. Motivele care au stat la baza acestui fapt sunt multe și diverse: absența unei mase critice de „profesioniști ai orașului”, formația majoritar *beaux-arts*-istă și orientată pe obiect a arhitecților români, absența unor publicații de specialitate, problemele în general „primitive” cu care se confruntau orașele românești (igienă, echipare edilitară, înfrumusețare, chestiuni gospodărești etc.) și altele.

Cu toate acestea, practica urbanismului (dacă se poate accepta folosirea acestui termen pentru a desemna operațiunile întreținere și dezvoltare a orașului de la finalul secolului XIX) a fost destul de energică, chiar și în absența unui fond doctrinar sau teoretic autohton specific. Dacă ne referim strict la intervenții care vizează în mod precis problematica circulației la nivel urban și teritorial, trebuie să menționăm practica foarte răspândită a „alinierilor” de străzi (prin regularizarea traseului, a

profilului transversal și a fronturilor acestora), trasarea bulevardelor importante, ameliorările edilitare și de infrastructură stradală, apariția sau modernizarea rețelelor de transport la nivel teritorial (rutier, feroviar și naval) și a interfețelor urbane ale acestora (gara, portul). Totuși, până în primii ani ai secolului XX nu a existat, nici în ceea ce privește exercițiul practic al planificării, un proiect care să trateze în mod sistematic și profesionist problema circulației urbane. Primul astfel de exercițiu este reprezentat de „concursul pentru proiectul de sistematizarea orașului București” din anul 1906. Totuși, chiar și în acest caz, lipsa de înțelegere a ceea ce presupunea un veritabil plan de sistematizare conduce la un formalism al soluțiilor (inclusiv în ceea ce privește circulațiile) care este sancționat de juriu prin neacordarea premiilor I și II.

În aceste condiții, începutul activității publicistice și profesionale a lui Cincinat Sfințescu din jurul anului 1910 se produce pe un teren pe care, cel puțin din perspectiva abordării circulației și transporturilor urbane, „totul rămânea de făcut”. Prezentul articol urmărește locul pe care această problematică l-a ocupat în preocupările lui Sfințescu de-a lungul carierei sale.

Încă din primii după absolvirea Școlii Naționale de Poduri și Șosele, aspectele legate de circulații ocupă un loc important în preocupările lui Cincinat Sfințescu, foarte probabil ca efect al formației sale tehnice. Astfel, încă dinaintea înscrierii sale definitive pe calea urbanismului (materializată prin angajarea, în mai 1914, ca șef al Serviciului Planului în Primăria București), publică două articole de dimensiuni medii pe tema circulațiilor urbane, unul într-o respectată publicație tehnică¹ și altul într-o revistă de popularizare².

Totuși, primul moment în care Sfințescu încearcă articularea unor elemente teoretice legate de circulație cu provocările unui caz concret, complex și bine delimitat este elaborarea Planului general de sistematizare al Capitalei, realizat începând cu 1914 și aprobat în 1921. În studiul publicat în 1913, care detaliază prevederile planului ce urma să intre în vigoare doi ani mai târziu, problemele legate de circulație ocupă un loc deosebit de important.

Studiul conține două secțiuni majore, „partea proiectivă” și „partea aplicativă”, aceasta din urmă incluzând măsurile legislative, regulamentare și financiare care se cer luate pentru punerea în practică a planului.

Un segment extrem de consistent al „părții proiective” (20 de pagini dintr-un total de 47) este dedicat problematicii circulației și transporturilor. Acesta tratează trei probleme distincte: rețea rutieră interioară (configurația tramei stradale), rețea feroviară și căi navigabile și, respectiv, transport în comun. În ceea ce privește rețeaua rutieră urbană, Sfințescu optează pentru o soluție care să întărească germenii deja existenți ai unei scheme radio-concentrice, prin formalizarea a trei inele urbane de circulație și a unui al patrulea, de delimitare. Deși relativ formalistă, această schemă este adaptată de Sfințescu specificului morfologic și funcțional bucureștean (planul din 1921 este primul document oficial care propune o „specializare pe cartiere”, de fapt o primă formă de zonificare funcțională clară). Această formulă este completată de unele artere cu regim special, cum ar fi cele care lonjează Dâmbovița, de arterele diagonale sau de cele care conduc la gări. Referitor la rețeaua feroviară, autorul pune sub semnul întrebării schema promovată de D.G.C.F.R. timp de două decenii (cea care presupunea un sistem articulat în jurul unei viitoare Gări Centrale) și propune o schemă alternativă, mult mai modernă, care presupunea o linie diametrală (parțial subterană) în lungul râului Dâmbovița. Acest gest planificator implica și o ieșire explicită a planificării rețelei feroviare bucureștene de sub tutela atotputernică a administrației centrale de resort⁴. În ceea ce privește transportul public, Sfințescu recomandă consolidarea rețelei de tramvaie electrice și prorogarea pe termen lung, până în jurul anului 1980 (coincidență sau vizionarism...), a realizării liniilor de metrou, considerate inutile până după atingerea pragului de un milion de locuitori.

Tema liniei ferate în lungul Dâmboviței continuă să-l preocupe pe Cincinat Sfințescu și mai târziu. Împreună cu inginerul Teodor Rădulescu și cu arhitectul Ioan Burcuș, elaborează, în anul 1925, un proiect detaliat în acest sens, pe care îl descrie în mai multe publicații succesive⁵. Acest proiect prevedea o linie

ferată pe toată lungimea tronsonului urban al râului, cu trei stații de călători (bd. Elisabeta, Palatul Justiției și Abator) și două pentru aprovizionare cu marfă. Linia ar fi fost în cea mai mare parte subterană și ar fi urmat să servească, într-o primă fază, doar traficul extern de călători. Proiectul, foarte detaliat, conține și schițe de arhitectură pentru fiecare gară și include estimări financiare. Este, de asemenea, de remarcat faptul că întreaga operațiune este foarte bine fundamentată din punct de vedere urbanistic, luând în considerare densitatea de populație în cartierele bucureștene, amplasarea activităților precum și exemple de bune practici din mai multe țări occidentale.

În paralel, Sfințescu abordează în mod sistematic și problematica circulațiilor urbane rutiere, într-un articol care discută această rețea din perspectiva principiilor compoziționale (sistem radial-inelar, dreptunghiular, diagonal și natural), importanței (străzi de circulație, de locuit și monumentale) și elementelor componente caracteristice (traseu, profil, intersecții, aliniament etc.)⁶. Din nou, toate aceste teme sunt descrise și exemplificate prin prisma experiențelor internaționale. Câteva dintre problemele de proiectare specifice referitoare la părți ale rețelei rutiere urbane (intersecții, piețe) sunt detaliate în două articole subsecvente, publicate un an mai târziu, și care își propun și să transpună o parte din principiile contemporane europene asupra cazului bucureștean⁷.

Către finalul deceniului 3, majoritatea scrierilor lui Sfințescu începe să se aplece din ce în ce mai atent asupra cazului bucureștean, prefigurând marile sinteze ale anilor '30. Astfel, în anii 1928-1929, sunt publicate două articole de întindere relativ mică, având ca obiect identificarea cauzelor și găsirea de soluții pentru decongestionarea traficului auto în București⁸ și, respectiv, abordarea științifică a transportului public în Capitală (zone de influență, chestiuni economice etc.)⁹.

În același timp, Cincinat Sfințescu se preocupă și de aspectele teritoriale ale circulației și transporturilor, odată cu aprofundarea generală a acestei scări de amenajare în cadrul teoretizării disciplinei „superurbanismului” (studiul raportului între

populație, teritoriu și mediu construit la nivel național). O detaliere a chestiunilor legate de trafic și infrastructură interurbană de transport este prezentată într-o comunicare la Congresul internațional de urbanism de la Berlin din 1931¹¹ și publicată în același an¹². Această lucrare conține o sinteză foarte fundamentată a situației existente a transporturilor în România la acel moment, cu elemente de prognoză și viziune pe termen mediu și lung.

În anul 1928, Sfințescu își asumă sarcina elaborării Planului de sistematizare pentru orașul Bazargic, din Cadrilater. Fiind vorba de o localitate de dimensiuni mici și fără probleme speciale, documentul nu conține prevederi spectaculoase¹³. El este, însă, deosebit de important din altă perspectivă, constituind pretextul unei încercări de fixare a unei metode de elaborare general valabile pentru planurile de sistematizare, bazată pe o documentare exhaustivă și multilaterală, metodă pe care Sfințescu ar fi dorit-o legiferată. Această documentare stătea la baza „programului sistematizării”, un plan de măsuri multianual ce urma să fie transpus, în formă desenată, în planul de sistematizare propriu-zis.

În ceea ce privește tema circulațiilor, ancheta documentară identifică și descrie rolul lor crucial în formarea și evoluția orașului, situat într-un punct nodal al rețelelor rutiere și feroviare dintr-o zonă, altfel, relativ slab echipată cu infrastructură de transport. Este identificat un deficit de utilizare a liniei ferate Medgidia – Bazargic, care pune în pericol dezvoltarea economică locală, precum și o dimensionare ineficientă a străzilor în raport cu funcția lor. În consecință, „programul sistematizării” conține prevederi referitoare la adaptarea profilelor transversale ale străzilor la tipul de trafic specific, creșterea atractivității turistice a orașului prin construirea unui hotel modern, cu garaj și acces lesnicios dinspre gară, precum și menajarea cu orice preț a disponibilităților de teren pentru eventuala realizare viitoare a unei linii ferate pe traseul Balcic – Bazargic – Silistra – Turtucaia. Planul de sistematizare propriu zis, aprobat în anul 1937¹⁴, se preocupă mult de problema circulației de tranzit (mai ales în ipoteza unui „tranzit de război”, care acum părea mult mai probabil decât în 1928), studiind variante de asigurare lesnicioasă a relațiilor est-vest (Silistra – Balcic) și nord-sud (Constanța – Varna), precum și variantele ocolitoare corespunzătoare,

discutând avantajele și dezavantajele (inclusiv economice) ale fiecărei opțiuni. Acest tip de gândire urbanistică, precursora a actualei „planificări strategice”, este revelator în ceea ce privește nivelul profesional atins de autor la finalul anilor '20.

Problematica, mult mai complexă, a sistemului de circulație urbană al Capitalei revine în preocupările științifice și publicistice ale lui Cincinat Sfințescu (la acel moment, director general al Casei lucrărilor municipiului București) din momentul în care este numit membru al noii Comisii a Planului de Sistematizare (CPS), înființată de primarul I. Costinescu în 1928. În perioada 1930-1931, Sfințescu elaborează și prezintă CPS un număr de 10 studii preliminare pentru noul plan de sistematizare, pe care ulterior le va publica atât sub formă de articole în periodice de specialitate și în broșuri separate, cât și reunite într-un volum de mare complexitate și întindere, premiat de Academia Română cu premiul „Vasile Adamachi”¹⁵ în anul 1932. Sistemul de circulație este abordat într-o secțiune distinctă, publicată anterior separat, în două formule¹⁶.

În raport cu exercițiul similar realizat cu un deceniu mai devreme (studiul pentru Planul general de sistematizare aprobat în 1921), expunerea publicată în 1931 pune în evidență o maturizare și o creștere în experiență și nivel profesional ale lui Cincinat Sfințescu. Acest fapt este vizibil din cel puțin două perspective: aceea a complexității și diversității temelor tratate și aceea a amplitudinii referințelor doctrinare și de bune practici.

Astfel, lucrarea debutează cu o descriere a importanței problemelor tratate și a dificultăților inerente soluționării lor (vastitatea, rapiditatea progresului tehnologic, lipsa capitalurilor și finanțărilor, dificultatea obținerii datelor etc.). Sfințescu propune apoi o metodă de studiu (un tip de abordare științifică devenită caracteristică, și care tindea să se desprindă de empirismul care guverna disciplina urbanismului în forma aplicată de arhitecți), enunțând primatul considerentelor economice, necesitatea de a trata în mod prioritar transportul public (în detrimentul celui privat) și de a privi separat problematica circulației în funcție nu doar de tipologia ei (rutieră, feroviară, navală, aeriană) ci și de scop: trafic îndepărtat, trafic cu suburbanele și trafic intern.

Sprrijinindu-se permanent pe experiența occidentală, Sfințescu propune soluții variate și argumentate pentru o sumă de probleme extrem de diverse. Unele reprezintă reluări și perfecționări ale unor proiecte deja existente (proprii sau aparținând altor autori), în timp ce altele sunt intenții cu totul noi. Astfel, se dezbat diverse posibile soluții pentru un canal navigabil de legătură cu Dunărea, se reiterează necesitatea unei linii ferate de călători diametrale în lungul Dâmboviței și a unei rețele feroviare independente de marfă, cu structură inelară, se studiază articularea dintre rețeaua rutieră interurbană, de viteză, și cea de interes local, precum și calitatea amplasamentelor rezervate pentru aeroporturi, din punctul de vedere al configurației și al accesibilității. Se enunță necesitatea unei artere rutiere circulare de legătură între comunele suburbane, paralelă cu linia ferată a forturilor și inclusă în centura plantată (amenajare la care Sfințescu ținea foarte mult), stabilindu-se și profilul specific al acestei artere.

Se subliniază importanța unui inel central de circulație, care să descongese centrul și să preia circulația tramvaielor (care rămân principalul mijloc de transport în comun). Pe lângă acest rol, inelul central (care, în ambele variante preconizate, ar fi presupus exproprierea importante) trebuia să servească și delimitării zonei centrului de afaceri de zona de locuit, precum și configurării unui cadru urban monumental. Din acest ultim punct de vedere, modelul enunțat cu hotărâre era cel al Ringului vienez. În fine, Sfințescu este un susținător al ideii de separare prin denivelare a diferitelor tipuri de trafic, soluție foarte la modă în epocă și conformă principiilor urbanismului modern.

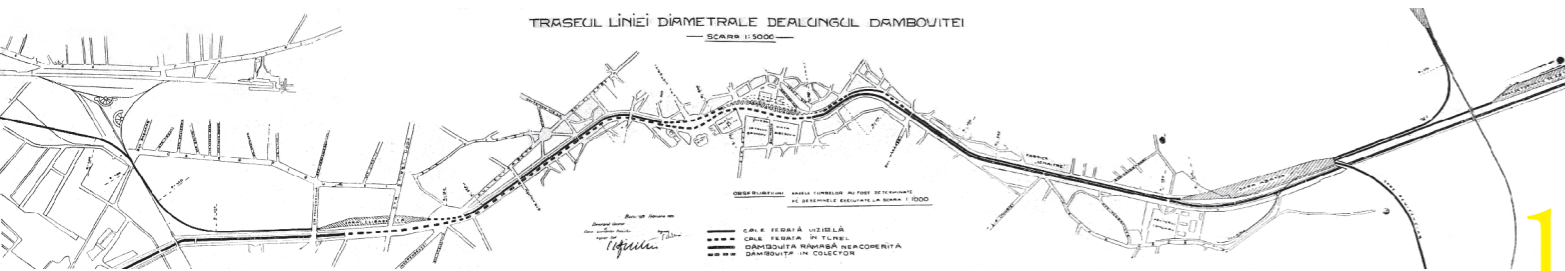
Un articol de mai mică întindere, publicat în aceeași perioadă, reia și detaliază chestiunea transportului public¹⁷. Aceasta este acum tratată și din punctul de vedere al factorului de risc pe care îl prezintă pentru pietoni și pentru restul vehiculelor implicate în trafic, propunerea (deja formulată) de eliminare a tramvaielor din interiorul inelului central fiind compensată prin acceptarea în acest perimetru a trolleybuselor, considerate mai sigure.

Studiile preliminare pentru planul de sistematizare realizate de Cincinat Sfințescu la începutul deceniului 4 reprezintă, cu certitudine, apogeul său profesional. Totuși, el nu participă la nicio ședință a Comitetului de lucru pentru elaborarea Planului

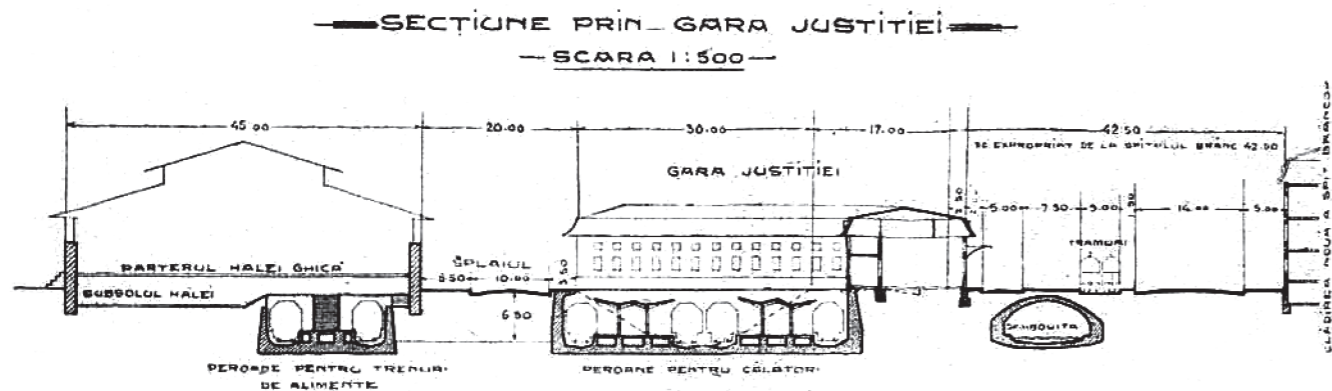
director de sistematizare, înființat în februarie 1934 (deși fusese desemnat ca membru), contestându-i formarea și utilitatea. În urma unor din ce în ce mai frecvente neînțelegeri (profesionale și personale) cu membrii Comitetului¹⁸, Sfințescu este înlăturat, în august 1934, din fruntea Direcțiunii cadastrului și sistematizării (locul lui fiind luat de ing. T. Rădulescu) și este, simultan, eliminat din conducerea Institutului Urbanistic și a revistei *Urbanismul*. Astfel, el nu face parte din echipa care finalizează Planul, în noiembrie 1934, și obține aprobarea sa în 1935. Cu toate acestea, multe dintre propunerile lui Sfințescu legate de circulații au ajuns, în mod indirect, să fie cuprinse în document, chiar dacă uneori cu caracter opțional (realizarea căii ferate în lungul Dâmboviței) sau modificate (inelul central).

În aceeași perioadă (1933-1934), este publicată opera cea mai bogată și mai complexă a lui Sfințescu, sinteza teoretică a viziunii sale despre oraș și urbanism: ciclul compus din *Urbanistica generală* (1933, în 5 părți, apărute atât separat cât și în volum¹⁹: evoluția, igiena, economia și circulația, estetica, legislația) și *Urbanistica specială* (1934, în trei părți, similar²⁰: tehnologia, urbanohistologia și urbanoterapia).

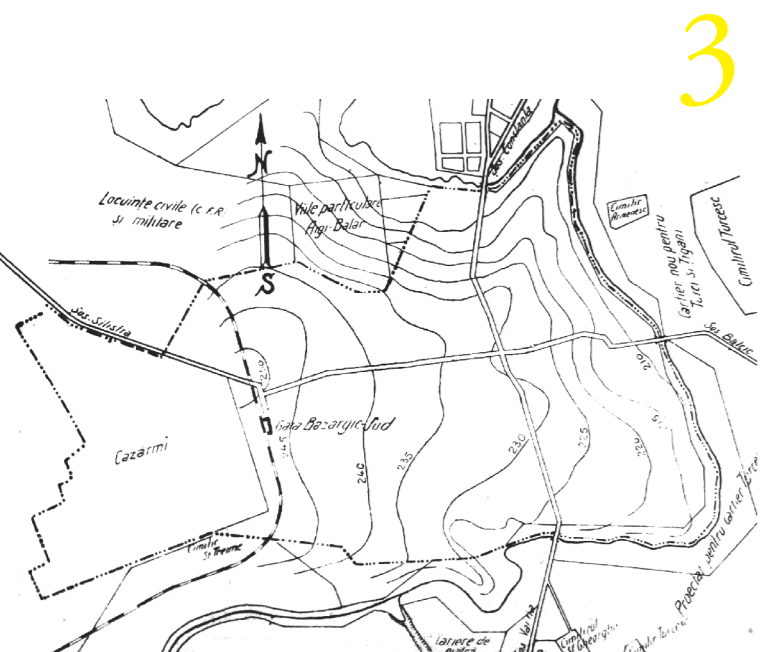
Capitolul despre circulație din *Urbanistica generală* este plasat în siajul evident al studiului despre căile de comunicație din București (1931), prezentat mai sus, o bună parte din text fiind reluată cu modificări minime. Cu toate acestea, există un efort suplimentar de generalizare și de teoretizare, care vizează fundamentarea unei doctrine urbanistice sectoriale. Astfel, autorul se plasează ferm în linia de gândire modernistă, situând dezvoltarea optimă a circulațiilor urbane sub semnul economiei, raționalizării și eficienței. Sfințescu distinge, în continuare, efortul de configurare a tramei stradale de reglementarea funcționării sale (prin eliminarea transporturilor parazitare – adică a celor nespecifice tipului de cale – și prin controlul traficului). Reiese cu și mai mare claritate, în *Urbanistica generală*, obsesia clasificării, a metodei și a exhaustivității, care a urmărit toată activitatea publicistică a autorului. În certă legătură cu formația sa inginerescă și cu modelul profesional german (pe care Sfințescu l-a urmat toată viața), acest model mental, adesea tradus într-un ton didactic și într-o abordare aparent pedantă, era relativ rar întâlnit în mediul profesional românesc la acea dată.

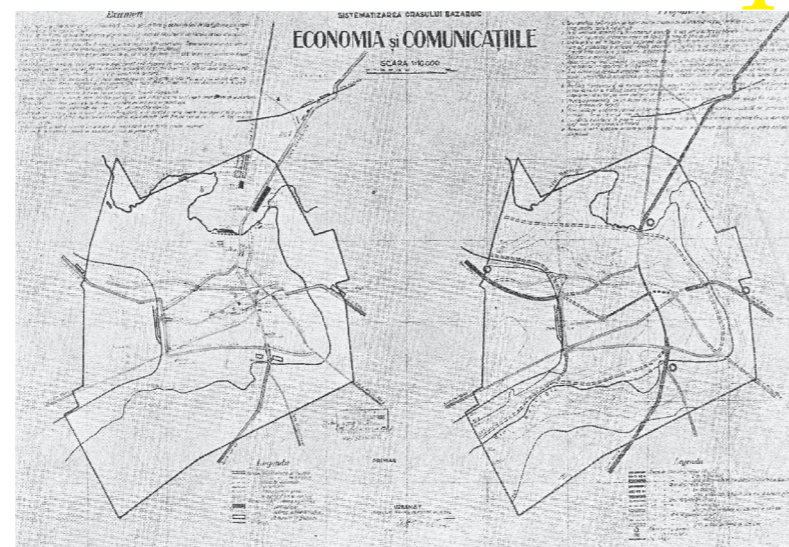
1

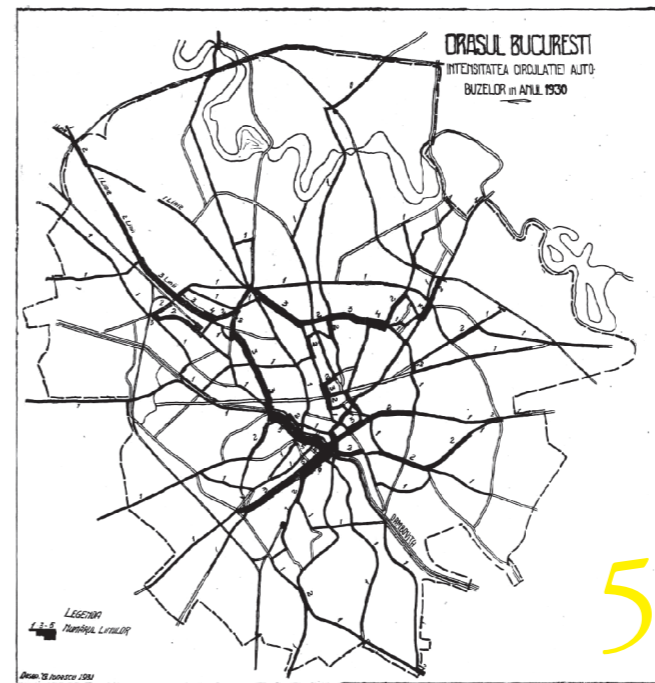
2

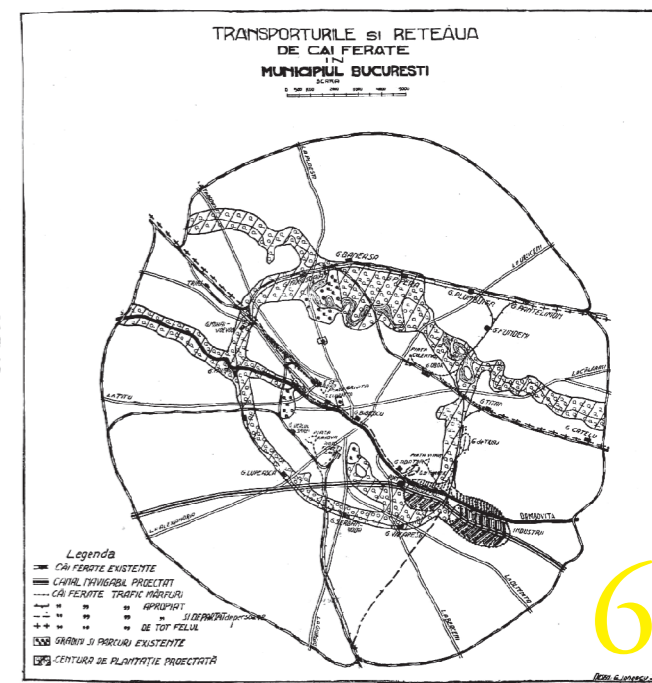
3

4

5

6

Figura 1. Traseul liniei diametrale propuse în lungul Dâmboviței. Sursa: *Asupra liniei ferate traversând capitala dealungul Dâmboviței* (Biblioteca A.G.I.R. nr. 31, București: Tipografia „Națională” Jean Ionescu, 1925), Planșa 1

Figura 2. Secțiune prin Gara Justiției. Sursa: *Asupra liniei ferate traversând capitala dealungul Dâmboviței* (Biblioteca A.G.I.R. nr. 31, București: Tipografia „Națională” Jean Ionescu, 1925), 21

Figura 3. Arterele principale de comunicație ale orașului Bazargic și relieful cu curbele de nivel. Sursa: *Sistematizarea orașului Bazargic (Ancheta documentară și programul)* (București: Tipografia Ion C. Văcărescu, 1930), Figura 57

Figura 4. Sistematizarea orașului Bazargic – economia și comunicațiile. Sursa: „Sistematizarea orașului Bazargic”, *Urbanismul* 1-2 (ianuarie-februarie 1938): 9

Figura 5. Intensitatea circulației autobuzelor în București, 1930. Sursa: *Căile de comunicație și transporturile în Municipiul București* (București: Tipografia Curții Regale F. Göbl Fii, 1931), Planșa 2

Figura 6. Transporturile și rețeaua de căi ferate în București. Sursa: *Căile de comunicație și transporturile în Municipiul București* (București: Tipografia Curții Regale F. Göbl Fii, 1931), Planșa 7

pagina următoare

Figura 7. Profile tipice pentru arterele propuse în București. Sursa: *Căile de comunicație și transporturile în Municipiul București* (București: Tipografia Curții Regale F. Göbl Fii, 1931), Planșa 11

Figura 8. Studiu comparativ al inelului central de circulație din București. Sursa: *Căile de comunicație și transporturile în Municipiul București* (București: Tipografia Curții Regale F. Göbl Fii, 1931), Planșa 16

Figura 9. Schema propusă de circulație din București. Sursa: *Căile de comunicație și transporturile în Municipiul București* (București: Tipografia Curții Regale F. Göbl Fii, 1931), Planșa 20

Figura 10. „Piață turnantă” cu contracurbe. Sursa: „Piețe moderne de circulație”, *Urbanismul* 1-6 (ianuarie-iunie 1941): 36

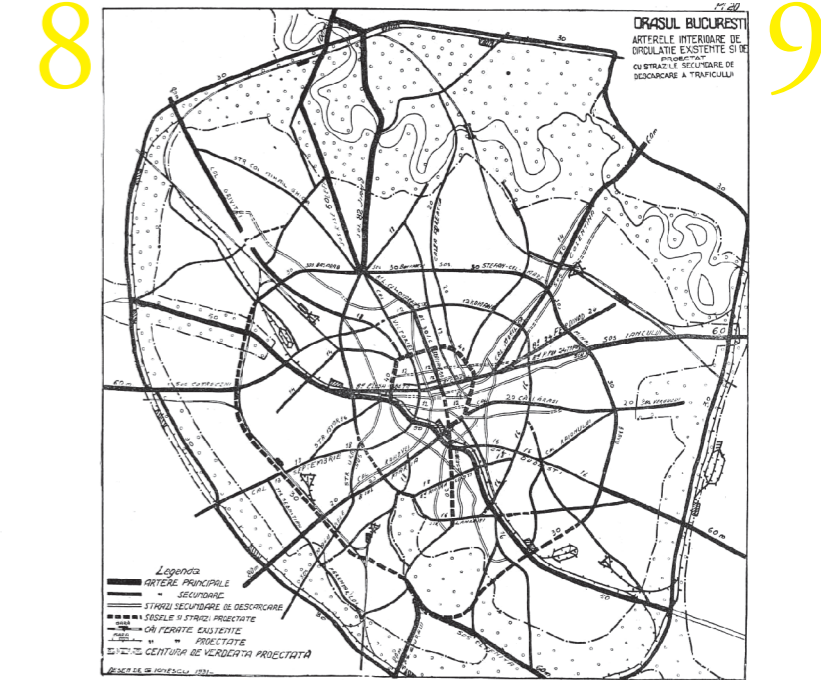
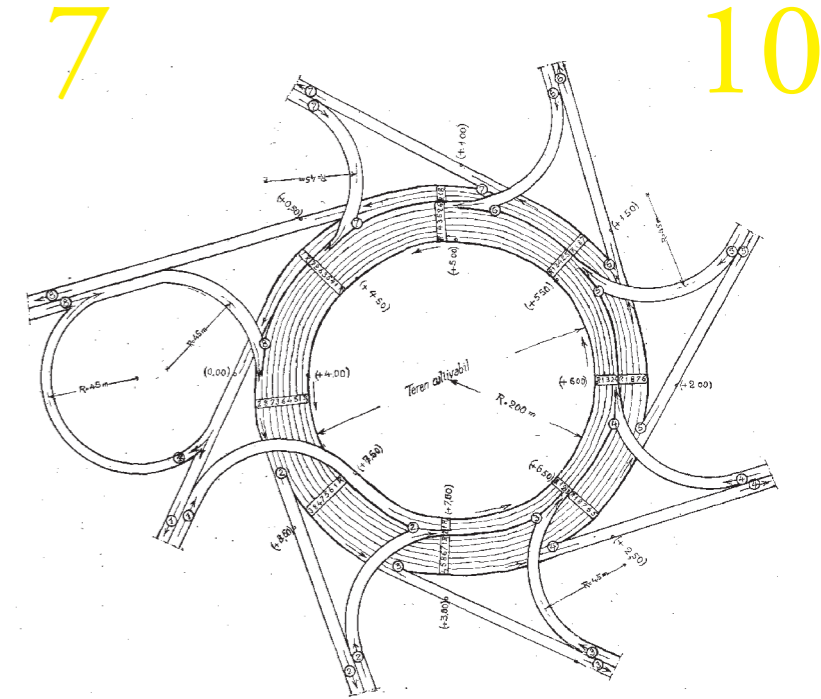
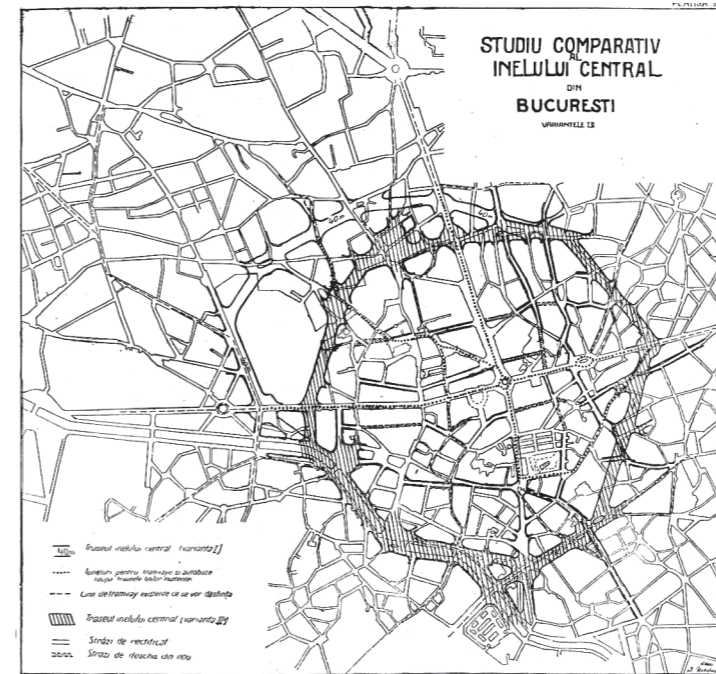
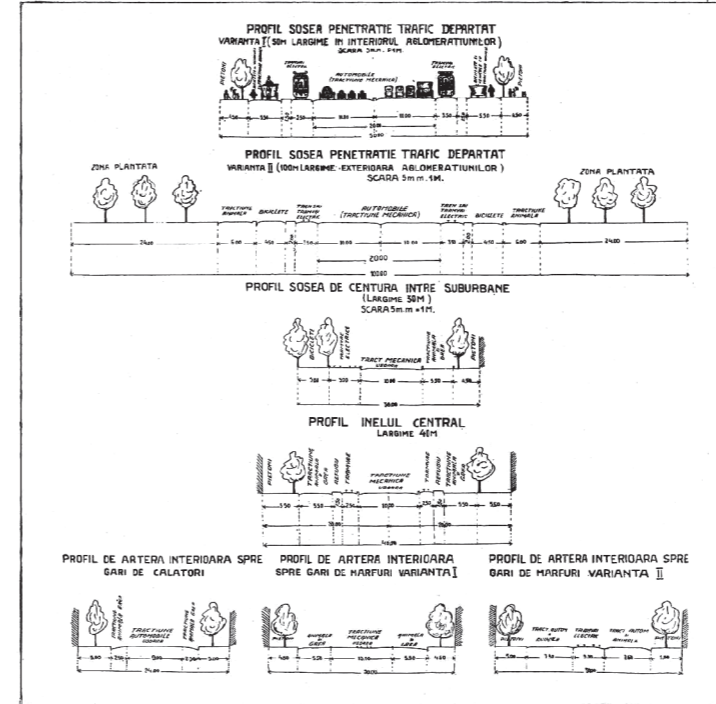
Un episod semnificativ cu privire la opinia lui Sfințescu referitoare la stadiul evoluției urbanismului românesc în general, și chestiunii circulațiilor urbane în special, este consemnat într-una dintre relatările sale ulterioare participărilor la congresele profesionale internaționale. Astfel, la congresul *International Federation for Housing and Town Planning* de la Stockholm (1939), Sfințescu refuză completarea, pentru cazul românesc, a unui chestionar oficial referitor la „urbanism și trafic local”, argumentând, în esență, că urbaniiști români (cu notabila excepție a persoanei sale) nu și-au însușit nimic din doctrina și din experiența occidentală și că aceștia continuă să tatoneze în loc să adopte soluții deja validate. În consecință, în loc să completeze chestionarul „parafrazând și regrupând diversele noastre lucrări anterioare” – s.n. (pentru că „asupra posibilităților noastre pentru astfel de cercetări a chestiunii noi am făcut dovada în studiile noastre mai vechi” – s.n.), Sfințescu preferă doar să semnaleze acest neajuns²¹.

Spectrul problemelor legate de circulația urbană tratate de Sfințescu se restrânge simțitor la începutul anilor '40, temele ce abordează sistemul de circulații ca parte a organismului urban la scară mare lăsând locul unor perspective mai degrabă tehnice, ce privesc aspecte și rezolvări de ordin local. Astfel, într-un număr din *Urbanismul* dedicat anume chestiunilor de trafic, Sfințescu publică două articole dedicate parcării în centrele orașelor²² și circulațiilor cu sens unic²³. Impecabil susținute metodologic, aceste contribuții aduc răspunsuri unor teme de interes stringent pentru urbaniiști (dimensionarea parcarilor publice și private, raportul de eficiență între parcare și circulația cu sens unic în centrele orașelor, raportul între fluența traficului și sensurile de circulație etc.), însă nu mai ating complexitatea teoretică a lucrărilor de la începutul anilor '30. În aceeași categorie poate fi încadrat și articolul din anul următor, ce are ca obiect elemente ale infrastructurii circulației în orașe și care discută configurații posibile ale piețelor (cu girație tangențială sau amestecată, cu căi suprapuse, cu mișcare încrucișată, piațete de colectare etc.) în funcție de intensitatea și tipul traficului auto ce le traversează²⁴.

Totuși, în ultima sa lucrare de amploare, Sfințescu revine la metoda și la deschiderea interdisciplinară care îi caracterizase contribuțiile importante. Tema „superurbanismului” este reluată după un deceniu de la prima abordare, ce data din 1929. Acum,

într-o succesiune de articole ce vor fi publicate și în volum separat²⁵, Sfințescu pune bazele ideologice, doctrinare și aplicative ale acestei noi discipline. Problemele de circulație sunt privite ca fiind izomorfe celor de sistematizare, în sensul în care rețeaua națională de drumuri, căi ferate, căi navigabile și aeriene trebuie să servească în mod coerent sistemul de localități, asigurând schimburile dintre acestea. Ideea principală este aceea ca aceste rețele trebuie ierarhizate în funcție de importanță, viteză de deplasare și arie deservită, astfel încât să își îndeplinească rolul teritorial și economic într-un mod cât mai eficient, la toate nivelurile (local, regional și național), susținând imperative de rang superior, adesea motivate politic. Multe dintre contribuțiile lui Sfințescu pe tema „superurbanismului” reprezintă contribuții originale la doctrina amenajării teritoriului, deși (cel puțin în varianta din 1941) unele sunt puternic marcate de ideologia și de evenimentele momentului, precum și de afirmarea unor opțiuni apropiate extremei drepte.

Privite prin prisma abordării problematice legate de circulații și transporturi urbane, personalitatea și activitatea lui Cincinat Sfințescu apar în toată complexitatea și variația lor cronologică. Astfel, putem observa un tânăr profesionist care, după câteva tatonări tehnice de început, își găsește vocația odată cu angajarea în cadrul Primăriei București și cu implicarea în elaborarea documentului urbanistic de mare importanță și dificultate care a fost Planul general de sistematizare din 1921. Deși, pe alocuri, încă tributari unor abordări formaliste, acest document afirmă câteva teme pe care Sfințescu le va urmări cu consecvență și obstinație în următoarele decenii (de exemplu, linia ferată diametrală în lungul Dâmboviței sau inelul central de circulație al Capitalei). Anii '20 marchează cristalizarea acestor teme (și a altora), simultan cu perfecționarea unui anume tip de abordare și disciplină teoretică și metodologică (evidente, de exemplu, în demersul ce stă la baza elaborării planului de sistematizare al orașului Bazargic), ce vor deveni caracteristice pentru modelul profesional promovat de Sfințescu. Revenirea asupra problematice sistematizării bucureștene, în care tema circulației ocupa un loc de prim rang, precum și publicarea marilor sinteze teoretice și doctrinare ne arată, la începutul anilor '30, un profesionist la apogeul carierei sale, stăpân pe metodologia și pe problematica specifice domeniului și aflat la curent cu toate evoluțiile internaționale contemporane. A doua

breaslă și de eliminarea sa temporară din pozițiile de autoritate de la Primăria București și de la vârful profesiei, arată o repliere a lui Sfințescu către teme de amploare mai mică și de relevanță locală, fără mare miză politică sau publică, însă impecabil tratate din punct de vedere profesional. Începutul anilor '40 vede revenirea sa în prim plan, într-un moment istoric extrem de tulbure, susținută și de ralierea sa, mai mult sau mai puțin afirmată, la orientările politice dominante ale epocii. În acest context, publică ultima lucrare importantă a carierei sale, *Superurbanismul*, într-o formulă editorială care îmbină, într-o manieră ce acum poate părea bizară, elemente doctrinare și profesionale de mare calitate și interes cu șabloane și excese ideologice străine de disciplina și rigoarea metodologică ce îi guvernaseră întreaga carieră.

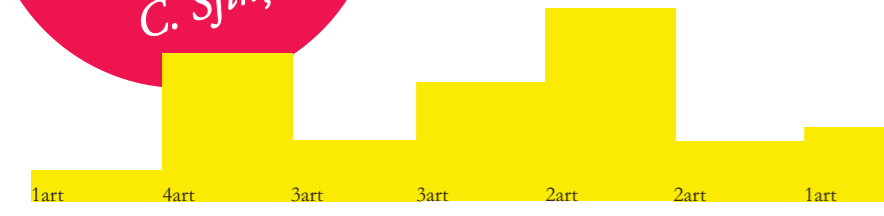
Note

1. Acolo unde nu este menționat explicit autorul articolului / volumului, acesta este Cincinat Sfințescu. „Chestiunea controlului vitezei de circulație în și afară de zona orașelor”, *Buletinul Societății Politehnice XXVIII*, 4 (aprilie 1912): 247-254, 5 (mai 1912):358-369, publicat și în broșură distinctă. În fapt, acest articol este mai puțin despre consecințele urbanistice ale vitezei transportului rutier, cât despre mijloacele ingineresti de control al acesteia (inventarea unui „semnalizator de iuțeli”).
2. „Circulația repede în orașele mari”, *Natura. Revista științifică de popularizare IX* (octomvrie 1913 - iulie 1914): 3-11, 44-55. Articolul descrie, în termeni accesibili publicului larg, avantajele construirii liniilor aeriene și subterane de transport public.
3. *Studiu asupra Planului General de Sistematizare al Capitalei urmat de un Anteproect de lege asupra stabilirii, construirii, dezvoltării și sistematizării comunelor* (București: Tip. „Jockey Club”, f.a. [1919]).
4. Pentru detalii, v. POPESCU, Toader, *Proiectul feroviar românesc (1842-1916)* (București: Ed. Simetria, 2014), 118-120.
5. Scurtă prezentare în „Observațiuni asupra anteproiectului de cale ferată dealungul Dâmboviței”, *Monitorul Uniunii Orașelor din România III*, 2-3 (februarie-martie 1925): 15-17; descriere detaliată în „Asupra liniei ferate traversând capitala dealungul Dâmboviței”, *Buletinul A.G.I.R.* VII, 9 (septembrie 1925): 171-197, publicat în același an și în broșură distinctă, în Biblioteca A.G.I.R., nr. 31.
6. „Considerațiuni asupra căilor de comunicații orășenești”, *Monitorul Uniunii Orașelor din România II*, 6-7 (iunie-iulie 1925): 4-12.
7. „Încrucișările și cadrul străzilor”, *Monitorul Uniunii Orașelor din România III*, 4 (aprilie 1926): 5-12; „Proectarea spațiilor libere. Piețele”, *Monitorul Uniunii Orașelor din România III*, 5-7 (mai-iulie 1926): 3-8.

8. „Problemul circulației în București (Obiectivul congestionării)”, *Monitorul Uniunii Orașelor din România V*, 1-2 (ianuarie-februarie 1928): 1-6.
9. „Rețeaua liniilor de transport în comun din municipiul București”, *Monitorul Uniunii Orașelor din România VI*, 7,8-9 (iulie, august-septembrie 1929): 8-13.
10. „«Superurbanismul» (Idei de organizare urbanistică a statelor cu aplicațiune la România)”, *Monitorul Uniunii Orașelor din România VI*, 3-6 (martie-iunie 1929): 1-10.
11. Pentru detalii referitoare la participarea lui Cincinat Sfințescu la congresele internaționale pentru locuințe și urbanism, v. UDREA, Andreea, CALOTĂ, Irina, „Getting Global, Staying Local. The Turmoil of the First Steps towards Scientific Urban Planning – The Case of Cincinat Sfințescu”, *sITA – studies in History & Theory of Architecture 2* (2014): 34-51.
12. „Problema traficului în raport cu amenajarea urbană și regională în România (Comunicare la congresul internațional pentru locuințe. Berlin, 1931)”, *Monitorul Uniunii Orașelor din România VIII*, 4-6 (aprilie-iunie 1931): 51-53.
13. Pentru detalii, v. „Ancheta documentară și programul planului de sistematizare al orașului Bazargic”, *Monitorul Uniunii Orașelor din România VII*, 1-3 (ianuarie-martie 1930): 2-48, publicat și în broșură separată: *Sistematizarea orașului Bazargic (Ancheta documentară și programul)* (București: Tipografia Ion C. Văcărescu, 1930).
14. Pentru detalii, v. „Sistematizarea orașului Bazargic”, *Urbanismul* 1-2 (ianuarie-februarie 1938): 3-40.
15. *Pentru București. Noi studii urbanistice. Delimitări, zonificare, circulație, estetică* (București: Inst. de Arte Grafice „Bucovina”, 1932).
16. „Căile de comunicație și transporturile în municipiul București”, *Buletinul Societății Politehnice XLV* (aprilie 1931): 318-384; *Căile de comunicație și transporturile în municipiul București* (București: Tipografia Curții Regale F. Göbl Fii, 1931).
17. „Circulația în centrul capitalei în raport cu liniile de tramvay”, *Urbanismul* 1-2 (ianuarie-februarie 1932): 28-32.
18. Disputa decisivă, în urma căreia membrii Comitetului (arh. Roger Bolomey, arh. Ion Al. Davidescu, arh. Duiliu Marcu, arh. G.M. Cantacuzino și ing. T. Rădulescu – acesta din urmă fiind inițiatorul mișcării) au solicitat primarului Al. Donescu înlăturarea lui Cincinat Sfințescu, a fost cauzată de neînțelegeri referitoare tocmai la rețeaua majoră de circulație urbană, mai precis de prelungirea spre sud a bd. I.C. Brătianu („Nenorociri prevăzute dar necrezute (sau unul din aspectele culpei Primăriei)”, *Urbanismul* 11-12 (noiembrie-decembrie 1940):237-265).
19. *Urbanistica generală* (București: Tipografia „Bucovina” I.E. Toroușiu, 1933).
20. *Urbanistica specială* (București: Institutul Urbanistic al României, 1934).
21. „Discuțiuni. Problema traficului local în studiul congresului internațional urbanistic din Stockholm”, *Urbanismul* 4-6 (aprilie-iunie 1939): 102-103.
22. „Parcarea automobilelor în centrul orașelor”, *Urbanismul* 3-4 (martie-aprilie1940): 43-58.
23. „Circulația într-un singur sens”, *Urbanismul* 3-4 (martie-aprilie1940): 59-64.
24. „Piețe moderne de circulație”, *Urbanismul* 1-6 (ianuarie-iunie 1941): 27-42.
25. „Superurbanismul. Ideologie – Doctrină – Tecnică”, *Urbanismul* 1-6 (ianuarie-iunie 1941): 2-26; 7-9 (iulie-septembrie 1941): 91-142; 10-12 (octombrie-decembrie 1941): 187-200. Publicat și în volum separat în *Superurbanismul. Ideologie – Doctrină – Tecnică* (Biblioteca Urbanistică nr. 51-55, București: Institutul Urbanistic al României, 1941).

**cronologia
detaliată
a activității
lui
C. Sfințescu**

1910 1911 1912 1913 1914 1915 1916

buletinul societății politecnice
revista *natura*

*orașe grădini
engleze*

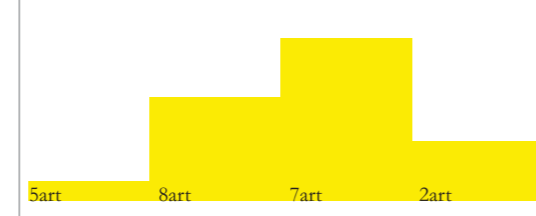
planul general de sistematizare

*parcele și
blocul*

șeful Serviciului Planului

membru Societatea Politehnică

bursa Adamachi
studiul urbanismului în Europa

1919 1920 1921 1922 1923

buletinul AGIR

buletinul societății politecnice
arhiva socială

*independența
economică*   *renașterea română
energia*   *gospodăria
comunală*

școala
de arhitectură

membru AGIR

școala
ofițerilor de geniu

școala
de științe administrative

*congresul AGIR
H. S. Viller
La crise du logement*

directorul Casei Lucrărilor Orașului

1924 1925 1926 1927 1928 1929 1930 1931 1932 1933 1934 1935

monitorul uniunii orașelor din România **urbanismul**

buletinul AGIR   buletinul societății politecnice
arhiva socială   buletinul AGIR
revista cadastrală *edilitatea*

*progresul
social*   *tribuna edilitară
gazeta
municipală*   *securitas*

*diametrada
CF*

Bazargic   **Pentru București.**
Noi studii urbanistice

*comuna
Baneasa*   *urbanistica
generală*   *urbanistica
specială*

consilier tehnic secretariat general

*conferința
primarilor*
Vienna

Societatea Urbanistilor
Români

*conferința
Soc. Politehnică*
Paris   Roma

vice-președinte ales
al comitetului congreselor IFHTP

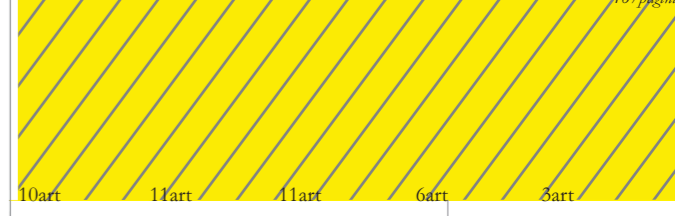
América

*conferința
Soc. Politehnică*
Lyon (CIV)

membru ales
al comitetului congreselor IFHTP

vice-președinte ales
al comitetului congreselor IFHTP

Lyon (CIV)

1938 1939 1940 1941 1942

urbanismul

buletinul societății politecnice

lumea nouă

superurbanismul

planuri
proiecte
studii

funcționar

profesor

UOR&IUR
IFHTP

*razionalism
aportarea urbanistica
plan național
urb. subteran*

Stockholm

nr pagini/an

nr pagini
MUOR,
Urbanismul/an

afuris